Colecția Clepsidra

LUCIAN PENESCU

O floare pentru eternitate

Colecția Clepsidra

EDITURA EMINESCU

Colecția Clepsidra

Coperta de
SERGIU DINCULESCU

Lucian PENESCU

O FLOARE PENTRU ETERNITATE

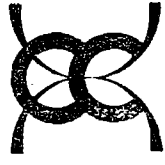

Colecția Clepsidra

EDITURA EMINESCU

București 1977

Capitolul I

Nici azi nu-mi aduc aminte totul. Totul aşa cum a fost. După ce trec zilele, cu atît mai mult anii, şi încerci să-ţi aminteşti o întîmplare reală, ai totuşi impresia că ai visat. În această situaţie mă găsesc şi eu.

Cu siguranţă ceva deosebit a fost atunci.

Era o zi de primăvară, multă căldură, schimbare de culori, în timp ce, dus pe gînduri, călătoream într-un compartiment de clasa întîi a expresului Danubiu. Ce căutam ? Maşina, cumpărată de ocazie cu zece zile înainte, a refuzat să-mi dea ascultare la peste cinci sute de kilometri de Capitală şi întoarcerea cu trenul a devenit obligatorie. De fapt sarcina pe care o aveam era tocmai aceasta. Totuşi pentru moment... Eram deci de cîteva minute în acel compartiment şi trenul gonea spre inima ţării. Cald foarte tare, şi gîndurile nu se opreau nicăieri, fiindcă în faţa mea era aşezată comod exact cine nu doream. O femeie. Exemplar din acelea pe care numai soarta ştie să le arunce cîteodată, rar de tot, pămîntenilor. Părul

lung, mai lung decît se poartă, încadra o față prelungă, peste canoanele clasice, ochii, fără a fi fardați „la ultima modă", erau ochi de cadînă, de mister. Era sveltă, grațioasă, dar fără aerul sportiv prea obișnuit. Puține femei știu și mai puține pot să stea în fața bărbaților firesc și totuși încîntător. De fapt, în compartiment mai erau doi bărbați, dar n-are importanță acum să povestesc totul.

Am studiat-o îndelung și, deși mi-a simțit curiozitatea, nu a schițat nici cel mai mic gest. Nu era cazul să-mi propun întrebări de genul „unde mergeți" ? Eram mîndru de fizicul meu și, încă mai mult, de inteligența mea. Dar dacă știam atunci ce va urma...

Bilet luasem, dar nu puteam bănui că ceva nu era în regulă cu suplimentul, cu locul rezervat, și iată că mi se cere, în cel mai firesc dar autoritar ton, legitimația de călătorie. Cum îmi era mai la îndemînă, am preferat plusul de bani achitați controlorului, ca pedeapsă, pe cînd îmi adresam în gînd :

„Așa îți trebuie. Rabla într-un garaj, tu în expres, deci, descurcă-te".

Și îndată, rușinat parcă față de mine, m-am tras în colțul dinspre ușă al compartimentului, și pentru ca să-mi aduc din nou voia bună, am început să privesc... Necazul nu vine însă niciodată singur. Femeia mă urmărea cu interes. Dialogul a venit totuși de la vecinul meu, un bărbat între două vîrste, chel, grăsuț și care în treacăt mă întrebă :

— Cald, nu ? Mergeţi departe ? Şi fără a aştepta răspunsul, continuă. Am avut un coleg. Desigur sînteţi prea tînăr, nu păreţi a avea nici treizeci de ani, totuşi de unde sînteţi ?

Atmosferă ca în tren. Devii apropiat tuturor.

— Da, am treizeci de ani, mă întorc spre capitală fiindcă (şi aici trăsei o cacialma să-l domolesc) am bătrînul bolnav.

Am văzut femeia din faţa mea cum tresare, mă studia pe lungimea de un metru de sus în jos şi îşi arăta nişte buze mult prea senzuale. Peste cîteva clipe a revenit la starea aceea de apatie faţă de care nici eu nu existam.

Nu, cu siguranţă primăvara mă face leneş. Leneş, leneş. Mă gîndeam că într-o altă situaţie, mi-ar sta mult mai bine dacă aş coborî la prima oprire şi poposind la un motel, din acelea înşirate de-a lungul traseului turistic, aş încerca începutul cîtorva zile din concediu, cînd vecinul reluă :

— Sînteţi filatelist ?

„...butonii ăştia de la cămaşă cu capete de bour. Mereu mi-am promis să-i înlocuiesc."

— A ? Da, desigur. Azi avem toţi cîte un hobby. Dumneavoastră ?

— Desigur.

— Ştiţi, eu mai mult pentru studiu... Am învăţat multe de la o rudă apropiată, mare colecţionar. Are destule valori care prezintă interes, totuşi nu a valorificat nimic.

Poate mai aşteaptă cîtva timp pînă se iveşte o ocazie sigură.

Azi nu mai pot relata exact totul. Din nou femeia a început să mă studieze, cale de cîteva secunde. Însă, aşa cum ştiu femeile, ocolind ochii dar reţinînd... Eram nevoit să tac şi în plus să nu ştiu nimic despre însoţitorii mei. Mă interesa de fapt numai bruneta. Trenul alerga pe placul meu, vecinul a încetat conversaţia, mai exact cu întrebările, bruneta a devenit absentă şi eu cu siguranţă moţăiam serios.

Visam, poate aţipisem, cert este că trenul intra în gara Bucureşti şi ultima care părăsea compartimentul, bruneta, fără să mă privească, a lăsat alături de mine, un bilet. L-am desfăcut cu gesturi leneşe. „Nu-ţi pot spune mai mult. Ne găsim la orele 21 la «Rotonda». Iuliana". Am aprins o ţigară. Uitasem şi de primăvară şi de căldură. Biletul mă acaparase. O situaţie încurcată. Trebuia să cobor. S-o fi urmărit pe Iuliana era un gest de impoliteţe. În tren nu mă luase în seamă. În fond, nu a fost nimic deosebit, totul a decurs ca între călători, bine crescuţi, domoli, şi totuşi biletul spune ceva.

Trebuia să merg la restaurantul-hotel „Rotonda". Pînă la ora 21 erau încă trei ceasuri bune, în care timp se pot aranja destule lucruri.

M-am aruncat într-un taximetru şi, acasă, în timp ce pregăteam duşul, ca să-mi omor timpul, am studiat cartea cu numere de telefoane. Curînd eram gata. Se apropia ora

fatală. Deţineam însă puţine informaţii. Am mai purtat o discuţie telefonică cu un amic, care de fapt îmi era şef. Un nou telefon m-a convins că în cîteva zile Dacia 1300, maşina mea, avea să fie ca nouă. Au urmat apoi clipe de aşteptare şi planul conceput a devenit realitate.

Nici că se poate alege un nume mai potrivit pentru restaurantul unde mă aflam. „Rotonda". Renovat complet, îl vizitam acum cu alte sentimente. Pluşurile grele, un material gen catifea, de un roşu aprins, ascundeau privirilor mersul zilei sau nopţii dînd un sentiment de veşnicie celor care ca şi mine, îndemnaţi de nu ştiu cine şi de nu ştiu ce, au poposit acolo unde la început timpul stă pe loc, ca apoi orele să treacă cu o iuţeală ce nu poate fi percepută. Mese frumos orînduite şi aranjate cu gust, cele mai multe libere, aşteptau oaspeţii. Nu eram un cunoscut al casei şi poate că era bine. M-am aşezat deci la a treia masă pe dreapta din faţa orchestrei, am comandat un pahar de vermut alb cu gheaţă şi lămîie şi încercam să întrezăresc întîlnirea care urma să aibă loc peste zece minute. Dar minutele treceau, cînd un picolo, se apropie timid.

— Doamna Iuliana vă cere scuze că nu poate veni. M-a rugat să vă anunţ că se simte rău. Dar ar dori să-i daţi dumneavoastră numărul de telefon unde să vă sune. Tînărul, probabil elev la o şcoală profesională de comerţ, acum practicant, aştepta.

— Cînd te-a anunţat ?

— Acum zece minute. De fapt, un domn m-a anunțat ca să vă comunic.

— De ce nu mi-ai comunicat atunci ?

— M-a rugat ca după zece minute...

Era vizibil încurcat, deși eu trebuia să fiu în această stare. Am înmînat cu un gest reflex cartea de vizită și am întrebat :

— Cui o să-i transmiți aceasta ?

— A lăsat vorbă că mă caută dînsa... adică dînsul, în seara asta. După orele 22 sînt de serviciu la hotel.

Tînărul mulțumit de rezultat, dar destul de încurcat, se retrase.

Și exact cînd ceasul arăta orele 21 și patru minute, am format un număr de telefon într-o cabină din local. Vocea de la capătul celălalt era nespus de clară și sigură. Mi-a repetat mesajul de două ori și neavînd altceva de ales, am răspuns oarecum satisfăcut :

„Am înțeles."

Capitolul II

Construit înainte de ultimul război mondial, blocul pe care-l identificasem arăta solid, bine întreținut. Dacă nu erau statuile de la intrare — niște lei cu aripi, care cu puțină bunăvoință puteau fi luați și drept alte fiare, în orice caz cu intenții de liniștire — totul era în regulă.

Dar ? Şi mai era şi numele străzii la mijloc. Cicoarea. Am urcat cu un lift, cam dubios, în legănări stranii, şi la etajul IV, am sunat la uşa apartamentului 18, unde pe o mică placă de alamă era înscris numele proprietarului : col (r) Onoriu Virgil. Atît. Pentru mine era suficient, dar nu eram mulţumit deoarece nu-mi răspundea nimeni. Şi ceasul arăta orele 21 şi treizeci de minute. Să renunţ ? Farsă ? Ei, acum fie ce-o fi. Am apăsat pe clanţă şi fără să fiu surprins am constatat că uşa era deschisă. Un mic hol, mai mult lung decît lat, îmi da certitudinea că din cele două uşi, pe cea din fund trebuie să-mi călăuzesc paşii. O cameră obişnuită, mobilă simplă, dar mai era ceva care m-a mirat fiindcă mi s-a părut în contrast cu restul. Floarea a fost şi rămîne simbolul perfect al frumuseţii, de veacuri îndrăgită sufletului, fie trist sau fericit. Dar aici, aranjată în cel mai autentic Ikebana, era cam mult. Într-un vas, colorat în maro, cu siguranţă faianţă smălţuită, ramurele de arţar şi tulpini de stuf, aşa cum plănuisem odată să fac în noul meu apartament. Studiasem destul de mult, dar mă oprisem la forma Moribana, stilul acela drept, aparţinînd şcolii Sogetsu. O Ikebana plină de armonie şi graţie. Am fost trezit din contemplaţie de un foşnet. În colţul din stînga mea, într-o colivie, un canar moţat. Dacă nu aţi văzut niciodată, vă pot spune că este într-adevăr o pasăre cochetă. Moţul este format din aşezarea penelor pe cap într-un vîrtej, rozeta rezultată acoperind parţial ciocul şi ochii, iar spre ceafă avînd nişte ri-

dicături și un colorit intens față de restul penajului portocaliu.

Ajunsesem aici pentru a da de colonelul în rezervă Virgil Onoriu și pînă la dînsul, care nu s-a învrednicit să mă primească, mai era o ușă, probabil care da în dormitorul său. Am dus impolitețea pînă la capăt. Am ciocănit întîi discret, apoi neprimind mult așteptatul „poftiți", am ciocănit insistent, și după destulă așteptare, am intrat. Interiorul era decorat într-un veritabil stil baroc. Acest stil, apărut la finele secolului al XVI-lea, zis al Renașterii, de fapt exprimînd atunci un curent de idei și o anume atitudine față de biserica catolică, era materializat de o draperie brodată cu festoane, pasmanterie și ciucuri, la perete o masă barocă din lemn sculptat și aurit, un fotoliu rococo venețian și un pat lucrat din abanos și acaju, de care mă îndoiam că stăpînul mai ține seama. Fiindcă sertarul măsuței era sfărîmat, iar în cameră totul era anapoda. Bătrînul, probabil colonelul pensionar Onoriu, dormea în pat. Prezența mea nu l-a deranjat. Dealtfel nici nu avea cum, pentru că apropiindu-mă și trăgînd pledul care îl acoperea, m-am convins că trecuse de puțin în lumea celor drepți, avînd în inimă înfipt, destul de bine, un frumos cuțit de vînătoare. Oare cine a făcut treaba asta și pentru ce ? Știa respectivul că eu vin aici ? Dacă așa stau lucrurile, dacă Iuliana și alții au un amestec, atunci poate au aranjat ca moartea aceasta să cadă pe seama mea. În ce scop ? Poate că Iuliana n-are nici un amestec. Atunci

de ce nu a venit la întîlnire ?... Și de ce mi s-a spus să vin aici ? !... Mă copleșeau o mulțime de gînduri și concomitent privirea ocolea camera. Nu știu dacă mai avea rost să rămîn. Nu am exclus nici faptul, amintindu-mi convorbirea din tren, că în timp ce eu așteptam la „Rotonda", Iuliana sau alții își făceau nestingheriți treaba. Atunci cine era Iuliana ? Nepoata, amanta bătrînului ? Poate judec cu prea multă ușurință. Da, în situația în care cineva vrea să pună crima în sarcina mea, atunci lucrurile se simplifică. Un singur telefon la miliție și după aceea... Să fim serioși, alibiuri aș avea cîteva. Cîteva numai. Totuși eram nevoit să plec. Ușa pe care intrasem avea în partea în care mă găseam un brocart broșat cu argint pe fond roșu, reprezentînd o scenă dintr-o fabulă a lui La Fontaine, pe care nu mi-o mai amintesc. Dar acesta era un element decorativ în stil Empire. Chiar așa să confunde colonelul, lucrurile ? Să vezi ce observație o să-i fac ! Mi-am dat seama că acest lucru nu se va mai întîmpla, răposatul avînd cu siguranță alte preocupări la această oră.

Oare sub superba broderie să se afle ceva ? Nu cumva stilul diferit de cel al întregii camere era un punct de plecare pentru un avizat ? ! Asta înseamnă că cei care l-au tratat cu puține menajamente pe domnul colonel Onoriu nu aveau cunoștințe de artă decorativă. Mă refer la cunoștințele exacte, fiindcă altfel despicau firul în patru și cu siguranță ușa nu scăpa nedesfăcută. Se făcuse frig, era liniște. Pe aceeași cale ca la venire am început retragerea.

Lîngă uşa de intrare, telefonul şi pe măsuţă încă ceva, un ceasornic în formă de statuetă, reprezentînd probabil pe Mercur, montat pe un soclu fix de marmură albă, ceas pe care fără să fiu specialist l-am apreciat că nu a funcţionat de secole. Cam asta era totul. Aşa că, am avut grijă să scot batista ca să apăs pe clanţă şi în acelaşi mod să procedez atunci cînd am ridicat receptorul şi am format numărul, convorbirea fiind scurtă, dar suficientă ca să mă nemulţumească şi să închei ziua la fel cum o începusem, adică rău.

Am mai format un număr şi apoi, grăbit, am ajuns cu bine în apartamentul meu. Soneria m-a făcut atent. Era un prieten, arhitectul Spiru.

La un păhăruţ de coniac cinci stele, o cafeluţă şi un „Kent", convorbirea despre artă şi legende, despre zeităţi şi mituri mi-a adus un coeficient de siguranţă şi încredere.

Fără voie mă gîndeam la răposat, la ce ar fi urmat dacă mai stăteam acolo, la Iuliana, la scrisoare. Dar după o zi grea, noaptea a fost un sfetnic bun.

Capitolul III

În cabinetul colonelului de miliţie Romulus Teodoru, cinci ofiţeri aşteptau ordinele. Aşezaţi la masa de consiliu, priveau cu nerăbdare uşa. Linişte, poate prea multă

liniște, fiecare fiind pierdut pe gînduri. Apoi pendula anunță ora opt și ca de obicei, colonelul Teodoru își făcu apariția. Răspunse scurt la salut, energic, și ocupînd locul obișnuit, în capul mesei, vorbi :

„Tovarăși, de această dată avem de clarificat un caz care mie cel puțin mi se pare bizar. Interpolul ne-a anunțat, în urmă cu puțin timp, că un anume Arudt Luigi ar intenționa să ne viziteze țara. Ca turist bineînțeles. Pînă aici lucrurile par normale. Dar de ce intervine Interpolul ? Fiindcă acest „simpatic domn", cum este descris — și colonelul Teodoru înmînă fiecărui ofițer cîte o fotografie — s-a specializat în ultima vreme în Franța în niște chestiuni de mare finețe și gust. Pe scurt, s-a apucat serios să studieze operele de artă, viața artiștilor, vizitînd des muzeele Europei. Nimic nu i s-a putut reproșa pînă în urmă cu doi ani, cînd acest individ a fost acuzat că a sustras dintr-o colecție particulară o pînză evaluată la frumușica sumă de treizeci de mii de franci francezi noi. Ceea ce a determinat Interpolul să ne anunțe a fost faptul că acea pînză — un nud — era opera pictorului român Ion Andreescu, lucrarea datînd din perioada de după 1879, cînd artistul a fost plecat la Paris, unde a realizat tabloul respectiv, poate chiar la Academia Julian. Alte amănunte nu se cunosc, cert este însă faptul că poliția franceză nu a făcut mare lucru, individul respectiv, deși urmărit și acum, s-a strecurat abil, probele vinovăției fiind ca și inexistente.

Fiindcă „afacerile“ s-au pus la punct și aici. Un mare industriaș din Kentucky a investit 18 milioane dolari în tablouri de Rembrandt. Un altul a plătit 4 milioane franci pentru 18 pînze semnate de Sisley, Dufy, Leger, Rouault. Pentru un tablou al lui Jackson Pollock s-a încasat suma de 2 milioane dolari. O statuetă egipteană a fost vîndută cu 3 675 lire sterline. Acestea sînt prețurile de la licitațiile publice. Dar există și o bursă neagră, a operelor provenite din furturi. Italia deține în prezent un recordt trist : 44.000 de obiecte de artă au fost furate. Și culmea : chiar un mozaic din ruinele Pompeiului pare pierdut definitiv. Din Muzeul ducal din Urbio au dispărut o pînză de Rafael, altele ale lui Pierro de la Francesca, 28 de pînze din galeria de artă modernă de la Milano. Gioconda a fost regăsită și redată Luvrului după doi ani, într-un cimitir londonez a fost găsit un Wermeer, însă „Judecătorii cei drepți“ de Van Eyck furat în 1934, nu a fost găsit nici pînă astăzi, dealtfel ca și o pînză de Goya sustrasă din Galeria Națională din Londra, alături de opere de Rubens, Renoir, Velasquez, Franz Hals, Chagall, Matisse, ca să nu mai enumerăm și alte pînze dispărute. Și cu aceste treburi nu se ocupă oricine. De aceea pentru început trebuie să intrăm în cîteva amănunte de specialitate. Nu mă refer numai la Ion Andreescu, dar și la Rosenthal, Szatmary, Tattarescu, Grigorescu, Aman, Storck, Luchian, Petrașcu, pictori, sculptori, într-un cuvînt, ce are mai de preț arta româ-

nească. Să studiem la Galeria Națională, la Sibiu, la Constanța, și pînă atunci să acționăm ferm. Se poate ca acest individ să vină să tatoneze terenul, de aceea nu putem sta indiferenți. Pentru aceasta am conceput un plan de acțiune simplu. Locotenentul Ionescu se va documenta, dar urgent, la Comisia Centrală de stat a patrimoniului cultural național, dacă va fi cazul, ne vom duce chiar la cîteva oficii județene pentru a lua informații asupra persoanelor particulare care dețin în colecții picturi ale lui Ion Andreescu. Nu știu ce mă face să cred că mergînd pe această pistă nu vom greși."

Și colonelul Romulus Teodoru privi în gol cîteva clipe, șterse cu batista broboanele de pe frunte, ca imediat să continue :

„După cum vedeți am îngustat la maximum aria de investigație. Numai la pictorul Ion Andreescu. Dealtfel se pare că dintre români este cel mai bine cotat pe piața mondială. Acest lucru nu ne dă dreptul însă să neglijăm și celelalte valori, mă refer și la colecții particulare filatelice, numismatice, de sculptură, să avertizăm încă o dată oamenii. Dar discret, cu mult tact. Și în același timp să nu-l scăpați o clipă din ochi pe turistul nostru italian-german, francez sau ce naiba o fi.

În cîteva zile vom primi toate datele privind biografia sa. Poate vom găsi ceva interesant pentru noi, probleme pe care colegii francezi nu le-au soluționat total. Și acum să vedem concret cum vom acționa."

Glasul colonelului era atît de sigur și convingător, gesturile sale, ale unui dirijor virtuoz, încît orice consfătuire se transforma într-o lecție de ținută și pilde de urmat. Și nu erau puțini ofițerii care, involuntar, căutau să-l imite în totul. Dar să urmărim finalul discuției :

„Deci, o sarcină grea. Orice greșeală... Dar experiența de pînă acum nu va putea să nu dea roade. Vorba maiorului Stănculete : «o să-mi rad mustața dacă intuiția asta a mea mă înșeală». Pînă atunci însă vă urez succes deplin.“

Capitolul IV

Fără doar și poate, vremea aceea afurisit de frumoasă mă trăgea la somn. Și cu toate astea trebuia să fac ceva. În limbajul banal să acționez. Dar cum ? Dacă-mi amintesc bine, totul a pornit de la un simplu telefon. Nu îl așteptam și cu siguranță a sunat mult, fiindcă sub duș era mult mai bine. Așa că am ridicat cu părere de rău receptorul. Dar în momentul următor totul a fost minunat. Deși mă lăudam ades că pot distinge și prețui vocile, în special cele ale femeilor, de data asta partenera a întrecut orice așteptare. Acesta a fost poate și argumentul, dacă mai era nevoie, să las totul baltă și în cîteva minute să pornesc la drum la volanul propriei mașini, adusă nesperat de repede

de A.C.R. În difuzor răsunau melodii. Dar vocea mă urmărea. Un simplu alo, apoi... Apoi ? Mă chemase Iuliana. Dar nu oriunde. La „Hanul drumeților" și asta urgent. Avea nevoie de mine. A naibii pasiune. Întîlnire la o altă bodegă. Poate că de această dată... Speram că măcar voi putea lămuri ceva din ce-a fost. Speram doar, fiindcă dacă judecam mai bine, procedam ceva mai cu cap. Dar capul ăsta al meu se mai ține și de șotii. De fapt Iuliana avea nevoie de mine la piatra kilometrică 13, adică ceva mai departe de han, în afundul pădurii, pe un drum asfaltat, bine întreținut. Atunci nu-mi păsa de nimic. Nici atunci și nici azi. Am întrerupt contactul și am așteptat. Nimic. Ei, drăcie. Și liniște, liniște, oprisem aparatul de radio. Zece minute, mai mult. Și cum ideile încolțesc alături de fapte, am coborît, am ocolit mașina, am început să fluier... Pe toate ființele iadului, dacă în apropiere, pe un covor de iarbă, nu era Iuliana ? Ea, numai ea putea fi. Era legată bine, și despre strigăt nu putea fi vorba. Sărmanele buze. Un scoth perfecta totul. Bine și curat lucrat. Altă cale nu mai era. Briceagul, puțină migală, plasticul ridicat cu grijă și, nu sînt sigur, dar o sărutare ștearsă pare că am lăsat.

— Iubitule, să fugim. Și cît mai repede.

Avea niște ochi, niște buze, că nu doream nimic altceva decît să fac atunci un inventar, o muncă migăloasă de revizor.

— Omule, trebuie să plecăm cît mai repede. Pricepi ?

Mai era nevoie să pricep ? Auzeam paşi apropiindu-se şi, pînă să mă întorc, lovitura bine dată şi-a atins ţelul. Deşteptarea a urmat exact în camera mea, în apartamentul de care vă povesteam la început.

Capul îmi vîjîia destul de bine, trupul atîrna greu dar, pe sfîntul Andronic, aveam de ce să nu regret, pentru că în faţa mea, pe un fotoliu, era aşezată Iuliana. Alături, am recunoscut pe fostul meu vecin de călătorie din trenul ce mă aducea în capitală, pe cel care mă tot întreba. Mai au toate acestea acum vre-un rost ?

— Domnule Onoriu, răbdare am avut destulă. Amabilitate ce să mai spun !

— Cît despre amabilitate... nu am nimic de spus !

Fără voie a trebuit să-mi frec puţin tîmplele, însă gestul a fost probabil interpretat ca ostil.

— Nici o mişcare. Spatele dumitale va fi ciuruit. Am luat toate măsurile.

Nu mînţca. Ca să primesc confirmarea, am simţit ţeava unui pistolet. Tipii îşi făceau bine meseria.

— În plus, Iuliana te păzeşte separat. Aşa-i doamnă ?

Ea a încuviinţat numai şi a ridicat mîna dreaptă. Un pistolet, nu cred să fi avut calibru 7, cu prăsele sidefii, îmi zîmbi cu aroganţă.

— Clar ?

Am executat aceeaşi manevră. Am clătinat capul în semn că totul era destul de clar pentru mine. În acelaşi

timp mă gîndeam la faptul că legile noastre nu sînt ușoare cu cei care umblă cu astfel de instrumente. Și așteptam.

— Deci, domnule Răducu Onoriu, prima dată ne-ai păcălit.

„Frumos, gîndeam. Cred că se referă acum la răposatul colonel. Mortul în sarcina mea, lovitura primită de mine acum, nimic de zis." Cît despre faptul că îmi cunoștea adresa și numele nu era greu de aflat. Cartea de vizită dată la „Rotonda" prin picolo furnizase totul.

— Ne-ai păcălit. Ai ajuns mai devreme în casa colonelului Onoriu, ai luat ce a trebuit, l-ai omorît, rudă bună, și asta cu sînge rece, și ai șters-o. Ai crezut că o să-ți meargă pînă la capăt. Dacă erai corect așteptai la „Rotonda". Dar Iuliana te-a găsit. Acum nu mai ai de ales. Ne dai clișeele, vei primi și tu o parte din cîștig și cu asta nici o condiție. Hai, la treabă.

Avea farmec. Cît despre „Rotonda" socoteam că nici nu mai era cazul să vorbesc ceva. Trebuia totuși să le răspund, să însăilez cîteva vorbe, dar nu eram în stare.

— Domnule...

— Nu are importanță. Numește-mă Luigi, dar spune mai repede, prietenul meu, din spatele domniei tale, nu așteaptă decît ordinul meu.

Și cu degetul îndreptat spre mine, mă amenință.

— Pac, pac și treaba rămîne nerezolvată pentru dumneata. Știi ce ? O percheziție aici nu cred să aibă rost. Așa

că, hai, gîndește-te ce ochi frumoși ai și încă ce vigoare. Nu este bine să ne înțelegem așa ca între...

— Escroci.

— Vorbe mari, domnule Onoriu, vorbe mari. Să nu mă înfurii. Că apoi stricăm prietenia.

Zău că nu mai aveam chef să-l înfurii, fiindcă vocea Iulianei te dezarma.

— Răducule, ai luat clișeele. Foarte bine. L-ai omorît pe bătrîn. Treaba ta. Cu noi însă nu trebuie să te joci. Nu trebuie. Zilele de vrei, îți aparțin. Dar cu o condiție. Să vrem și noi. Tare mă tem că tu ții cu tot dinadinsul să ne convingi că zilele tale îți aparțin. Dă-ne clișeele, dar repede, altfel Luigi o să te aibă ca amintire.

Frumos și bine ar fi fost să le dau clișeele. Dar nici prin cap nu-mi trecea despre ce este vorba. Să fac pe naivul nu era cel mai bun lucru, așa că trebuia să trag de timp...

— Dar mie cum îmi garantați că voi obține un mic beneficiu ?

— Aha ! Ai început să pui condiții ? Drăguțule, nu crezi că începi să-mi dai migrene ! Nu crezi că mintea începe să ți-o ia razna ?

Nu știu ce am simțit atunci, poate sentimentul și de fapt siguranța că aveau nevoie de mine viu, poate sentimentul că mă știam totuși apărat, dar cînd tipul era aproape de mine și mă „mîngîia", l-am prins cu o directă

de dreapta. Nu mai știu ce a fost... La cîtva timp a sunat telefonul.

Venise noaptea, lumina era stinsă. Am orbecăit după receptor și răspunzînd am luat, după toate cele, un perdaf de toată frumusețea. Cînd am aprins lumina, casa era vraiște. Și caloriferul îl demontaseră. Abia am observat că și telefonul. Mă mir și azi cum a mai făcut apel. Se impunea să fac puțină ordine în cameră, însă gîndurile mă năpădeau și totul se învîrtea în jurul Iulianei. De ce mi-a scris biletul în tren ? De ce m-a chemat la orele 21 ? De ce a căutat să-mi pună mortul ăsta în spinare ? Fiindcă voiau să mă șantajeze să le dau clișeele alea, de care eu nu știu încă ce ar putea să însemne ? De ce m-au chemat la kilometrul 13 unde Iuliana era mult prea așezată la vedere ca să nu fi bănuit ceva ? De ce m-au adus acasă și au riscat atît, că de găsit nu au găsit nici clișee și nici altceva. De ce Iuliana asta apare peste tot ? De ce Luigi ? De ce ? De ce ? Și în fond cine este Iuliana ? ! Dar Luigi ? ! Dar, ce mai... Pare un făcut... Și explicațiile refuzau să vină.

În felul acesta nu aveam să realizez nimic. Era limpede totuși un lucru. Știam ce caut în această afacere. Știam precis, chiar dacă aceasta va constitui încă un secret. Dar în rest ? Ca să fiu drept, de fapt Iuliana a contribuit, altfel cu greu mă lăsam ispitit să merg la întîlnire. Oare asemănarea numelui meu cu răposatul i-a atras sau fraza lansată de mine în tren cu ruda mea care este mare colecționar ? De ce atunci s-au demascat atît de re-

pede, de ce acționează deschis, fără frică. Totuși, ale dracului clișee. Să fie vorba de fotografii, de planuri secrete ? ! Atît mai trebuia, o afacere teribilă de spionaj. Dar ce căutau toate acestea la pensionarul răposat, fostul colonel Onoriu ? ! Să le fi ascuns el ? Greu de crezut la vîrsta lui. Numai dacă nu era cumva o cutie de poștă sau mai știi, un depozit, la care trebuia să aibă acces alții. În nici un caz Iuliana, Luigi. În nici un caz, pentru că atunci lucrurile ar fi decurs altfel. Numai dacă alții le-au luat-o înainte și gata. Însă în acest caz de ce m-au atras ? Să fi știut precis că acest domn colonel pensionar va răposa ? Poate au vrut să mă vîre în afacere ca să dejoc planurile unor adversari... dar așa cum s-au desfășurat lucrurile este greu de crezut. Un lucru este sigur. Sînt convinși că eu am clișeele, că eu le-am luat de la răposatul — asta rămîne totuși de clarificat : eu sînt criminalul —, că trebuie să mi le „salte" întrebuințînd orice metodă. De acord, însă atunci de ce nu au apelat la orice metodă ca să mi le smulgă ? Chiar acceptînd cazul că nu am cedat de la început, de ce nu m-au determinat ulterior ? Timp aveau, experiență la fel, știau ce vor. Apartamentul, să nu-l mai recunoști, atunci de unde atîta siguranță ? Chiar, să fi avut atîta ? Adică, să facă ce au făcut și să mă lase liber ? ! Dacă vorbesc, dacă spun totul ? ! Și șeful ăsta al meu. Zău, că orice aș spune, dar șeful are dreptate... Atunci a sunat telefonul. Din nou am ridicat receptorul, dar de data asta vocea m-a „fermecat".

— Răducule, dragoste, te-ai sculat ?

Era ea. Iuliana. Întrebarea era rostită cu aerul cel mai naiv din lume, de o nevinovăţie dezarmantă, şi dacă nu visam, n-aveam în schimb nici altceva mai bun de făcut.

— ? !

— De ce nu răspunzi ? Ştiu că tu eşti. Ştiu că eşti singur. Maşina ta aşteaptă jos. Maşina ta. Nu a păţit nimic. Vrei acum să cobori pentru cîteva minute ? Te aştept în faţa casei tale, în maşina ta.

Nu aveam de ales. Convorbirea începută de Iuliana a continuat apoi astfel :

— Asta nu înseamnă că tu, dacă ciripeşti... De fapt nu ai nici un interes, o să ai şi tu partea ta. Un procent mic, dar ţi-ajunge. Vilă, maşină — ştii tu bine de care — şi cîte, cîte altele. Dar, iubiţelule, pentru asta trebuie să ne dai clişeele. Înţelegi ? Cît despre noi, vezi bine că nici măcar nu ne ferim de nimeni.

Nu înţelegeam nimic şi, la drept vorbind, nici măcar un răspuns nu eram în stare să formulez.

— Aseară ai scăpat. Te-am lăsat să meditezi. Nu uita însă că răbdarea are margini. Fii înţelegător. Dă-ne clişeele. Răducule, iubire, ţie nu-ţi este milă de tine ?

— Mi-este, sigur că-mi este.

Şi cum nu aveam ceva mai bun de făcut, zîmbii singur după un asemenea răspuns extraordinar.

— Atunci ? Vrei să ne întoarcem ? Vrei să-ţi povestesc nişte chestii din alea care se petreceau în istoria evului me-

diu ? Tu, la liceu, că îl ai, nu le-ai reținut ? Vrei demonstrații ? Nu o forța pe Iuliana ca în loc de sărut...

A dracului femeie ! În fond ce vrea de la mine ? Clișeele ? În nici un caz nu ea le vrea. Atunci ? Fără discuție că reprezintă un pion în mîna altora. În mîna cui ?

— Răducule, uită tot ce am discutat și procedează cum știi tu mai bine, dar fii cuminte. Altfel, nu tu miliție, nu tu dispariție voită, vezi că ai la dispoziție douăzeci și patru de de ore. Atît. Clișeele le duci la kilometrul 13. Număr cu ghinion pentru tine, însă număr cîștigător.

— Eu cît am ?

— Ai și devenit înțelept? Nici o grijă. Calculăm atunci. Luigi știe bine matematică, fii convins că nu te va înșela.

— Cine și cum îmi garantează că apoi voi rămîne în viață ?

— Cum cine îți garantează ?

— Acum este simplu. Am clișeele, așa că nu aveți nici un interes.

— Nici după. Cine crezi că o să plaseze marfa ? Noi ? Nu, omule, noi plecăm. Tu rămîi aici, pînă ce aranjăm totul. Ai răbdare. Vei primi toate instrucțiunile. Uf, dar este tîrziu. Trebuie să mă culc, mai discutăm mîine. Ei bine, vei aduce clișeele pentru că altfel, iubire, știi ce înseamnă. Pa, iubitule. Dacă mă visezi să știi că în curînd va deveni realitate. Rămîi zece minute aici, obligatoriu, apoi te duci la odihnă.

Partenera mea, Iuliana, demonul ăsta de frumusețe și feminitate, de răutate, sînge rece, oficiase finalul. Situația era încurcată. Intrasem în horă, înregistrasem cîteva eșecuri și acum colac peste pupăză. Tentativa era prea mare ca să mă plîng miliției. Au știut ei pe cine contează. În plus asta și căutam. „De, Răducule, de, cum îți va fi norocul. Dai clișeele, scapi, nu ! Clișee, clișee. Ce fel de clișee ?... Dar în fond, pînă la soroc, mai sînt douăzeci și patru de ore. Timp suficient să inventez ceva. Altfel, dacă nu voi reuși, cine știe cum va arăta întîlnirea cu simpaticul unchi vitreg colonelul pensionar Onoriu, acolo unde se spune că nu prea există întristare.".

Capitolul V

Nu, nu soneria telefonului m-a sculat. De data aceasta aveam vizitatori și blestemam faptul că unii umblă cu noaptea în cap, dar era arhitectul Spiru.

— Ai început rocada lucrurilor ? Frumos ai aranjat totul, cred că ai început că te ții de glume. Ce-i cu tine ?

Avea haz. Umorul de azi bineînțeles că era negru. Dar zău că avea dreptate. În cameră totul era răvășit însă în așa fel că nu te impresiona rău.

— În fond — continuă Spiru — gusturile nu se discută decît serios. Hai să găsim un locşor mai ca lumea şi să te pun în temă.

Locşorul l-am stabilit, pe studio, şi, în lipsă de alt surogat, destupasem o sticlă de bitter, scăpată prin nu ştiu ce miracol de la prăpăd.

— Şi acum ascultă, bătrîne, despre ce-i vorba. Totul este aşa cum ai relatat. Vreau în schimb să-ţi dau unele amănunte.

— Ascult, cum să nu.

— Ce ai, omule, ai căzut pradă gîndurilor ? Eşti îndrăgostit ?

— Cam aşa, dar mai bine hai să discutăm despre zeul Hermes-Mercur întrucît unele amănunte îmi scapă şi ţin să-mi cristalizez gîndurile, acum vagi.

Ca de obicei m-a privit pe sub ochi, ca să-mi răspundă :

— Bine, dragă. Ascultă. La greci era numit Hermes, fiul lui Zeus şi al Pleiadei Maia. S-a născut într-o peşteră pe muntele Cyllene, din Arcadia. Abia născut, copilul ieşit din scutece a fugit în Thessalia, de unde a furat cirezile pe care le păştea acolo fratele său, Apollo. După ce a ascuns animalele, Hermes s-a întors în peştera în care s-a născut, găsind o broască ţestoasă, din carapacea căreia a meşterit o liră. Apollo găsindu-i urma, în căutarea turmei furate, auzind sunetul minunat al lirei, s-a învoit să-i lase vitele în schimbul noului instrument, primind şi un faimos caduceu, care alături de pălăria cu

boruri largi şi sandalele de aur înaripate, constituie atributele zeului. Fiind unul din cei mai vechi zei ai Greciei, la început el a fost zeul protector, apoi solul zeilor şi însoţitorul sufletelor celor morţi în împărăţia subpămînteană a lui Hades. Protector al călătorilor, devine zeul comerţului, prin urmare al iscusinţei, al înşelăciunii, al hoţiei, dar şi protectorul tineretului, zeul gimnaştilor, al ştiinţei şi magiei, astrologiei-ghicitului în stele. În mitologia romană zeul mesager poartă numele de Mercur.

Deci Hermes-Mercur, frumosul fiu al lui Zeus şi al Maiei, şiret, îndemînatec şi iute ca gîndul, care încă din fragedă copilărie vădise atîta vicleşug şi dibăcie, mai era şi întruchiparea puterii tinereşti. Pretutindeni în palestre-stadioane se înălţau statui ale sale. E zeul atleţilor tineri, care îl invocă la alergări, dar şi zeu al factorilor poştali. Eşti mulţumit, mai doreşti alte amănunte ?

— Nu. Cred că m-ai instruit suficient.

— Ascultă amice, dar harababura asta de aici nu te deranjează ? Ce dracu ai de gînd ?

— Lasă asta. Am destule probleme acum. Aşa că la treabă, Spirule.

A priceput finalul şi m-a lăsat curînd singur. Vrînd, nevrînd puţină ordine se impunea. Şi aranjînd ce se mai putea aranja, gîndeam că de fapt lucrurile astea sînt mult mai complicate decît le credeam. Trecînd peste povestea zeului Mercur, care pentru moment nu-mi clarifica nici măcar cît de puţine lucruri, înţelegeam că cei în cauză

caută nişte clişee care au fost ascunsee undeva. Le-a ascuns răposatul pentru sine ? Le-a ascuns pentru altcineva ? Greu de crezut şi totuşi nici această variantă nu era exclusă. Şi dacă toate sînt aşa sau nu, de unde au aflat Luigi, Iuliana şi acoliţii de această poveste ? În fond de ce l-au omorît pe Onoriu ? Şi mai este ceva, de care nu sînt sigur : a fost omorît de Luigi, Iuliana sau de alţii ? În ultimul caz, lanţul este mai mare. Şi dacă au ştiut de mult timp că Onoriu deţine clişeele, de ce nu l-au omorît pînă acum ? Intrau în posesia lor şi totul era simplu. Sau nu Onoriu este cel care le deţinea, dar cunoştea totul ? Şi printr-o întîmplare, acest lucru l-au mai cunoscut şi alţii, astfel că sfîrşitul a fost normal. Oare ştiau ce căutau şi unde anume, ce reprezintă clişeele ? Categoric, altfel nu răsturnau casa răposatului, apoi a subsemnatului, iar ameninţarea era de mult înfăptuită la adresa celui care povesteşte acum. Şi cîte alte întrebări nu-mi treceau prin minte, deşi răspunsurile nu se grăbeau să vină, iar eu căutam între timp să fac ordine în apartament. Şi mai era ceva care îmi producea din cînd în cînd fiori. Se apropia ora fatală. Trebuia să scot clişeele, să le predau. Clişeele ? Telefonul mi-a oferit din nou şansa de a mă scoate din încurcătură şi de felul cum am acţionat m-am convins peste timp, cînd totul se terminase. Pînă atunci însă trebuia să pun ordine în toate şi mai ales să-mi recapăt sîngele rece, care, de ce să nu fiu sincer, mă părăsise puţin.

Capitolul VI

Raportul întocmit de echipa miliției nu era voluminos dar aducea suficiente elemente ca să asigure calea de urmat pentru a descoperi, pe de o parte, pe cel sau pe cei care l-au ucis pe Virgiul Onoriu, pe de altă parte, legătura dintre aceștia și activitatea turistului Arudt Luigi, care pînă acum nu furnizase destule capete de acuzare.

Deoarece răposatul colonel în rezervă Virgil Onoriu nu avea moștenitori, procurorul aprobase ca acesta să fie ars la crematoriu după ce bineînțeles medicul legist va prezenta concluziile asupra morții, în urma autopsiei. După o minuțioasă cercetare, apartamentul acestuia a fost sigilat.

Identificarea nu adusese elemente noi. Victima, colonelul pensionar Virgil Onoriu, în vîrstă de 76 ani, era născut la București și după ce absolvise liceul militar de la Mînăstirea Dealu, din Tîrgoviște, urmase școala superioară de război, devenind un ofițer de intendență bine pregătit și onest, fapt care îl făcea temut la controalele ce le efectua în brigăzi la unitățile militare, nu atît pentru că depista neregulile, ci mai ales pentru că nu se preta la ceea ce pe vremuri era la modă : mita.

Din documentarea făcută, ofițerii de miliție au relatat un caz tipic petrecut cu un fost comandant al regimentului de cavalerie din orașul unde intendentul urmase

liceul militar. Fiind verificat în gestiunea unității, comandantul nu a putut justifica un milion de lei, sumă destul de însemnată înaintea ultimului război mondial, cînd devalorizarea nu începuse încă. Deşi se făcuseră multe presiuni, ofițerul intendent, pe atunci maiorul Virgil Onoriu, nu s-a pretat la mușamalizarea fraudei, astfel că singura șansă a fostului comandant al Școlii de cavalerie, regiment de elită atunci, a fost să-şi zboare creierii, eveniment pe care ziarele vremii din provincie, și nu numai ele, l-au comentat mult timp. În linii mari, la aceasta se rezuma activitatea militară a fostului pensionar Onoriu. Fusese căsătorit cu o profesoară de franceză care avusese ceva avere, dealtfel cerință obligatorie la căsătoriile ofițerilor din vechiul regim, căsătorie despre care nu se cunoaşte acum altceva decît că a decurs normal, fără întîmplări deosebite. Nu au avut copii, iar soția a murit în 1948, pensionară fiind, cu un diagnostic precis : infarct. În timpul războiului, colonelul Onoriu nu a luptat pe front și fiind aproape de pensionare, a preferat să activeze în continuare în țară, verificînd gestiunea la diferite unități militare. În 1946 s-a pensionat.

De la moartea soției a trăit retras, în apartamentul său era vizitat rar, și nu de aceiași oameni, astfel că obiceiurile și preocupările din viața sa de pensionar nu puteau fi bine cunoscute. Un singur lucru deosebit s-a remarcat în existența colonelului pensionar și anume, că după ce a rămas singur, a început să fie preocupat de strîn-

gerea de vechituri şi lucruri din „alea", cum a declarat singura femeie care îi intra în casă, la o săptămînă, pentru curăţenie şi menaj, o bătrînică din acelaşi bloc, care nu cunoştea alte amănunte. Ce înţelegea prin lucruri din „alea", nu a fost greu de stabilit : tapiserii, mobilier. Se adăuga pasiunea pentru aranjatul florilor. De unde le aducea ? Cum s-a ivit această pasiune ? Lucrurile nu erau lămurite, pentru că alte relaţii mai precise în legătură cu victima, în afara celor relatate pînă acum, nu s-au putut obţine. Mai era totuşi ceva. În tinereţe frecventase cenaclul de literatură al editurii „Boema". Cu ce scop ? Nu au fost identificate lucrări publicate, nici chiar sub pseudonim. Iar ca rude avea un singur nepot, căpitan de intendenţă, care activa la Cluj şi căruia bătrînul intenţiona să-i lase întreaga avere — aşa cum a rezultat din unele mărturii.

Moartea survenise în jurul orei 19,30 şi s-a datorat rănirii cordului cu un instrument de metal — un cuţit de vînătoare — în timpul somnului. Moartea a fost instantanee, nu s-au identificat urme de violenţă. Mai este şi altceva. Victima a fost injectată cu mialgin, medicament administrat în special bolnavilor de colici abdominali, hepatice şi renale, dar care nu se livrează decît cu reţetă de timbru sec, fiind de fapt un stupefiant, care luat în doze repetate dă ca fenomen secundar o stare de eufomanie. Prin urmare lucrurile se complică. Mobilul crimei nu a fost jaful, dovadă că în urma dezordinii produsă

de criminali, căutînd ceea ce îi interesa, așa cum rezultă din declarația menajerei, se pare că nu a dispărut nimic.

Raportul conține apoi și alte date, să le numim tehnice, dintre care și aceea că Arudt Luigi împreună cu o frumoasă doamnă au fost văzuți intrînd la orele 19,15 în bloc de unde au ieșit la orele 20,30. Cît despre vizita următoare, a lui Răducu Onoriu, raportul nu preciza nimic. Dar între timp, Arudt, instalat la hotelul Continental, aștepta. Colonelul începea voiajul cel mare și problemele deosebite de abia acum își cereau rezolvarea.

Capitolul VII

Strada Domnească, botezată astfel recent, înainte fiind numită Triumfului, nu se deosebea de alte colțișoare clădite cu grijă într-un anumit deceniu, unde vilele căutau să fie cît mai retrase, umbrite de vegetație, fiecare în parte dorind să păstreze tihna și secretul interiorului. Poate acest mister a rămas și azi peste casa familiei Andrei Mavrea. Aici pregătirile erau în toi nu pentru a serba cine știe ce onomastică sau zi festivă : fiul împreună cu soția lui erau așteptați să vină de la Paris. Revederea aici, după mai bine de douăzeci și nouă de ani, se cerea pregătită.

— Andrei, dacă vin cu maşina, unde o ţinem ?

— În curte dragă, răspunse bătrînul tacticos. Avem voie să-i găzduim, este fiul nostru şi legea ne dă acest drept. În privinţa asta nu o să ne zică nimeni nimic, deşi cunoşti cum este lumea. Dar toţi ştiu că este plecat de mult... Că am fost şi noi pe la el.

— Măcar bine că am văzut şi noi Parisul. Dacă apucam să mergem şi la Neapole...

Şi cucoana Angela oftă, apoi deveni tăcută şi visătoare, lăsînd vizibil impresia că dacă vizita celebra localitate, lucrurile şi viaţa sa ar fi luat o altă întorsătură.

— Mai bine pune masa. Este aproape ora două şi vin copiii de la spital.

În afara bătrînilor, cu familia Mavrea locuia şi fiica lor, Emilia, medic radiolog, căsătorită cu Corneliu Comşa, medic primar internist la singurul spital din localitate. Deşi se apropiau de patruzeci de ani, nu aveau copii. Era şi motivul pentru care adesea bătrînul Mavrea, fost institutor şi inspector şcolar, îşi bombănea fiica.

— Draga mea, copiii aduc temelia căsniciei. Fără ei viaţa nu are rost. Nu vezi, eu am pentru ce trăi. Dar voi ?

— Lasă, tată, o să ne hotărîm noi. Deocamdată lucrez cam mult cu radiaţii.

— Poveşti. Altădată era mai greu şi totuşi nu era familie fără trei — patru copii. Moda asta la intelectuali. Auzi, radiaţii. Dar la voi nu există protecţie, nu există siguranţă ?

— Există, fii liniştit. O să avem în curînd şi noi urmaşi.

— Trebuie, draga mea. Cui o să lăsăm toate astea ? Celor de la Paris ?

Şi bătrînul singur încheia discuţia, ca să plece în grădină şi să deretice migălos, obicei zilnic, la cei trei meri şi două coarde de vie formate în boltă. Dar mai erau şi trandafirii, din care doi de culoare neagră, trimişi de fiul său de la Paris. Fiul său... Gîndurile i se îndreptau zilnic spre el şi îl încolţeau pe bătrîn. Pentru părinţi, cînd se gîndesc la copii, timpul nu zboară. Rămîne pe loc. Nu poate fi altfel. Deşi îşi văd copiii mari, maturi, părinţi la rîndul lor, nu pot să-i privească decît ca atunci, în anii copilăriei. De pildă Marius acum apropie cincizeci de ani. L-a văzut acum trei ani în metropola franceză. Aşezat, la locul lui, cu casă şi soţie, şi totuşi pentru bătrîn timpul se oprise cu ani în urmă, cînd Marius era în clasa a şasea de liceu. Atunci era Marius copilul său cel drag. Era... Îl privea zilnic din balconul de la etajul casei cînd pleca în după amiezile fierbinţi la ştrand. Cum revenea după cîteva ore şi începea să citească. Apoi, să meşterească la felurite mecanisme, să construiască dăltuind în lemn vapoare pe care le urmărea în albia de zinc cum plutesc. Cunoştea din cărţi coloniile, fluviile Americii, întinsul savanei, iubea călăreţul singuratec al preeriei sau pe săracii căutători de aur, povestea cu haz despre naufragiaţii scăpaţi de la moarte pe o insulă pustie din îndepărtata Mi-

cronezie şi pămîntul devenise de la Oceanul Arctic la Polul Sud de cuprins în palme. Se născuse cu părul ca aurul, dar treptat începuse să se închidă la culoare, devenind castaniu. Îi ieşise primele coşuri pe faţă, se formase un adevărat bărbat şi toate astea le-a urmărit pînă într-o zi, cînd... De atunci mult timp nu a aflat nimic de Marius. L-a căutat peste tot, dar de nicăieri nu a primit un răspuns sigur. Războiul de-abia se terminase. Miliţia încă nu luase fiinţă, iar vechea poliţie nu putea rezolva nimic. Nu şi-a putut închipui că Marius trecuse frontiera şi că reîntoarcerea în ţara sa devenea un vis îndepărtat. Tîrziu peste ani, a primit întîia veste. Nu mai credea că Marius este viu. A cuprins plicul cu mîinile uscate şi împreună cu Angela au privit muţi, cu lacrimi în ochi, trecutul. Îl revedea pe Marius cu geanta în mînă plecînd la şcoală, revenind, învăţînd. Oare ce-l determinase să plece ? Să fugă hoţeşte de acasă, să lase totul ? Să uite lecţiile de istorie, meleagurile natale, mormintele străbunilor... Oare dorul de aventură să fi fost mai puternic decît jalea lăsată aici ? Şi pe maică-sa... Oare cu ce au greşit în educaţia lui Marius ? I-a scris, dar pe atunci corespondenţa mergea greu, războiul nu închisese rănile, veştile întîrziau uneori luni de zile şi erau lapidare.

La ce-i mai foloseau toate, dacă Marius, fiul său, nu mai era acasă ?

Se gîndea continuu la el. Ce face ? Cum se descurcă între străini ? De nu s-ar apuca să facă cine ştie ce lu-

cruri murdare. Cu nesiguranța aceasta a stat ani de zile. Apoi, în sfîrșit, l-a putut vizita la Paris. A stat trei săptămîni. Se gîndea la Emilia, rămasă acasă, era frămîntat de tabieturile lui și mai ales dorul nu i-a dat pace. A trebuit să-și ia rămas bun de la Marius, să-l roage, dacă este posibil, să se repeadă el în țară, pentru că bătrînețea nu-i va mai permite lui un alt voiaj.

Într-o zi ploioasă, cînd timpul l-a oprit în casă și cînd Marius și soția sa, Marie, erau plecați la slujbă, căutînd prin bibliotecă o carte, ca să citească, a dat peste un caiet de însemnări ale fiului său. Convins că nu greșește cu nimic, bătrînul Mavrea le-a răsfoit, cu respirația întretăiată, apoi le-a reluat de la capăt în tăcere și liniște, fiind adevăruri trăite de copilul său. Jurnalul nu purta nici o dată. Paginile erau scrise mărunt, cu creion negru, citeț, și depănau realități pe care tatăl nu le cunoscuse.

„Nu a fost greu să trec frontiera. Cu un alt prieten, care m-a îndemnat să plec, ne-am ascuns într-un vagon de marfă. Sîrbii nu ne-au primit bine. Era și normal. Eram murdari, nemîncați, așa că singura șansă era să plecăm mai departe. În Italia. Dar cum ? Nu știu nici azi cum de s-a putut încumeta un șofer să ne urce în camion. Italia nu pretindea acte. Eram minori, niște copii care prinși de vraja aventurii, de dorul călătoriilor prin arhipelaguri și jungle, nimerisem cum este mai rău. Dar nu ne descurajasem. A trebuit să facem orice. Ne îmbătam de vise, dar cînd venea noaptea ne temeam. Zilnic luam to-

tul de la capăt. Cutreieram pieţele Romei şi, în Campo dei Fiori, faptul că Giordano Bruno fusese ars acolo de Inchiziţie parcă avea legătură cu însăşi soarta noastră.

Uneori priveam în Piaţa Spaniei la tablourile expuse, viitoare opere nemuritoare, atunci fără cumpărători, sau ne duceam la palatul De Propaganda Fide, unde mulţi cărturari ardeleni şi-au desăvîrşit învăţătura, şi acolo regăseam cele povestite de tata şi pe el. Dar Roma cu a sa renumită Piaţă a Veneţiei nu era un loc care să ne ofere ceva. A trebuit să plecăm în căutare de lucru, să bătătorim drumuri umblate de strămoşi şi să ne cuprindă uneori nostalgia depărtării şi singurătăţii. Vindeam ziare la Pompei, la picioarele Vezuviului, apoi cînd nu mai aveam nici un rost, cutreieram Veneţia, Florenţa, Messina. Nu întotdeauna cîştigam hrana zilnică. Eram alungaţi, înjosiţi, dar ceea ce era de suportat mai greu era că aventura noastră mult visată începea să fie plătită destul de scump. Cu toate astea, cel care insista să rămînem cu orice preţ era prietenul meu, Caton, de care nu mă puteam despărţi atunci. Am încercat să intrăm la şcoală, însă nu ne-au primit. Nu aveam actele în regulă. Şi ca un făcut, aflăm că se caută mînă de lucru în Elveţia şi Franţa. Ne-am găsit locuri de muncă la o exploatare silvică şi ca să fim primiţi, am fost testaţi. Examen în toată regula, dar nu cum eram obişnuiţi. Aproape nu ne-a întrebat deloc despre materiile studiate pînă atunci, dintre care, să fiu drept, nu puteam răspunde decît la matematică, fizică, chimie.

Dar totul a ieşit bine pînă la urmă şi ceea ce nu mai speram să se întîmple vreodată s-a realizat. Amîndoi am fost primiţi. Au urmat luni grele, materii predate rapid, practică, lucru ca un adevărat muncitor forestier, şi, pe deasupra, şi însuşirea cît mai rapid şi corect a limbii. Programul destul de încărcat şi sever l-a făcut pe Caton să părăsească şcoala. La început am vrut să fiu solidar, să-l însoţesc, dar tot el a fost acela care m-a oprit. Avea anjagament pe placul lui la o firmă din Germania Federală sau din Spania. Atunci nu am dat nici o importanţă faptului. Am crezut pur şi simplu explicaţia sa. Şi lunile, apoi anii trecînd au şters treptat amintirile care la început credeam că vor rămîne întipărite pe veci. Soarta mea, viaţa mea urma acuma alt drum. Multă vreme nu am primit nici o veste de la el. După cîţiva ani, cărţile poştale ilustrate, din diferite colţuri ale lumii, dar fără nici un amănunt sau adresă. Salutări. Atît. Am fost surprins la început de faptul că îmi ştia noua adresă, însă problema a rămas numai un semn de întrebare. Terminasem şcoala, aveam o diplomă ce echivala cu bacalaureatul, un serviciu nu tocmai uşor, dar relativ bine remunerat, şi perspectiva să urmez cursurile unei facultăţi tehnice, de ingineri silvici. Au urmat lucruri obişnuite. Zile de muncă intensă, examene, şi într-o zi finalul. În acest timp am cunoscut-o pe Marie. O franţuzoaică din cartierul Saint-Severin, aproape de catedrala Notre-Dame, pe malul stîng al Senei, un colţişor între bulevar-

dul Saint-Michel și strada Saint-Jacques, acolo unde legenda spune că a îngenuncheat Dante sosit din natala Florență."

Bătrînul Mavrea se opri cu foarfeca în mînă, după ce curățase un trandafir. Trecuse douăzeci și nouă de ani de atunci, timp în care nu-și văzuse copilul, dar sperînd totuși în clipa revederii. Își aminti iarăși de scrisul citeț al însemnărilor lui Marius.

„Astăzi cu siguranță pot scrie că Marie merită toată dragostea. Pentru mine a fost salvarea, unica speranță. Simt nevoia să o apropii tot mai mult. Sper că intenția mea se va realiza. Acum cîteva zile am vizitat castelul Chenonceaux, supranumit castelul dragostei, al plăcerii, petrecerilor, odihnei, sărbătorilor intime. O capodoperă a Renașterii franceze, care a rămas și azi un colț de recreere și liniște, îmbiind la dragoste și poezie. Am fost acolo cu Marie într-o amiază de duminică. Cu o seară înainte am dormit la camping. Și am văzut acolo picturi reprezentînd-o pe Diana și am recitit memoriile lui Brantâme, și ca niciodată i-am dat dreptate, fiindcă e păcat că pămîntul acoperă acest atît de frumos corp, al Dianei. Priveam în jur în camera locuită cîndva de Diana, și împreună cu Marie am trecut în sufrageria cu pardoseală din majolică de Florența, ca apoi să mergem în grădina castelului plină de statui, de nimfe sau de naiade, care prin cornuri de abundență turnau aievea cascade spumoase de băuturi răcoritoare și parfumate. Am luat în

mînă programul-ghid. Luminile s-au stins, zvonul de glasuri se pierdea în negură, dar dorința mea, alături de Marie, părea să le fi reînviat. Liniștea din jur ne-a adus însă la realitate. Liniște, neînchipuit de multă liniște. Închizînd ochii, imagini asemănătoare din țara mea au început a mă năvăli... Castelul Huniazilor, pe care l-am vizitat de cîteva ori cu tata, Voroneţul, unde am ajuns seara, cînd tata m-a cuprins în brațe să mă încălzească, de frică să nu răcesc... Dar Marie parcă ghicind totul m-a trezit ușor din visare..."

Bătrînul Mavrea avea ochii plini de lacrimi.

„Cu ce am greșit... Cu ce ?..."

Poarta casei scîrțîi. Era Emilia, care se întorcea acasă nerăbdătoare să-și vadă fratele.

Capitolul VIII

Albul, imaculatul alb trezea în după-amiaza unei obișnuite zile de primăvară trăiri adolescentine cu iradieri de vis. Se scuturase floarea de cireș acolo în grădina lăsată în paragină, crengile rămînînd aplecate și rănite, uitate de tot, sprijinind zidul ros de ani și nepăsare al unei clădiri ce fusese altădată o casă boierească. Arhitectul — astăzi necunoscut — căutase anume și undeva reușise să aducă

în cărămidă și ciment sfidarea unor canoane și reguli obișnuite. Oare „castelanii" de odinioară odihnesc în sălașuri apuse sau cutreeră prezenți, fantome nebăgate de nimeni în seamă, în simetrii și calcule de nimeni știute ?

O singură boare de vînt și perdeaua fină s-a unduit în falduri, mîngîind fața doctorului Comșa, care, în cabinetul de la etajul doi, contempla zilnic panorama clădirii vecine. A tresărit fără voie, imperceptibil, a închis ochii pentru o clipă, dar gîndurile au continuat să umble în tăceri întunecate. Se revedea și revedea casa de peste drum, așa cum era odinioară, grădina plină de esențe rare și pomii aplecați sub încovoierea roadelor.

Trebuie să fie mulțumit și totul părea că așa este, ca stăpîn al unei vile elegante și liniștite. Rîvnise însă tot timpul la mai mult. Căuta fastul, echipaje de faimă, visa deseori să fie în centrul atenției la serbările nesfîrșite, sub candelabre, cînd pardoselele lucesc sub pașii perechilor îmbrățișate și aruncă în cristaluri sclipiri de perle și pietre prețioase. Și curînd ajunsese să nu mai deosebească visurile de realități, visuri alimentate continuu la flacăra ambiției. Căutările continui deveniseră de mult trăiri firești din umbre șterse ale unei fantezii hrănite de la început cu tot ce este străin și ireal.

Cînd a cunoscut-o pe Emilia era student. Locuia la o mansardă curată într-un imobil central al capitalei. Orașul nu-l vedea decît atunci cînd drumurile erau bătătorite spre facultate sau trebuințe. A inventat atunci în

pauză, în cămăruța sa, jocul închipuirii și privirii peste ziduri și zile. Mai tîrziu au urmat ambițiile, socotite firești, și apoi altele, pe care le considera, mai ales acum, ca un aliment mult mai necesar decît aerul și mult mai real decît soarele. Au început peregrinările în vise create absurd, în tot felul de închipuiri... Aparent totul a decurs normal. Aparent. Fiindcă în loc să se căsătorească cu Emilia, pe care după cum își aminteau colegii o iubea, s-a apropiat de o altă femeie. O văduvă, prin divorț, mai mare cu cincisprezece ani ca el, proprietara unui imobil bine garnisit și frumos conservat, unde avea și un cabinet de cosmetică. Cosmeticiană, femeie nostimă, isteață, nu a dat în viață niciodată greș. Și divorțul fusese studiat. Se numea Lu și Corneliu Comșa nu a ezitat să o reboteze la fel : Lu. Nu s-a întrebat niciodată de unde-i vine numele, de ce-i așa de scurt, cum nu s-a întrebat nici de altele, a preferat să meargă pe urme bătătorite de alții, dar necunoscute de el. Un fel de basm, cu omul cel rău, care stăpînind aur jură să cucerească totul. Și acceptînd ceea ce, de fapt, rîvnise, a început să se considere stăpîn, să privească lumea altfel, lumea care îl hrănea spiritual, care făcea totul pentru ca lucrurile să se schimbe în bine. Disprețuia toți colegii cu aerul sigur al omului avut prin banii puși la dispoziție de Lu, cu averea și fastul cîștigate nedemn, fără justificări sau mustrări de conștiință. Îndepărta sigur și cu încăpățînare orice încercare a cuiva care ar fi dorit să-l schimbe și evita cu ace-

eași siguranță și perseverență orice discuție despre om și suferința sa. Emilia nu a știut multă vreme și poate nici nu a bănuit vreodată că aroganța gesturilor lui s-ar datora unui crez fals după care bogăția nu are un alt temei decît zgomotul aurului. După ea bunăstarea omului nu se datorează averii materiale, ci unei voințe superioare și unei înmagazinări de frumuseți, pe care numai cinstea, școala, munca și echilibrul le aduc.

Nu îndrăgea copiii și deci nu îi dorea și prin aceasta ca și altele se potrivea perfect cu Lu. Prefera anturajul, nu ocolea mesele date de suspușii societății, deși în discuțiile intime, ulterioare, nu se sfia să arunce anume răutăți, să-și disprețuiască tovarășii, fie și de o noapte, dar pe care nu ezita să-i caute apoi, să-i cultive și să-i folosească pentru servicii mărunte de care era încîntat, izbînzi în fond gratuite, dar atît de firești pentru comportarea sa. Pe Lu niciodată nu a încercat să și-o apropie prea mult, pentru a întemeia un cuplu solid. Încercarea a venit tîrziu, dictată de raționamente concrete și nu de atașamente firești. A venit momentul cînd a aflat că Lu are un fost amant în Franța, un cetățean străin, care vizita pe atunci, nu prea des, România, ca agent comercial al unor firme cosmetice. Și student, fiind, în ultimul an, accepta conștient ca în unele nopți, cînd comis-voiajorul francez era în țară, să lipsească bucuros de acasă, lăsînd-o pe Lu, tovarășă fidelă, în infidelitate dictată. Ce spera să obțină Corneliu Comșa atunci cînd, în discuții aprinse, i-a cerut

lui Lu să se căsătorească cu francezul şi apoi să-l înfieze pe el ? ! Pur şi simplu ca prin triunghiul perfid al vieţii să ajungă medic într-o metropolă apuseană, cu cabinet utilat după ultima tehnică, unde urma să facă orice, numai bani să cîştige. Aceste gînduri s-ar fi putut materializa dar viaţa încurcă de multe ori tocmai firele care se vor perfecte. Francezului i s-a interzis să mai apară în ţara noastră : în afară de comerţ se mai îndeletnicea şi cu alte treburi deloc nevinovate. Şi, ca în filme, lovitura nu a venit singură. Corneliu Comşa a trebuit să renunţe la Lu. Un cancer dezlănţuit brutal a acaparat-o şi tratamentul-chin a necesitat cheltuieli, închiderea cabinetului de cosmetică, fapte care pe Comşa l-au afectat în felul său. A trebuit să renunţe imediat şi definitiv la Lu, de care întîmplător a mai auzit peste ani că mai trăieşte, dar că arată îngrozitor, bătrînă şi poate săracă complet. Totul l-a lăsat indiferent, cum indiferent l-au lăsat numeroasele scrisori de dragoste şi ajutoarele băneşti trimise de Lu. Apoi, Comşa a reînnoit idila cu Emilia, care absolvind facultatea cu o medie mai bună, avea şansa să ocupe un post într-un oraş mare. Deci căsătoria trebuia urgentată, mai ales că Emilia avea şi o situaţie materială destul de bună în acel timp şi un frate despre care el ştia că este plecat să studieze în Franţa. Calculase totul şi naivitatea manifestată în faţa Emiliei a fost luată drept naivitatea îndrăgostitului, a primilor paşi în viaţa de familie. Şi deşi totul decurgea normal, iar Emilia nu se putea plînge că

nu este menajată, ea își dorea uneori ca dragostea lor să devină mai puternică, ca legămîntul căsătoriei să fie în fapt mult mai puternic decît canoanele legii. Dorea să aibă un copil, dar soțul său se opunea cu înverșunare. Și anii au trecut, fiind convinsă că numai așa Corneliu Comșa o va iubi deplin, că nu va exista nici o piedică în calea dragostei. Egoismul lor devenise simbol și credință. Discuții sau certuri nu aveau loc. Au locuit împreună, la început într-un oraș mare, pe atunci capitala regiunii C. Ziua de muncă se împletea cu plimbări în ceasurile înserării, cu spectacole văzute împreună sau cu lecturi la gura sobei, în zilele friguroase. După ce au cumpărat mașină, au colindat sute de kilometri în zilele libere și de sărbători și țara le-a părut mică. Poate atunci au început primele neînțelegeri. La început mute, mai tîrziu completate cu priviri serioase, asprite cu grijă și cuibărite cu fereală ca să nu alunge totul. Au apărut prietenii casei, colegi de meserie, care seară de seară înecau orele în picături de alcool, tutun și cărți. Schimbarea decorului a adus o anume liniște, astfel că deși nimic nu mai era ca la început, mariajul decurgea în aparență normal. Însă în clipa în care Emilia a anunțat că a rămas însărcinată și că va naște un copil, s-a dezlănțuit un adevărat iad. Insulte, amenințări, din partea lui, rugăminți, din partea ei, Corneliu fiind însă neînduplecat. Zile după zile scenele se repetau. Și „argumentul" suprem a trebuit să vină. Pentru prima dată Emilia a fost lovită, brutalizată și sarcina,

fără voia ei, pierdută. A suferit mult, a plîns, a răbdat, a sperat. Apoi Emilia şi-a ales un fel al ei ca timpul să devină singurul aliat. A început să se apropie de literatură, să citească *mult*, să ocolească *astfel orele de noapte*, şi a făcut-o mult mai uşor decît a crezut, prezenţa sa fiind şi aşa simbolică. Nu a fost scutită în acest timp de unele tentaţii. Un farmacist din acelaşi cerc, german după tată, pe nume Kurt, dedat cărţilor de joc şi chefului, dar mai rezistent ca ceilalţi, a încercat seri la rînd să şi-o apropie, pe cînd Corneliu prins în jocul de cărţi, într-o cameră vecină, cîştiga. Kurt aranjase cîştigul, convins de succes, dar Emilia refuzase totul. Aventura nu era în natura ei, golul, odată produs, ar fi fost ireparabil. Totul ar fi însemnat o alunecare pe un făgaş înspre adevărata prăpastie, fără ieşire. Emilia nu putea căuta decît marea dragoste, iubirea pe care Corneliu nu i-a dat-o şi pe care viitorul nu i-o mai putea oferi. Trebuia, va face totul, chiar suferind îngrozitor, ca să fie alături de Corneliu, să-şi menţină căminul şi să lupte pentru a avea un copil. Să lupte. Cîtă speranţă şi-a pus la început în toate. A dăruit toată dragostea, s-a dăruit pe sine, şi nu a reuşit mai nimic. Nu au lipsit în acest timp nici obişnuitele înşelări, cînd Corneliu lipsea seri întregi de acasă, pretinzînd la început gărzi prelungite la spital, iar mai tîrziu pur şi simplu refuzînd de a da explicaţii. Se obişnuise aşa, la un moment dat căuta chiar despărţirea. În acest timp, a venit aprobarea pentru transferul în oraşul unde Emilia s-a născut, unde-şi

avea părinții. Vrînd, nevrînd lucrurile au intrat în normal, certurile și insultele au dispărut, lăsînd loc vidului, neînțelegerii — nu explicite, ci simțite. Treptat, Corneliu a devenit un om legat de casă, a început să caute apropierea Emiliei, să se intereseze de toate. Plecarea socrilor la Paris l-a entuziasmat. Repeta des, ca un laitmotiv, că de fapt trebuie și ei să plece în Franța, că nu le-ar strica dacă fratele Emiliei i-ar chema cu o bursă pentru perfecționare. Ulterior au intervenit și alte argumente. Corneliu a început să adune icoane pictate pe sticlă, ceramică veche, monede antice, chiar unele serii filatelice mult căutate, cărți rare și ediții bibliofile, investind tot mai mulți bani și susținînd că trebuie să-i mulțumească într-un fel pe cei de la Paris, pe fratele Emiliei, pe care dealtfel nu-l văzuse niciodată și de la care nu primise nici un lucru de o valoare substanțială încît să se simtă îndatorat, și pe soția lui.

Venirea în țară a lui Marius fiind acum un fapt real, așteptarea deveni plină de speranțe și omul, după perdea, continua să privească afară, urmărindu-și propriile himere.

Capitolul IX

M-am trezit liniștit după un vis ce m-a purtat în depărtări de basm. Circulam cu un Land-Rover pe un teren înnegrit în urma incendierii ierburilor. Pe alocuri arborii

căzuți mai ardeau mocnit. Vulturii în picaj se apropiau de un taur — gnu, cinci hiene alergau înhățînd coada antilopei, apoi mușcînd flancurile și picioarele victimei, antilopa este doborîtă la pămînt. Și atunci cineva din vîrful dealului Rocks, rotind privirea peste terenul de vînătoare al planului hienelor sau poate din Lacul Craterului a strigat : „să participăm și noi la vînătoare, să participăm și noi la ospăț. Hai să mergem ! Hai să mergem !“ Poate s-au mai spus și alte cuvinte, cu siguranță s-a mai spus ceva, însă imperativul „hai să mergem !“, mi-a hotărît destinul zilei. Mă îmbrăcam cu încetinitorul și dacă ar fi fost numai atît, puteam fi liniștit. Dar știam că peste cîteva ore va urma revederea, acea faimoasă întîlnire cu Iuliana și Arudi Luigi. Trecuseră multe ore, mai era puțin pînă la termen și încă nu rezolvasem nimic. Este drept, prietenii mi-au venit în ajutor și deși nu le-am dezvăluit totul, mi-au oferit un belșug de sugestii, care însă trebuiau triate de mine, și ceea ce era mai grav și îndeosebi urgent rămînea ca sarcină exclusivă. Dar nu știu de ce, frica mă părăsise. Este drept că nici curajul nu mă dădea afară din casă. Timpul mă presa grozav și bine dispus am început să studiez puțin. De fapt studiul îl făcuseră alții și al dracului de bine. Mie îmi revenea rolul să răsfoiesc numai prezentările și să reținem cît mai multe date despre pictura pe sticlă, despre frescele din mînăstiri, despre filatelie, despre bibliofilie, despre numismatică, despre... Enciclopedie să fii, creier electronic, bancă de informații și vă jur pe sfîntul pe

care-l știu numai eu, că și așa se poate rămîne restanțier. Răsfoind, ca un făcut, m-am oprit la ceva de care pînă atunci nu mai auzisem. Tezaurul lui Decebal. Comoara de sub apele Streiului. Și ca să cunosc totul, am început documentarea. În fond, o legendă pe care nimeni nu a verificat-o pe teren. Povestea a fost consemnată de Dio Cassius, arătîndu-se cum s-au îngropat în apele Streiului uriașele averi dacice. Decebal, cu captivii săi, abătu rîul Sargetia, săpă albia și punînd într-însa argint, mult aur și alte lucruri de preț, le astupă, aduse din nou rîul în albia lui, ucigînd pe captivi, ca să nu trădeze nimănui nimic. Dar... așa cum se întîmplă în viață, a existat și aici un Iuda, în persoana lui Bicilis, care aflînd despre aceasta a dat totul pe față. Poate totul ar fi rămas în legendă, dacă peste ani, în munții Orăștiei, nu se găseau cîteva piese de aur, vechi de peste două milenii, monede ce purtau efigia unui rege numit de istorici Koson. Pe o parte era un vultur care stă cu aripile ușor desfăcute și ține în gheare o cunună. Pe revers era un consul mergînd între doi lictori. Emise între anii 40—29 înaintea erei noastre, o monedă cîntărește mai bine de doi guldeni ungurești. Dacă ar fi fost numai povestea aceasta, totul ar fi fost cu siguranță uitat. Însă au intervenit și comunicări ale oamenilor de știință și chiar... Ei, bine Alexandru Macedonski scria în anul 1892 că „cineva trebuie să găsească comoara lui Decebal, să cumpere cu ea tot pămîntul", fiindcă ultimele concluzii ale istoricilor ar fi că dacii puteau să alcătuiască un stoc pînă la 1 000 de tone.

Dar cine este Koson ? Istoria ne spune că este vorba de unul din „regii" din sud-vestul Transilvaniei, care stăpînea o parte din teritoriu, după complotul împotriva lui Burebista, din anul 44 înaintea erei noastre. Numismatul german M. Bahrfeldt a descris 112 monede tip Koson din 150 existente în colecţii europene. Emise acum peste două mii de ani, se găsesc azi la muzeul din Viena, la Cabinetul numismatic din New York, Budapesta şi numai douăzeci şi două în ţara noastră. Şi poate acolo undeva, la confluenţa Mureşului cu Streiul sau pe locul unde se afla capitala dacilor, să fie dat la iveală un nou tezaur, acolo în „ultimul adăpost de munte, după ce ascunse în peşteri... o parte măcar din comorile mult timp adunate, Decebal întinse masa din urmă singurilor săi tovarăşi".

Studiul complet îmi trezea interesul astfel că fără voie trebui să continui lectura. Aceasta mi-a folosit să descopăr că moneda, în general, a apărut în prima jumătate a secolului VII înaintea erei noastre, aproape simultan în două regiuni diferite : Asia Mică şi Grecia Centrală, cunoscute ca vechi centre comerciale. Şi firesc, primele monede erau confecţionate din electrum, un aliaj natural din aur şi argint, sub forma unor pastile rotunde sau ovale, destul de inegale, mai mult sau mai puţin bombate. Pe avers sau pe faţa menedei erau zgîrieturi longitudinale, figuri geometrice neregulate, globule dispuse în diferite feluri, ca pe revers să fie numai semnul caracteristic monedei arhaice : un pătrat, uneori două sau chiar trei alăturate,

adîncite. În secolele VI și V înaintea erei noastre, fiecare oraș grecesc independent avea propria sa monedă, ca, mai tîrziu, romanii să pună bază sistemului monetar în anul 450 înaintea erei noastre, cînd pe un lingou numit atunci *aes libralis*, cîntărind 327 de grame, a fost indicată și valoarea sa. Submultiplii *aesului* se pot distinge cu ușurință prin zeitățile ce sînt reprezentate pe avers : capul lui Janus pe as, al lui Jupiter pe semis, al Romei pe triens și uncie, al lui Hercule pe quadrans și al lui Mercur pe sextans. Mercur ? Iar Mercur. Și fără voie mi-a revenit în față colonelul în rezervă Virgil Onoriu. Îl vedeam de cealaltă parte a ușii, pe cap cu potcap cu camilafcă, barbă și mustăți negre, îmbrăcat în anteriu de culoare închisă, iar în dreapta cu bățul de egumen. Chiar așa, la fel ca Ioan Arhimandritul de Urezi de la mînăstirea Polovraci. Poate acum a ajuns în marea pe care plutesc corăbiile sau printre colinele unde curg rîuri, rîuri și caută argint pentru vamă. Ei, drăcie, dar nu de astea am timp eu acum ! Trebuie să mă hotărăsc ce voi face și asta cît mai repede și cît mai bine. Fiindcă dacă nu reușesc lucrurile, atunci am toate șansele să-l ajung din urmă pe răposatul bătrîn Onoriu. Și ca un făcut, deși aflasem ce clișee voi prezenta, am ales, în cele din urmă, două diapozitive realizate pe negativ Kodak, reprezentînd nu o monedă tip Koson, ci un denar. Este moneda care apare în anul 268 înaintea erei noastre sau poate chiar în anul 187, egală cu zece ași sau cu 3,9 grame, confecționată în atelierul monetar instalat pe

muntele Capitoliu, în templul zeiței Juno Moneta, de unde va apare și numele de „monedă". Denarul ales de mine avea pe avers capul zeiței Atena cu casca înaripată, iar pe revers, Dioscurii călări : Castor și Pollux, zeii protectori ai navigației. Bonetele lor conice aveau două stele, simboluri ale divinității. Totul era în regulă, mi se părea a fi chiar prea în regulă, așa că atașai și un alt diapozitiv, care mărit reda un text convențional : C. e un centru care în toate timpurile a fost locuit și apărat. El domină trecerea directă din Scythia Minor în cîmpia getică de la Apus, prin punctul unde Dunărea, după ce a rătăcit prin bălțile și gîrlele Ialomiței și înainte de a se risipi în bălțile și gîrlele Brăilei, își strînge un moment toate apele la un loc în dreptul gurii Ialomiței. Acest rol de cap de pod al cetății C. dintre Scythia către Dacia este confirmat prin așezarea militară din față, pe malul sting al Dunării, la gura Ialomiței, unde pe vremea romană păzea un detașament de săgetași syrieni : numerus Surorum Sagittariorum.

Textul complet era suprapus unor linii neregulate ce urcau ca o hartă denumiri romane de localități : Dionysopolis, Callatis, Tropaeum, Axiopolis, Capidava, Histria, Carsium, Ulmetum și apoi cîteva neclare, ca în partea de sud a clișeului să se mai găsească și denumirile Troesmis și Dinogetia.

Înarmat cu clișeele respective, totul mi se părea nemaipomenit de simplu. Clișee îmi cereau, clișee le voi pre-

zenta. Dar dacă în loc de piese rare numismatice caută și altceva ? Asta e. Risc. Că era necesar să pregătesc niște clișee, asta e limpede, altfel telefonul pe care-l va da Iuliana și Luigi m-ar găsi nepregătit. Trebuie să le fac jocul. Să prezint clișee, să văd reacția și apoi să mă retrag. Simplu de realizat. În plus, am luat o reproducere după o pictură de Andreescu realizată pe un clișeu de aceeași dimensiune.

Un stop pus pe roșu în ultima clipă m-a făcut să frînez brusc. De spatele unui autobuz, probabil 110 R, mă despărțeau cîțiva centimetri. Am realizat că meșterii mei își făcuseră datoria. Cît despre frînă, deși Daciile noastre sînt renumite, am preferat drept mulțumire să încrucișez limba prin gură și apoi să declar satisfăcut : În regulă ! Și cu un O.K. am demarat. Kilometrul 13. Celebrul kilometru 13 se apropia. Intrasem în pădure și fără voie gîndurile îmi zburau la cele peste 1.500.000 de specii de organisme vii. Făceam socoteala că nimeni nu ar putea realiza, de pildă, o colecție destul de completă de coleoptere. Sînt prea multe specii. Peste 100.000. Gîndurile însă s-au oprit aici fiindcă în față, într-o poziție nu prea comodă, se afla un Opel Kadett Rallye 1 100 cu număr străin. Curios lucru, gîndeam. De ce nu au venit de la început cu mașina și au preferat trenul. Au urmărit ceva ? De ce atunci au expediat totuși mașina cu trenul ? Între timp aflasem o serie de lucruri, chiar și faptul că simpaticul domn Luigi avea acum la dispoziție un mijloc rapid de deplasare, mașina personală pri-

mită din străinătate. Totul în regulă. Eram deci așteptat. Fără grijă, fără nici o precauție. Mi se părea totul naiv și copilăresc. Oare așa procedează toți gangsterii ca acest musiu Luigi ? Chiar așa de...

— Debarcă clișeele.

Prin geamul lăsat al mașinii, porunca a fost complet înregistrată.

Îl vedeam pe Luigi, sigur, prea sigur de el.

— Și dacă nu am adus nimic ? am tatonat eu terenul.

— Atunci, iubitule, te achit. Chiar eu. Aici.

Amenințarea lui aici, la mine acasă, mă lăsa rece. Nu putea face nimic. Dar în măsura în care nu le făceam jocul, nu mă purtam fricos, eram convins că nu voi afla nimic. Așa că...

— Clișeele ! ?

— Da. Ia-le. Faceți ce vreți. Acum vreau răsplata.

— Ușurel, puișor, ușurel. Le verificăm și dacă nu ne-ai tras pe sfoară, atunci îți primești porția. Iuliana va fi a ta.

— Vreau mărunțiș, nu pe Iuliana.

— Bineînțeles, frate. Văd că ne înțelegem. Sigur că te plătim. Și încă bine. Dar pînă nu verificăm totul... Așa că... șterge-o. Te găsim noi rapid. Ține minte însă : să nu ne fi tras pe sfoară...

Am întors brusc, depărtîndu-mă de 1100 cmc. și cei 67 C.P. ai Opel-ului rival și fără să răsuflu deloc, abia tîrziu am oftat.

Am oprit în fața casei, am urcat un etaj, două, apoi după cîteva minute eram... Ce să mai lungesc vorba, mi-am găsit casa, am oftat din nou și din toate mi-am ales cel mai greu lucru : așteptarea. Fără timp, fără previziuni clare. Atît.

Capitolul X

Căpitanul de miliție Ion Dinu, omul căruia i se repartizase dosarul privind cazul colonelului de rezervă Virgil Onoriu își strînse colaboratorii pentru analiza situației. Era ora 11 și un soare puternic lovea cu zîmbet de raze ferestrele larg deschise ale biroului de la parter. Totul era plin de viață, de pulsația nouă a primăverii, și deși nu se avansase prea mult, ofițerii erau optimiști.

— Tovarăși, locotenentul Ionescu, după cum știți, a căutat și ne-a adus toate datele de care aveam nevoie privind patrimoniul cultural aflat în colecții particulare. Datele sînt expresive, dar mulțimea colecțiilor ne face cu atît mai mult să fim atenți — și în această privință s-au și luat măsurile ce se impun — ca nu cumva să avem o surpriză. Șansele celor de teapa lui Arudt sînt deci minime. Este supravegheat permanent. Orice mișcare sau deplasare ne este cunoscută. Știm cu cine a luat legătura și rapoartele pri-

mite nu sînt alarmante. Cîteva relaţii întîmplătoare cu diverşi oameni, de la care însă nu rezultă că se pregăteşte ceva concret. În rest, amiciţia cu o anume Iuliana, persoană cu care a intrat în ţară, plimbări cu maşina, escapade prin baruri, dar fără prelungirile firești. Şi asta este o derută, în orice caz urmăreşte ceva. Cît despre căpitanul...

— Tovarăşe căpitan, să nu uităm nici casele memoriale, muzeele. Cu toate că au fost alarmate, deşi nu mai era cazul, totuşi un plus de atenţie se impune.

— Desigur, locotenente. Dar ceea ce ne apare cu totul ieşit din comun este faptul că datele primite de la Interpol pentru Arudt Luigi ne creează probleme. Individul din fotografia de aici seamănă perfect cu cel din fotografiile pe care le-aţi primit dumneavoastră. Dar datele anatomopatologice primite acum, şi să vă citesc raportul, ne arată că individul a suferit în urmă cu şase ani un accident de circulaţie, soldat cu o fractură corono-radiculară 11, 12, 21, 22, care a dus la extracţia dinţilor respectivi şi la confecţionarea unei punţi 13—23, lucrate din material metil metracrilat. Deşi lucrarea este în faţă, nu se observă dantura înlocuită chiar atunci cînd discută sau mănîncă, întrucît a fost executată dintr-un material plastic mult asemănător danturii naturale. Cu totul neaşteptat este că în urmă cu cîteva zile turistul nostru Luigi s-a prezentat la un cabinet special de stomatologie pentru tratarea unei carii dentare la dintele 12, tratament care s-a executat, deşi, după datele primite pe care vi le-am făcut cunoscute, rezultă că nu are

acest dinte. Atunci cum este posibil acest lucru ? Simplu. Fiindcă Arudt Luigi nu este Arudt Luigi. Ei bine, acum începe comedia. După cum se știe, simpaticul nostru turist, Luigi, vine în țară însoțit de preafrumoasa și distinsa Iuliana. Totul trebuia să decurgă normal. Un turist oarecare ne vizitează țara, fapt cu atît mai banal, cu cît se cunoaște că în ultimii ani o avalanșă de străini pur și simplu ne iau cu asalt punctele turistice, fiindcă s-au convins că au ce vedea. Litoralul însorit al Mării Negre, plaiurile moldovene, țara de sus a Moldovei, Maramureșul și Oașul, Transilvania și mai ales orașele sale medievale, plaiurile bihorene și Munții Apuseni, Dunărea la Porțile de Fier, Oltenia de sub munte, salba de frumuseți a Bucureștiului sînt numai cîteva atracții. Și cum vă spuneam, dacă veneau pentru așa ceva... dar omul nostru are clopoței. Interpolul ne-a anunțat sosirea și că acest încă nevinovat domn intenționează să studieze și la noi, ca și în alte țări pe unde a fost, operele de artă. Amănunte privind dispariția acelui tablou pictat de Ion Andreescu și sustras în Franța au făcut ca polițiile europene să se alarmeze. Amănuntele le cunoașteți din relatarea tovarășului colonel Teodoru. Alarma primită s-a transformat în alarmă dată și noi am intrat în acțiune. Dar omul nostru, mai exact perechea noastră nu face lucruri deosebite. Să recapitulăm. Arudt Luigi împreună cu frumoasa doamnă Iuliana sînt văzuți împreună intrînd la orele 19,15 în blocul în care se comite o crimă. Asta o știm precis. Este vorba de o crimă. Cine a comis-o ?

Pentru ce ? Rămîne să răspundem noi. Mai departe. Fostul colonel în rezervă Virgil Onoriu este omorît între orele 18,45—19,30. Apartamentul răposatului a fost cercetat în amănunțime, criminalii sau poate singurul ucigaș căutînd în mod sigur ceva. Lucruri de preț ? Fără îndoială, dar nu de cele pe care le socotim în mod normal astfel, bijuterii, bani sau altceva asemănător, fiindcă dacă motivul era jaful, criminalii aveau ce lua, însă n-au luat nimic de acest fel. Ei, sau el, sau ea au căutat cu siguranță lucruri de preț, dar de altă natură. Au găsit ? Se pare că nu, dar să nu lăsăm deoparte și varianta că poate au găsit. Poate, deși mersul evenimentelor ne face să credem că nu. Ce mai știm în fond ? Că locuind la un splendid hotel din capitală, Arudt face plimbări nevinovate, merge în afara orașului, se întîlnește cu X, nu se comportă compromițător, totuși caută, fără însă a reuși, să ne scape de sub observație. Faptul că revine la hotel la puțin timp ne dă certitudinea că mai degrabă caută un prilej de a cocheta cu noi, intuind sau poate bănuind — dacă nu cumva unul din băieții noștri a fost naiv — că este pus sub urmărire. Așa au decurs plimbările lui și urmăririle noastre cîteva zile. În acest timp ne-am documentat. Am cerut date despre domnul Luigi, despre doamna Iuliana și datele au venit... A apărut și ceva nou. În ultimele două zile perechea noastră s-a preumblat prin țară. Un itinerariu lung, sute de kilometri zilnic. Să credem că este un început de derută pentru atingerea unui țel precis ? ! Să răsfoim rapoartele. Joi

21 aprilie, ora 8 dimineața, la Mediaș. Oraș de mare interes și farmec, vechi de peste șapte veacuri, puternic centru industrial. Dar ei îl parcurg în fuga mașinii și în loc să se oprească pentru o clipă măcar la biserica-cetate Sf. Margareta, să vadă ceasul instalat în turnul înalt de 74 de metri, încă din anul 1880, unde a stat închis Vlad Țepeș, sau la Turnul fierarilor, aurarilor și pietrarilor, sau la Turnul de poartă — Forkeș, sau la Mînăstirea Franciscanilor, se opresc la Copșa Mică. Și culmea, numai după cîțiva kilometri, vizitează o mică biserică din secolul al XV-lea, fortificată, în localitatea Agîrbiciu — care în afară de renumele pomicol și viticol și de faptul că aici s-a născut scriitorul Ion Agârbiceanu, nu ne spune nimic în plus. Cinci ore au stat aici. Cinci ore. Și urmează apoi un drum lung de sute de kilometri, fără opriri. Popas de alimentare cu benzină, două sandvișuri ronțăite în grabă și nimic altceva. Și o nouă oprire. Deva. Dar și aici se petrece totul ca înainte. Nu se opresc la Castelul Bethlen, unde este muzeul județean, deși clădirea construită în stilul Renașterii, cu adăugiri ulterioare în stil baroc, ar fi putut să-i intereseze. Nu se opresc nici să privească Dealul Cetății sau statuia lui Decebal, nu intră nici în pădurea Bejan, dar poposesc la o veche așezare, unde au existat băile militare romane, nu la vechiul castel construit în 1640, ci la o biserică ortodoxă, făcută din lemn, dar un monument de arhitectură. Înnoptează la Ludoj, pentru ca în dimineața zilei următoare să-i găsim la Catedrala sîr-

bească din Timişoara. O privire în fugă şi o vizită tot în fugă la Casa prinţului Eugen de Savoya din acelaşi oraş, apoi un popas de trei ore în rezervaţia ornitologică de la Satchinez şi odihna la campingul Sag Timişeni. O nouă oprire la distanţă de timp şi loc. Satul Băniţa, la 36 kilometri de Haţeg, pe Dealul Bolii, la ruinele unei cetăţi dacice din secolul I înaintea erei noastre, aproape de peştera cu acelaşi nume.

— E minunat acolo, tovarăşe căpitan. O înălţime impresionantă. Aproape patruzeci de metri.

— Mă rog, tot ce se poate. Rapoartele întocmite se opresc aici. Perechea noastră se plimbă în continuare, după cîte ştim. Un lucru este sigur. Nu s-au întîlnit cu nimeni. Absolut cu nimeni. Nu au fotografiat nimic. Nu au înregistrat nimic, deşi bănuim că în bagajul lor nu duc lipsă de unele aparate optice şi acustice de ultimă tehnică.

Şi acum stimaţi tovarăşi colegi să vedem şi alte aspecte. Omul nostru numărul unu, Arudt Luigi, s-a născut acum cincizeci de ani în localitatea Madison în statul Wisconsin, în S.U.A. Tatăl său a fost întîi antreprenor pentru construcţii, apoi vameş la Hongkong, unde a mers şi Luigi. Acesta a studiat în California, la Yale, şi încă puţin la Academia americană din Roma. Ia parte la ultimul război mondial ca aviator şi în ultimii ani se stabileşte în Franţa, în localitatea Lorient, aproape de ţărmul oceanului Atlantic, departe de Paris, dar pe care nu-l neglijează să-l viziteze lunar. Poliţia franceză înregistrează cu îngrijorare aceste

vizite pentru că frecvența intrării la muzee devine agasantă. Alte date sînt încă destule, dar totuși nesemnificative pentru ceea ce ne interesează pe noi. Cît despre Iuliana, aflați că este românсă...

— Românсă ?

— Da, locotenente Neagu. Românсă. S-a născut aici la noi. Are părinții în țara noastră. Nu mai are însă cetățenia română deoarece a părăsit țara căsătorindu-se cu un cetățean de origine elvețiană. S-a stabilit în orașul Lugano, o așezare din Tessin, una din cele mai celebre stațiuni climaterice elveției, supranumită și „Regina din Coresio". Dar la scurt timp, inginerul nostru elvețian, de fapt un muncitor la căile ferate cu cremalieră — acele trenuri care pot ajunge la o altitudine de peste 3.400 de metri, pentru a face cît mai ușoare excursiile și ascensiunile alpine — o părăsește. Viața îi apare acum în toată gravitatea și cruzimea ei. Ce a făcut după aceea, cum s-a descurcat, nu mai știm. Știm însă că a venit înapoi în țara sa, aparent ca turistă, însoțindu-l pe domnul Arudt Luigi. Și dacă ne luăm după biografia „distinsului" oaspete, apoi să fim siguri că o să avem surprize.

Căpitanul Dinu făcu o pauză, în care timp permise să se fumeze, iar locotenentul Neagu pregăti cafelele. Gîndurile îi zburară fără voie departe, cu un în urmă, la un alt caz, rezolvat, dar care îi lăsase gustul amar al neîmplinirii. Transfugul nu a mai apucat să-și revadă țara.

— Vă întrerup din gînduri, tovarăşe căpitan. Cafeaua.

— Mulţumesc.

A rostit cuvîntul cu glas pierdut. Aducerile aminte îi provocau zbucium şi suferinţă. Erau indivizi care greşind grav, de puţine ori mai puteau fi recuperaţi. Totuşi anii răreau continuu astfel de cazuri.

— Să continuăm, tovarăşi. Deci omul nostru pe care-l supraveghem permanent nu este Arudt Luigi. Vedeţi că un fapt minor, aparent minor, l-a demascat. Nu este greu să ne închipuim că nu el este şeful. Altfel nu s-ar fi lăsat demascat, apelînd la dentist, chiar dacă suferea chinurile iadului. Dar să-l socotim că este un pion, poate principal, în angrenajul fărădelegilor. Mai mult ca sigur că a fost întrebuinţat şi la alte acţiuni, asta însemnînd experienţă în materie, motiv în plus de încredere din partea şefilor, care-l folosesc probabil mai ales în împrejurări mai importante. A fost lansat la noi. În ce scop ? Să-l ucidă pe colonelul Onoriu ? Puţin probabil, deşi prezenţa sa şi a Iulianei la orele cînd s-a comis crima, chiar în blocul respectiv, înseamnă mult. Deocamdată nu avem probe.

— Tovarăşe căpitan, dacă încearcă acum să părăsească ţara ?

— Îi reţinem, desigur. Dar cum nu se grăbesc, cred că nu este cazul să ne grăbim nici noi. Şi ştiţi de ce ? Poate cu o momeală mică prindem somnul cel mare.

— Poate...

— Ei bine, el reprezintă doar o momeală pentru noi. Fiind prea cunoscut, oriunde ar merge, s-a contat pe faptul că, şi în cazul cînd nu va fi anunţat de Interpol, noi tot îl vom depista, şi atunci ne vom ţine de urma sa. Pentru o mai bună mascare i s-a dat ca însoţitor o femeie. Asta ne-a derutat. De ce i s-a dat însoţitor o femeie ?... Faptul că dintele înlocuit, după cum ştim, cu o proteză a fost tratat şi plombat de medic demonstrează că cel care figurează în paşaport este unul, şi cel care se dă drept Arudt Luigi, altul. Şi în acest timp omul nostru adevărat... Aici stă totul. Spre adevăratul Arudt trebuie să ne îndreptăm atenţia. Cu alte cuvinte, încă mai tatonăm terenul. De aceea este necesar şi urgent să reevaluăm toate datele şi să acţionăm ferm. În primul rînd, identificînd eventual şi pe alţii care acţionează în umbră, trebuie să stabilim încotro se îndreaptă lovitura. Este vorba de opere de artă ? De tablouri ? De timbre rare ? De cărţi bibliofile ? De monede vechi ? De toate la un loc ? ! Sau este vorba de cu totul altceva. Apoi mai avem crima aceea care nu este lămurită. Şi mai avem şi alte probleme pe care le-aţi primit spre rezolvare.

— Tovarăşe căpitan, nu credeţi că o cercetare suplimentară amănunţită, pe linia celor cunoscute de noi, ar fi necesară în locuinţa mortului ? Sînt convins că unele lucruri totuşi ne-au scăpat. Şi vă propun să supraveghem

metodic apartamentul fiindcă intuiția mă face să bănuiesc cît de cît o vizită apropiată.

— De acord, locotenente Ionescu. Și acum notați-vă sarcinile.

Capitolul XI

Programul zilei a trebuit să sufere modificări. Urma să fac o vizită la muzeul de artă, împreună cu Iuliana, și să accept, bucuros sau nu, indicațiile primite de ea. Era o dimineață încă friguroasă, cerul acoperit, fără semne de îmbunătățire. M-am instalat confortabil la o masă în localul „Peștera", într-un decor de adevărată grotă, și am început s-o aștept. Friptura a fost excepțional de bună și tot la fel și berea, fabricată la Galați. Așteptarea nu a mai fost astfel un calvar, ci o desfătare. Cînd numai bine o pace molatecă se cuibărise în mine, a apărut și Iuliana. Cu precizia caracteristică oamenilor care reușesc totul în viață, s-a așezat domol alături de mine spunînd :

— Bună, omule drag. Și fără a aștepta răspuns, în timp ce eu încă nu-i lăsasem liberă mîna sărutată, continuă :

— Nu am primit confirmările dacă clișeele sînt bune sau nu. Probabil că sînt cele reale, fiindcă altfel nu văd ra-

ţiunea de a risca. Să te joci cu viaţa îmi pare ceva cu totul nelalocul lui. Şi apoi ai tot interesul să ne serveşti prompt şi cinstit.

Trecînd voit sau nu peste răspunsul ce-l aştepta, reluă :

— Nu văd ce rost are acum, iubitule, să te retragi sau... şi asta-i tare grav, să ne tragi pe sfoară. În fond ai analizat singur situaţia, riscul tău nu-i mare deloc acum. Ai nişte clişee de la unchiul Onoriu. Le ai fiindcă nu ai avut răbdare să ţi le dea. Ţi le-ai luat tu singur, trecîndu-l în lumea drepţilor. Ce intenţii aveai, le bănuiesc. Înarmat cu clişeele şi apoi cu marfa cea adevărată, în mod normal ar fi trebuit să-ţi organizezi o evadare peste graniţă şi acolo, undeva, să începi să acţionezi. Vindeai sau nu, asta contează mai puţin. Dar am intervenit noi. Poate a fost o întîmplare să venim la tine. Poate acest lucru te-a salvat şi pe tine. Mai mult, te-a îmbogăţit. Cred că ai pus mîna pe lozul cel mare. Pentru asta însă trebuie să ne asculţi.

— Nu crezi că trebuie să vorbim ceva concret ? Pentru ce m-ai chemat ? De ce trebuie să mergem la muzeul de artă ? De ce împreună ? Nu crezi că este imprudent să ne vadă cineva ?

— Multe nu sînt aşa cum trebuie. Dar crezi că ne va lua cineva la sigur ? Fii serios ! Cine ne cunoaşte ? Pe

mine ? Puţin probabil. Pe tine ? Anturajul tău. Nu crezi că formăm o pereche destul de plăcută ? Mi se pare chiar interesant dacă am ieşi la plimbare. Ai ceva împotrivă ?

Propunerea îmi convenea, dar imediat am spus :

— Voiam să-ţi ofer ceva select. Ciuperci de pădure cu măruntaie de pasăre. Un deliciu care numai aici, la „Peştera", se poate servi.

Şi sondam apoi efectul, dar nici un muşchi al feţei nu tresări, Iuliana mă privea cu candoare şi jur că era multă dragoste prefăcută pe figura ei. Oare aşa sînt mesagerii morţii, întotdeauna în haine de îngeri, cu aripile uşor desfăcute şi mîinile prelungi cuprinzînd oricînd potire de liliac şi lacrimi fierbinţi de bucurii prezente ?

— Da, iubire. Să cerem. Accept orice vrei tu. E bine ?

Desigur că este bine, dar nu ştiu dacă am pronunţat sau nu răspunsul, o asemenea companie nu îi este dat fiecărui muritor să o accepte. Să o accepte ? ! Este exact momentul să mă corectez şi să apreciez totul la valoarea reală. Tare bine îmi foloseau acum sfaturile primite cîndva despre teoria echilibrului şi mai ales despre fermitatea omului, care trebuie să fie constantă. Auzi, să plutească deasupra ta sabia şi să fii om echilibrat. Dar... şi aici este un nou dar, a trebuit să recapitulez totul şi să adopt cel mai potrivit fel.

Treptat voia bună s-a înfiripat. Iuliana radia de fericire. Pentru cine ne privea, eram o pereche ideală. Şi

deşi nu a servit decît Pepsi-Cola, Iuliana era plină de voioşie şi dispoziţia ei mă fascina. Urmarea a venit firesc. Imbarcaţi în Dacia mea, condusă însă de Iuliana, voiajul se arăta plin de surprize.

— Nu ştiu ce ai avut tu cu bătrînul. De ce l-ai lichidat ? Nu găseai tu mii de motive pentru a scoate de la el ceea ce te interesa, lăsîndu-i viaţa ? ! Aşa se poartă între rude ?

Juca tare. Ce mai, mortul ăla mi-l puneau în spinare. Să vezi ce dandana o să mai iasă. Mai aveam însă chef să simulez totul şi chiar să provoc puţin.

— Chiar eşti sigură, adică sînteţi siguri că eu l-am lichidat ?

— Altfel cum. Cine avea interes ? Şi de ce acum ?

— Cei care aveaţi interesul sînteţi voi. Voi aţi pregătit totul, regia a fost mai mult decît perfectă.

— Serios ? Începi să prinzi aere de acuzator.

— Ce vrei tu, Iuliana ? De ce atîta ocol, ca să nu ajungem la nici un rezultat ? ! De ce să nu recunoşti că tu împreună cu simpaticul tău prieten, „amicul" meu, l-aţi dat gata pe răposatul nostru comun ? Interesul vostru este clar. Al meu nu apare chiar aşa.

— Chiar nu apare deloc, iubitule ? Adică cine ştie de clişee ? Noi şi tu. Dar unde le ţinea moşul ? Unde ? Treaba asta a fost secretul tău. Secretul tău absolut. Ai ştiut de

mult totul, dar mă întreb de ce nu ai acționat pînă ce nu am venit noi. Mă întreb serios. De ce numai atunci cînd trebuia să ne întîlnim cu toții în casa colonelului Onoriu, tu nu ai avut răbdare și ai devastat totul.

— Chiar așa naiv mă crezi, Iuliana ? Oare cine a pregătit totul ? Nu tu mi-ai lăsat biletul ? Zău că erai la fel de frumoasă și atunci... M-ai chemat la restaurant, ca voi să acționați în liniște. În acest timp am bănuit ceva și de ce să nu spun adevărul, am făcut o vizită bătrînului, care...

— Lucrurile nu merg. Nu se leagă. De ce să acționăm așa ? Puteai în fond să procedezi la fel pînă la venirea noastră.

— Fii mai bine atentă la depășire, sau cauți să-l întîlnim cît mai repede pe colonel, în lumea dreptților ?

— Nu avea nici o grijă. Conduc de mult timp și am colindat toate șoselele Europei. Nu am avut nici un accident. Din partea asta fii deci liniștit.

Trebuia să fac ceva. Adică, alături de dialog să susțin și altfel intențiile. Și, banal sau nu, am început să o mîngîi pe Iuliana. Părul, gîtul...

— Iubire, șoferul nu trebuie deranjat cu nimic. Absolut cu nimic.

— Bine, dar tu nu ești șofer.

— Ei ! Ei ! Uite cum a traversat. Nu s-a asigurat deloc. Asemenea tractoriști trebuie sancționați. A întors-o bine, e drept, ajutat și de împrejurări.

Dar răutatea nu mi s-a lăsat așteptată :

— Numai pentru atît ? Oare pentru o crimă ce pedeapsă ar merita ?

— Nu crezi că este cazul s-o apreciezi singur ? Fiindcă am impresia că începi să te spovedești.

— Nu, Iuliana, nu eu am fost cel care l-am omorît. Și continuînd să-i mîngîi gîtul, părul, spatele puțin curbat, am adăugat :

— M-ai identificat în tren, știi bine cum. Asta a fost totul. Acolo ați conceput planul. Și cînd ați dat de ruda colonelului reperat de voi, lucrurile au devenit urgente. Cunoștință la repezeală, verificarea obișnuită, și grațiile tale au și intrat în joc. Dar discret, cu mult tact, fiindcă de, ai totul. Îmi lași biletul cu discreția ce te caracterizează și coborîți liniștiți. Treaba era ca și făcută. Să lăsăm prostul să vină, noi să acționăm și apoi cineva îi va pune mortul în spinare.

— Nu fi copil. De ce atîta amestecătură, cînd lucrurile se puteau face mai simplu. Și apoi ți-am mai spus. Puteai acționa dinainte fără noi. Nu vezi că nu ai logică ?

— Aparent, fiindcă în realitate s-a petrecut altfel. După sosirea în capitală ați făcut o vizită „protocolară" unchiului meu. Atunci era în viață. Sigur dormea. L-ați omorît.

— Exagerezi. De ce să-l fi omorît ? Cum ?

— Simplu. L-aţi omorît cu un pumnal de vînătoare. Poate tu ? Poate Luigi ? Ce zici ?

Am privit-o lung, în timp ce cu degetele continuam să-i alung firele lungi de păr de pe bancheta maşinii. Nu ştiu ce a determinat-o, dar cu o mişcare sigură a oprit cît mai aproape de marginea şoselei, undeva în afara capitalei, aproape de kilometrul 15. În drum spre Ploieşti. De fapt, a scos motorul din viteză, fără să oprească, şi întorcîndu-se brusc spre mine, m-a cuprins cu braţele. A urmat un sărut. Un sărut lung, de minute, timp în care buzele ei de miere ameninţau totul.

— Îţi place ?

— Mult, Iuliana. Mult. Dacă mă crezi...

M-a sărutat din nou. Era momentul să mă gîndesc cît mai bine şi să aflu cît mai multe, acum cînd Iuliana era pusă cît de cît pe destăinuiri. Că mi le servea intenţionat, reale sau nu, asta urma să apreciez eu. Odată intrat în joc, nu mai aveam de ales. Şi Iuliana arăta al dracului de bine...

— Ce te făceai dacă — şi Iuliana ţuguie buzele promiţător — mă cunoşteai cu ani în urmă ?

— Te duceam la grădiniţă, poate la şcoală, şi în paralel te învăţam totul. Meditaţii serioase.

— Chiar aşa ? ! Te întrebam serios. Foarte serios. Ai fi fost în stare să mă iubeşti ?

Că avea farmec nu era nici o îndoială. Și dialogul ăsta m-ar fi putut deruta. Dar știind ce trebuia să-i răspund, eram liniștit. Bineînțeles că nu puteam spune ce gîndeam. Trebuia în orice caz să ocolesc cu grijă sentimentalismul, așa că răspunsul meu a venit cam în felul următor :

— Vezi tu, Iuliana. Dacă te cunoșteam atunci, poate am fi rămas împreună. Ești o femeie minunată. Dar acum, cu ceea ce avem în spate, cu situația asta de acum, cu Luigi alături, nu ne putem gîndi la ceva serios.

— Dar te iubesc, înțelegi ? Te iubesc. Ești tu în stare să înțelegi ?

Ei, na. Sigur că eram în stare, dar eram în stare să pricep și că în cazul cînd nu se vor mulțumi cu clișeele servite de mine sau dacă Luigi miroase că Iuliana a depășit o anumită graniță în tandrețe, finalul este împotriva mea. Toată banda asta, dealtfel bine organizată, scăpa. Mă preocupa însă să evit acest final. Cel mai înțelept lucru era să trag de timp. Am oprit motorul, am început din nou să o mîngîi pe Iuliana și să arunc din cînd în cînd cuvinte nevinovate.

— Ești frumoasă, Iuliana. Mai mult, ai tot ce trebuie ca omul de lîngă tine să fie fericit. Apoi trecînd la ceea ce mă interesa : Crezi tu că Luigi se va ține de cuvînt ?

— Nu înțeleg. Dacă ți-a promis ceva, apoi sigur va respecta promisiunea. Crezi tu că ar fi rezistat dacă nu era om de cuvînt ?

— Şi criminal.

— Mai puţin. Cît priveşte moartea colonelului, tu ştii mai bine cine este autorul.

— De ce nu vrei, Iuliana, să discutăm şi cinstit. Nu crezi că în acest fel poate prefigurăm un viitor ?

— Pentru noi este mai greu. Pentru tine nu ai decît să-l concepi. Dacă ai jucat corect este bine. Dacă nu...

— E rău. E rău pentru voi. Vă voi răspunde cu aceeaşi monedă. În aceeaşi măsură şi eu vă am la mînă.

— E rău că nu-ţi dai seama de nimic. Noi sîntem puternici.

— Iuliana, modul ăsta în care te comporţi nu cred să te ajute prea bine. Uneori îmi dai senzaţia că eşti un înger, alteori...

— Poate că ai dreptate. Mă întreb şi eu, este drept, tot mai rar, ce am devenit.

Apoi îşi schimbă parcă vocea, alunecînd spre mărturisiri :

— Eram cu ani în urmă o copilă. Elevă de liceu, în cursul inferior, în uniforma pe care o purtam tot timpul cu mîndrie. Sînt sigură de asta, mai am o fotografie pe care probabil ai să o admiri. Îmi stătea foarte bine. Băieţii mă urmăreau tot timpul, căutînd să-mi intre în graţie. Pe atunci aveam alte gînduri. Citeam romane de aventuri cu femei celebre, romane de dragoste şi toate astea simţeam

cum mă hrănesc. Începusem să fac astfel un vis din viață. Voiam să ajung ca eroinele din cărți sau să joc ca actriță de film în America. Să dansez, să cînt. Căutam să-mi impun permanent ordine și armonie în mișcări, iar cuvintelor să le dau coloritul intim al sensibilității, o valoare artistică exprimînd sonorități și tăceri, într-un cuvînt, voiam să redau viața. Dar într-un anume fel. Să fiu remarcată, admirată tot timpul. Împrejurul meu să am numai adoratori. Parțial am reușit să fac acest lucru și eram tare mîndră. Cu școala mă descurcam destul de bine. Și nu uita că toate se petreceau într-un oraș de provincie, unde atunci mi se părea mie că sînt cea mai frumoasă fată, adevărată femeie în devenire, o stea despre care se vor auzi multe în viitor. Dar ce a urmat, a început să devină aproape banal. Am terminat liceul, pe atunci de zece clase, și din primul foc am fost admisă la facultate. Nu știu dacă poți pricepe acum cum puteam arăta eu ca studentă la vîrsta de șaptesprezece ani. Un lucru era sigur, naivă nu. Și ceea ce era interesant, ca și acum dealtfel, era faptul că — parafrazînd o eroină a tragediei lui Sofocle, Antigona — m-am născut să aduc pe lume iubire, nu ură.

O mîngîiam pe Iuliana, mă simțeam bine în preajma ei, dar meditam în felul meu. Continuîndu-i gîndurile, îmi revenea în minte replica lui Creon, cel care a urmat la tronul Tebei, că vrăjmașul, chiar și mort, îmi este tot vrăjmaș.

Iuliana tăcea. Pauză pentru adevăruri, dezvăluiri sentimentale sau lecții învățate aievea ? Nu aveam de ales. Era plină de viață, ușor transpusă în visare, nu puteam să n-o privesc și să n-o mîngîi.

— Ei, bine, eram convinsă că începîndu-mi viața de femeie, de această dată nu ca artistă, ci ca modestă profesoară de franceză, îndeplineam porunca antichității de a aduce în lume iubirea. Am cunoscut un coleg, după care a urmat ceea ce li se întîmplă mai tuturor fetelor cu vise mari și puțină pudoare. Dragostea începută atunci a continuat banal. Devenind femeie, visul a început să aibă contururi ușor pămîntene. Dezamăgirea este un cuvînt prea mare. Nici azi nu știu bine dacă cel vinovat a fost el sau pur și simplu totul a pornit de la firea mea comodă, care poate scoate pe oricine din țîțîni. O recunosc pentru trecut. Am căutat de atunci să mă modific. Oare am reușit ?

Nu puteam da un răspuns. Am preferat să o mîngîi ușor și să mișc capul, semn care putea fi interpretat oricum. Dealtfel nici Iuliana nu aștepta altceva. Așa că aproape ignorînd gestul apropierii, a continuat :

— Cum îți spuneam, ne-am despărțit. Fără vorbe mari, fără scene și fără să lase urme. La scurt timp am cunoscut un alt coleg, cu care m-am căsătorit. Atunci o, doamne, la vîrsta încă a copilăriei devenisem femeie pentru a doua oară. Nu renunțasem încă la măriri, la vise, dar știi că

realitatea este mult mai crudă decît te aştepţi şi dacă nu pui stavilă zborului închipuirii, surprizele pot fi mai sumbre decît cele mai negre materializări. Aşa că am căutat să încropim un cămin, ca studenţi. Bani nu prea aveam, totuşi sărăcia nu începuse. Începuse însă altceva. Bărbatul meu devenise alcoolic şi treaba asta era urîtă foc. Şi mai ales greţoasă. Ai avut, Răducule, grijă vreodată de un beţiv ? Poate atunci ai înţelege ce am simţit eu şi mai ales cît am pătimit. Alcoolicul nu mai reprezintă o fiinţă umană, este un animal murdar, hulit şi compătimit de toţi. Pe mine mă chinuia şi mă înjosea permanent. Am făcut eforturi să-l vindec. A trebuit să-l las. M-am despărţit — acum spun acest lucru — fără regret, fără şovăire, lăsîndu-l în plata domnului şi am plecat din acel oraş transferîndu-mă în alt centru universitar. Am vrut să uit totul, absolut totul. Şi locurile umblate cîndva şi oamenii, dar mai ales umbrele. Înţelegi tu ce vreau să-ţi spun. Umbrele. Te-a urmărit pe tine vreodată o amintire, ai trăit intens o dragoste, de care apoi să-ţi fie ruşine ?

Mă uitam la Iuliana. O cuprindeam cu privirea şi pur şi simplu mă uluia. Cum este oare posibil să pună natura în acelaşi om, cu atîta dărnicie, totul. Şi binele şi răul. Nu ştiam ce să răspund.

— Continuă, te rog, Iuliana. Te rog.

— Da. Astăzi vreau să mă bucur de un lucru care nu mi-a fost dat să-l am. Spun ce am pe suflet unui om pe

care-l iubesc. Şi tu eşti acela, Răducule. Chiar dacă te vei supăra pe mine, trebuie să-ţi spun. Înţelegi că trebuie.

Nu prea înţelegeam. Dealtfel destule lucruri nu-mi erau prea clare, dar, intrat în joc, trebuia să ascult. Mai ştii de unde poate să apară un element de clarificare ? ! Fiindcă unele probleme erau extraordinar de încîlcite şi cele care-mi reveneau mie se cereau urgent dezlegate. Urgent şi corect. Aşa că trebuia să o ascult pe Iuliana.

— Înţeleg, Iuliana. Te rog, continuă.

Am sărutat-o în fugă, dar nu pentru că simţeam neapărat nevoia ei, mai degrabă, ca o promisiune pentru ce va urma. Cu fiecare minut îmi formam părerea că toată povestea ei este o minciună. Şi Iuliana mînţea frumos.

— Am crezut la început că am găsit omul potrivit mie. Omul adevărat pe care îl iubesc. Dar la puţin timp m-am convins că nu e aşa. Şi după o pauză :

— Ai realizat că m-am căsătorit din nou. Era o perioadă cînd nu puteam să trăiesc singură. Credeam că acest lucru este imposibil pentru mine. Voiam să fiu iubită mereu, însoţită permanent. Să am pe cineva alături care să mă ocrotească, să mă mîngîie, să-mi facă toate poftele. Dar era tot un beţiv. Este drept, simpatic, inteligent, dar beţiv. În plus, un hoinar, un om căruia nu-i plăcea munca. Nu voia să muncească. Căuta ca totul să fie tot mai bine, cît mai comod, lăsîndu-mi mie întreaga povară

a vieții. Și mai erau multe altele care nu mă lăsau să stau liniștită și să privesc senină viitorul. Terminasem facultatea și fusesem repartizată în orașul R, aproape de centrul universitar, așa că eram nevoită să fac naveta. Nu știu dacă insistențele mele sau alcoolul l-a trezit la realitate, dar cert este că a urmat o internare într-o clinică de dezalcoolizare și reabilitare psihică. Acolo s-a descoperit și că suferă de o boală îngrozitoare, numită în medicină Aran-Duchenne, după numele celui care a descoperit-o, la mijlocul secolului trecut. Este o atrofie musculară progresivă, frecventă la sexul masculin, care debutează în plină tinerețe. Celule motorii din coarnele anterioare ale măduvii spinării, mușchii mîinii și umărului se atrofiază. Etiologia bolii este necunoscută, evoluția este lentă, deseori afecțiunea durînd peste 20 de ani. Aici nu a fost cazul. A durat mai puțin, moartea survenind în urma afectării mușchilor respiratorii. Și iată-mă din nou văduvă. Dar Răducule, nu am fost om.

După o altă pauză :

— În timp ce era internat, m-am îndrăgostit de un alt bărbat. Un bărbat care făcea naveta cu mine. Un pictor. Era profesor de desen și în timpul lui liber picta. Bruma de conștiință ce o mai aveam mă oprea. Zilnic mă îndepărtam de el. Dar naveta îmi devenise nespus de dragă. O căutam. Îl căutam pe noul meu prieten și curînd eram perechea visată.

— Niciodată cel internat nu a bănuit ?

— I-am mărturisit eu singură într-o seară. Scăpase pentru puţin timp din spital. A mers cu mine acasă şi a priceput tot. Nu mă puteam apropia de el şi toate încercările lui s-au izbit de un zid puternic. În aceeaşi zi i-am mărturisit. I-am mărturisit totul în timp ce pictorul aştepta afară, într-o noapte de noiembrie, pe un ger cumplit. Priveam pe fereastră, vorbeam cu bărbatul meu legitim şi explicam că despărţirea este iminentă, dar priveam afară şi mă bucuram că un altul, cel pe care îl iubeam cu adevărat mă aşteaptă, tremură pentru mine, pentru dragostea noastră, suferă pentru mine, pentru noi. De fapt el îmi era adevăratul bărbat. Omul pe care îl iubeam cu adevărat şi căruia îi jurasem credinţă. Mă crezi sau nu, Răducule, dar uneori revăd această scenă cu alţi ochi. Nu am povestit la nimeni pînă acum. Eşti singurul om căruia mă destănui. Trebuia să spun cuiva totul. Revăd scena şi mă simt vinovată. Să lovesc într-un muribund, căruia orice speranţă nu-i era indiferentă, să-i retez totul în modul cel mai brutal cu putinţă. Să-l înşel, nu numai ca femeie, dar în tot ce spera, în tot ceea ce poate visase în viaţă cu mine sau prin mine. I-am spus totul cu o brutalitate pe care nu ştiu dacă am mai repetat-o în viaţă. L-am lăsat acolo, în zori, cînd forfota străzii învia oraşul şi, luîndu-l de braţ pe pictor, pe care îl divinizam, cu atît mai mult cu cît noaptea aceea păzise dragostea noastră,

am plecat spre o nouă viață. Gîndeam atunci. Azi nu. A trebuit să mi se întîmple iarăși aceeași poveste...

— A murit la mult timp ?

— Nu știu, Răducule. Nu m-am mai interesat. Am rupt-o cu totul. Am aflat de moartea lui tîrziu, cînd umblam după acte să mă căsătoresc din nou.

— A patra oară ?

— Da. De fapt cu pictorul nu am fost căsătorită.

— Ați stat mult timp împreună ?

— Cinci ani.

A urmat o pauză în care amîndoi ne gîndeam încordați. Deși nu l-am cunoscut niciodată, omul părăsit, omul bolnav îmi apărea în față. Am respirat adînc, am încercat un gest de tandrețe, dar mîna mi s-a retras și cu toate eforturile disperate, nu eram în stare să fac nimic. Recapitulam totul și nu găseam legătura între pretinsa poveste a vieții ei și faptele ce le trăiam. Înjosindu-se în ochii mei, ce putea să urmărească prin această poveste pe care o socoteam neadevărată ? Să mă îngrozească, să mă atragă ca un fals cuceritor, dar pentru ce ? Sau mai știi, în beția unor medicamente hipnotice pe care le-a consumat, totul nu era decît un joc al realului cu imaginația. Nu știam ce să cred. Iuliana a fost aceea care m-a scos din impas.

— Da. Am stat cu pictorul cinci ani împreună. Primii ani au fost așa cum i-am visat. Dragoste adevărată, multă iubire, înțelegere și ce era mai interesant era faptul că-l

iubeam mult. Doream să am un copil. Uitasem aproape complet de visurile tinereşti. Uitasem de tot. De lux, de film, de paradă. Am crezut atunci că totul a început cu el şi nu se va sfîrşi niciodată. Că în fond aceasta este fericirea. Umblasem prea mult după viaţă, ca viaţa să nu-mi apară în frumuseţea ei şi să nu mi se dăruie toată. Însă, trebuia să plătesc. Eram blestemată să nu fiu fericită. Mă urmărea un destin negru. În timp ce se-ntîmplase să fiu gravidă, pictorul, pe care îl bănuiam de la un timp că are relaţii cu altă femeie, a lipsit o seară de acasă. S-a reîntors tîrziu, aproape în zori, şi între timp eu am şi aflat adevărul. Cînd i-am spus, m-a bătut. M-a bătut groaznic, deşi nu o meritam şi cînd poate cel mai frumos şi normal lucru ar fi fost mîngîierea.

— Viaţa a vrut să plăteşti cu brutalitate, brutalitatea. Nu uita că într-un fel cam acelaşi lucru i-ai făcut bărbatului tău cu ani în urmă, cînd l-ai părăsit.

— Da. Nu ţi-am spus că sînt predestinată să sufăr ?! Am un blestem pe care-l duc. A fost groaznic. Am plecat în aceeaşi zi la o prietenă. Acolo am locuit un timp şi tocmai cînd mă obişnuisem cu acest fel de viaţă a apărut...

— Bărbatul iubit, am întrerupt-o eu.

— Nu fi ironic.

Nu ghicise. Numai de ironii nu-mi ardea acum. Dar studiindu-mă, a intuit imediat şi a reluat povestirea.

— Da. Bărbatul cu care stau și azi.

— Luigi ?

— Da, Luigi.

— Bine, dar cum de s-a ajuns aici ? Luigi este străin. Tu, după cîte am înțeles, erai de cetățenie română, locuiai aici...

— Lucrurile au decurs mult mai simplu decît ți-ai putea închipui. Ți-am spus că terminasem facultatea și eram profesoară de limba franceză la un liceu din orașul B. Locuiam la o prietenă, părăsită de soțul ei, cînd am fost chemată să fac pe translatoarea la un grup de străini aflați în orașul B. pentru niște tranzacții comerciale.

— S-a petrecut de mult ?

— În urmă cu șapte ani.

— Deci atunci l-ai cunoscut pe Luigi ?

— Atunci, dar nu aici. Fiindcă grupul venise nu ca să aleagă mirese, ci numai pentru afaceri. Lucrurile au decurs cam așa : au fost mulțumiți de felul cum i-am servit ca traducătoare. Poate a contat și farmecul meu.

N-am spus nimic, dar a înțeles că o aprob.

— M-au invitat în Franța și acolo l-am cunoscut pe Luigi, a continuat ea. Am trecut prin atîtea, încît adeseori mă socotesc că nu mai am nici un pic de putere pentru un sentiment aparte, pentru o idee.

— Dar cum ai putut să iubești cu atîta ușurință ? Și pe atîția ? Efortul a fost colosal ! L-a putut cuprinde un singur om ? A ajuns o viață ?

S-a uitat lung în mine și pe un ton hotărît a spus :

— Îmi ești drag cu adevărat. În timp ce...

Cuvinte adevărate sau nu, trebuia să le iau ca atare, să răspund la rîndul meu frumos și egal. Începeam să înțeleg că femeia aceasta urmărește cu orice preț să-și ascundă, inteligentă, trecutul adevărat.

Iuliana mă privea cu insistență. Mi-a luat capul între mîini și cu mîngîieri lente și sărutări ușoare mi-a șoptit :

— Te iubesc, Răducule.

Poate reacția mea nu a fost firească și pe măsura cerută. Nu am ripostat cu nimic. Am acceptat totul și de ce să nu fiu sincer, privind-o pe Iuliana, care era atît de fermecătoare, mă simțeam în postura unui motan la gura sobei, sforăind agale, gudurîndu-se în sine de plăceri ascunse și cedate sieși.

— Uneori am impresia că tu, Răducule, mă urăști. Te simt din priviri, și chiar și din gesturi.

— Ești într-adevăr convinsă c-ai reușit să mă cunoști ? Atît de multă experiență ai la bărbați, că este suficient un timp minim pentru a da verdicte ?

— Nu fi rău, Răducule !

Trebuia să pun capăt acestui fel de drăgălășenii, care începeau să mă agaseze, și să canalizez discuția spre ceea ce mă interesa.

— Iuliana, continuă te rog. Povestește-mi mai departe amorul cu Luigi. De acord ?

Nu știu dacă a fost de acord cu totul, dar fără proteste și gesturi, cum știu mai toate femeile din lume să facă, a continuat.

— L-am întîlnit deci pe Luigi. Tu ai avut ocazia să cunoști brutalitatea lui, e una din fațetele pe care, este drept, nu le arată des și oricui. Cu tine a fost obligat să se poarte așa.

— Cu tine s-a purtat ceva mai altfel ?

A închis pentru o chipă ochii. A micșorat apoi pleoapele, și genele păreau că tremură. Buzele în mod sigur erau de un roșu aprins, iar obrajii, culmea, se albiseră.

— Cu mine s-a purtat minunat. Dar azi nu pot să-l mai iubesc. Azi nu mai pot. Mă înțelegi tu, Răducule, ce vreau să spun ? Crezi tu în mine ? Dacă ar fi așa, zău că totul ar fi nespus de frumos... Acum, uite, ești rău. Ai ochii verzi, nu căprui ca de obicei. Cînd se fac verzi ești rău, mă urăști...

Realitatea era că Iuliana începea să mă enerveze.

— Nu mă privi așa. O să te convingi că nu merit să fii rău cu mine. În viață și așa am pierdut mult. Uneori mă simt o victimă căreia nimeni și nimic nu mai are ce să-i facă.

Am trecut voit peste un astfel de subiect.

— Luigi te-a iubit ? A ținut la tine ?

— La început am crezut că totul se bazează pe dragoste. Era mai în vîrstă decît mine, nu era frumos, avea bani mulți, așa că logic era să cred că m-a cerut de soție avînd un singur scop. Să fiu lîngă el fiindcă mă iubea. Dealtfel, convinsă de acest lucru, nu l-am refuzat. Acolo, în Franța, am luat hotărîrea, și fără să mă mai reîntorc în țară, fără să cer nici un consimțămînt, am rămas cu el.

— Consimțămînt ? Cui ?

— Nu uita că am și eu părinți, frate, soră.

— ? !

— Da. Am aici părinți care trăiesc și o soră. Mai am și un frate, pe care însă, nu l-am văzut decît o singură dată. S-a purtat cu mine ca un străin. O fi crezut poate că am nevoie de ajutorul lui. Realitatea era însă alta. Mă căsătorisem cu Luigi și nu-mi lipsea nimic.

— L-ai întîlnit după plecarea ta ?

— Pe fratele meu, da. Voiam să spun că, în Franța, Luigi îmi da totul.

— Chiar totul ?

— Ești rău... Mă mir chiar de unde avea Luigi atîția bani. Lipsea de acasă două-trei zile pe săptămînă și venea cu bănet. Am crezut la început că este spărgător.

— Criminal nu l-ai crezut niciodată ?

— Nu. Nici acum nu el a fost acela...

— Nici tu ?

— Nici.

— De un singur lucru ești convinsă. Unchiul meu nu s-a sinucis și nici altcineva în afară de noi nu a putut face acest lucru.

— Desigur. Nu te-ai gîndit bine dacă nu ești tu acela ?

— Nu m-am gîndit bine. M-am gîndit însă la altele. Te ascult acum pe tine, Iuliana.

— Am petrecut clipe frumoase cu Luigi. Mă răsfăța, îmi satisfăcea cele mai pretențioase gusturi. Începeam să-l iubesc tot mai mult, pînă în ziua în care am priceput că de fapt căsătoria cu mine urmărea cu totul altceva. Mă vezi că acum, după atîția ani, arăt frumoasă, încă tînără, cînd vorbesc, cînd merg, atrag privirile tuturor bărbaților. Ei bine, urmărise frumusețea mea, faptul că atrăgeam atenția, că eram o parteneră care făceam față în orice situație, în societatea lor. Poate nu mă supăra acest lucru dacă treburile nu apăreau în toată goliciunea lor. A trebuit să constat cu multă tristețe și amărăciune că Luigi se căsătorise cu mine din conveniență. Fiindcă bărbatul meu se ocupa în special cu negoțul de tablouri și timbre, iar Luigi nu făcea altceva decît mijlocea afacerile, samsar al unui mare angrenaj. De fapt, cu mintea lui, nu destul de ageră, cîștigul era suprema deviză. Și cîștiga destul de bine, ca să nu se mai gîndească vreodată și la altceva.

— Amîndoi aţi ales calea asta.

— Poate. Însă calea asta te salvează. Devenind bogat, mîine, dacă vrei, poţi cutreiera lumea sau hiberna ca un bătrîn îmbuibat de toate.

— Deocamdată nu am primit nimic...

— Nici o grijă. Luigi este un om de cuvînt.

— Pînă acum...

— Aşteaptă. Ce a promis respectă. Mai ales că avem nevoie de tine. Şi încă mult timp.

— De ce m-ai invitat la Muzeul de artă ?

— Nu bănuieşti ?

— Nu.

— Atunci nu încerca să te mai gîndeşti.

— Chiar ?

— Chiar.

Apoi tot eu :

— Clişeele ?

— Da. Clişeele.

— De fapt, Iuliana, chiar dacă par plicticos şi fără nici un fel de imaginaţie, trebuie să te întreb şi te rog să-mi răspunzi sincer şi deschis. Ce urmăriţi voi cu persoana mea ? Racolarea care a decurs după plan a reuşit. Consecinţele le ştiu. Aţi încercat să-mi puneţi un mort în sarcină, mi-aţi cerut clişee, mi-aţi promis totul, dar nu mi-aţi dat nimic. Eşti de acord, Iuliana, să nu mai cred în pro-

misiunile voastre ? Chiar mă întreb de ce nu v-am dat de la început pe mîna miliției.

— Trebuie să ai răbdare, Răducule. Trebuie, pentru că altfel strici totul și tocmai acum cînd finalul este aproape. Cît despre miliție...

Și ca totul să fie pe deplin înțeles, în momentul cînd eram în derivă, m-a sărutat din nou. Și dacă-mi amintesc bine, de aici a început greșeala. În loc să fi continuat firul normal al lucrurilor, așa cum dealtfel îmi era indicat să procedez, am ales calea întrebărilor, cu atît mai lipsite de utilitate cu cît Iuliana era departe de a fi sinceră, de a juca cu cărțile pe față.

— Hai iubitule, sărută-mă și tu. Nu ești de acord să lăsăm filozofia ?

După ce i-am răspuns că nu sînt de acord, am început cu seria de întrebări :

— De ce a fost nevoie să-mi scrii biletul acela în tren ?

— Răducule, fii cuminte. Știam precis că ești tu. Trebuia să fii în tren, în același vagon cu noi, dar coincidență, erai chiar în același compartiment.

— Cine te-a instruit, cine ți-at dat indicațiile nu știu. Pe mine nu mă interesează.

— Dar văd că încerci să devii omenos, Răducule. Să te apropii cu picioarele de pămînt. Așa este bine. Chiar mă întrebam ce o să mă fac cu tine, nițel visător, nițel ușuratic.

Dar eu am revenit la tonul meu :

— M-ai identificat în tren știind că vărul unchiului Onoriu, adică eu, voi călători în același tren-vagon-compartiment cu voi. Ai scris biletul. De ce m-ai chemat la orele 21 acolo ? De ce ?

— Răducule, omule, vino-ți în fire. Mai bine discutăm orice, în afară de...

— Nu, Iuliana, răspunde-mi. De ce m-ați chemat la întîlnire ? De ce neapărat alături de mine și numai cu mine trebuia rezolvat planul vostru ?

— Nu fi caraghios. Nu arunca vina pe alții. Te-am chemat pentru că știai unde se află clișeele și în cazul în care colonelul nu le-ar fi cedat, atunci, îl știi pe Luigi... Îl obliga să ni le cedeze. Dar tu ai fost isteț. Ai luat-o înaintea noastră și ca să nu lași urme și să-ți acoperi retragerea, l-ai ucis. Apoi ai fugit. Undeva nu știu de ce ai lucrat așa, cum să-ți spun ? La început am crezut că adresa din cartea ta de vizită lăsată picolului de la restaurant, numărul de telefon nu sînt adevărate. Între timp ne-am convins de contrariul. Intenționat ai fost cinstit. De ce ?

Am ocolit răspunsul.

— Ideea cu kilometrul 13 cine a avut-o ?

— Are importanță ?

— Are.

Fără să vreau, mi-au apărut în minte unele imagini de atunci.

— Răducule, la ce te gîndeşti ?

Întrebare stupidă, la care însă nu am putut răspunde decît pe măsură.

— La tine, Iuliana. Mi-ai spus multe. Adevăr sau nu, femeile ştiu oricum ce să spună. Ştiu precis, ştiu totul şi niciodată nu vorbesc decît ce vor. Aşa că ce altceva mai bun o să am de făcut decît să te ascult şi acum, regretînd că nu te-am cunoscut cu ani în urmă.

— Crezi că atunci mă uitam la tine ? Poate. A nu, în nici un caz. Eram mîndră de tot, pe cînd tu erai un anonim.

— Ca şi acum, dealtfel.

— Nu ştiu, dar te-am cunoscut puţin. Puţin te iubesc. Să-ţi mărturisesc ceva. Luigi are un pistol. Nu cred să aibă curajul ca aici să-l întrebuinţeze. Ar risca totul. Pentru orice eventualitate, pentru tine Răducule, am golit însă cartuşele de pulbere. Acum este la fel de inofensiv...

— O conjunctură puţin favorabilă. Nu sînt decît un altul la rînd.

Acum mă privea discret, cu ură. Şi fiind pornit pe rele şi pe adevăruri am continuat voit :

— Ţi-ai văzut rudele de cînd ai venit ?

— Părinţii şi sora ?

— Da. Nu ai spus că trăiesc aici în România ?

— Da, am spus.

— Ai fost la ei ?

— Nu.

— Nu ?

— Nu. De ce te miri ? Ce pot ei să-mi ofere. Şi apoi am venit pentru altceva...

Apariţia aceluiaş Opel Kadett Rallye 1100 cu număr străin ne-a întrerupt dialogul. Am privit-o pe Iuliana. Nu a tresărit. L-a urmărit pe Luigi cum se apropie, fără a-şi retrage mîna de pe umărul meu. Îl vedeam parţial prin oglinda retrovizoare. Cînd a deschis portiera dinspre volan, s-a aplecat puţin. A rîs scurt, grăsimea tresărindu-i sub bărbie. M-a privit nu cu ură, ci surprins.

— Aici ? Încă ?

Şi întrebător, apoi mut, s-a uitat la Iuliana. Ea a coborît uşor, agale, fără nici o grabă, încît am avut timp s-o privesc de sus pînă jos cu atenţie. Era bine făcută. S-a apropiat de Luigi, care a îndepărtat-o uşor, fin, dar convingător. Din ochi au ţîşnit spre mine fulgere de rival.

— Ne-ai păcălit. Nu ştiu cine eşti, dar ne-ai păcălit. Cu noi nu trebuia să trişezi. Acordul a fost clar. Ne dai clişeele, scapi. Şi în plus cîştigi bani grei. Nu ai vrut. Ai adus clişee false. Treaba ta. Dar şi a noastră. Ne-ai păcălit rău de tot cu clişeele, cu totul. Ne-ai dus pe urme false şi am pierdut timp preţios. Timp şi bani. Mai mult, cineva ne-a luat-o înainte. Auzi, mă, auzi ?

Auzeam dar nu aveam cum să reacţionez. Eram în maşina mea, trasă la o parcare de pe şoseaua destul de circulată şi aşteptam.

— Mă auzi, mă ? Ne-ai trişat şi pentru acest lucru trebuie să plăteşti. O singură şansă mai ai. Să ne aduci ceasornicul statuetă cu zeul Mercur din casa colonelului. Acum nici acest lucru nu mai este uşor. Apartamentul este supravegheat. Totuşi tu poţi să îl scoţi. Trebuie să încerci totul. Totul. Altfel nu se poate.

— Luigi nu ai nici o şansă, i-am spus. Vezi că rolurile s-au schimbat.

— Gura. Vom discuta totul aşa cum trebuie. Iuliana te va însoţi, încă... Urmează-mă.

Nu puteam să fac altceva decît să-l urmez. Privirile îmi fugeau fără voie la Iuliana care mă însoţea. De ce a contat că mă va atrage şi, respectiv, că mă va face să cred că mă iubeşte ? Juca pe două fronturi, oare ? Atunci juca tare şi eu trebuia încă să mă fac că nu pricep şi că accept să joc la comandă, că în fond totul îmi convine, şi că nu am nimic mai bun de făcut decît să aştept marea răsplată ce îmi va reveni...

Capitolul XII

Termometrul arăta numai zece grade, dar soarele ascuns dimineaţa în nori răzbea, la intervale nu tocmai scurte, ca să atragă atenţia că de fapt ziua va fi frumoasă.

Căldura era aşteptată de toţi şi parcurile, ca de obicei în asemenea zile, erau căutate numai de pensionari, rareori de cîteva perechi de studenţi. Totul părea în aşteptarea unei linişti deja aşternute, peste tot se lăsase o pace idilică.

Pentru doctorul Corneliu Comşa ziua avea semnificaţia ei. Liniştea îi producea o stare de nervi şi de haos, totul îi părea straniu de la o vreme. De aceea, în loc să admire calm adierea uşor simţită a vîntului, mozaicul de flori al grădinii botanice, însoţea, aparent preocupat, pe Marius, cumnatul său, băiatul lui Andrei Mavrea, de care cititorul a luat cunoştinţă, proaspăt sosit din Franţa. Soţia acestuia, Marie, împreună cu doctoriţa Emilia Comşa, era plecată după cumpărături.

După toate aparenţele, doctorul Comşa era nevoit să accepte dialogul impus de Marius.

— Mă uit la toate florile şi mă gîndesc că omul este cu mult mai bun decît pare. Iată de pildă această agavă americană de la mijlocul peluzei. Nu simţi că te emoţionează ? Îţi creează amintiri, vise. Să nu mai vorbim de trandafiri. Imi amintesc, am citit undeva, că acum şapte mii de ani, pe o medalie, s-a găsit un trandafir reprezentat în relief.

— Medalia s-a găsit într-un mormînt din Altai.

— Ştiai acest lucru ?

— Da. A fost un timp cînd m-a preocupat. În special Egiptul. De fapt acolo, pe malul Nilului, s-au descoperit numeroase monumente datînd din anul 2000 înaintea erei

noastre, care aduc date referitoare la starea floriculturii și care, alături de gravuri din secolele 14—13 înaintea erei noastre, reprezintă planuri de grădini. Se foloseau arbori pletoși, fîntîni și diferite plante de ornament.

— De fapt ce cultivau ei ?

— În special macul, trandafirul, crinul, rezeda, mirtul albăstreaua, lotusul. De la ei au împrumutat acest obicei Perșii și Fenicienii, iar în Iudeea, lîngă Ierusalim, era vestită acea cale a trandafirilor lui Solomon, ca să nu mai vorbim de grădinile suspendate ale Semiramidei din Babilon, care au constituit și una din cele șapte minuni ale lumii antice.

— Te-ai documentat serios. În fond îți plac florile ?

Ignorînd întrebarea, doctorul Comșa continuă.

— Iranul era supranumit „Ghiulistan", adică trandafir, iar capitala sa, „Susa", însemna „orașul crinilor".

— Te-am întrebat adineauri dacă îți plac florile. Faptul că știi atîtea despre ele...

Doctorul Comșa oftă, adulmecă ușor aerul și întorcîndu-și fața spre Marius, îl privi lung, cîtva timp în liniște, ca apoi să pornească agale.

— Vezi tu, din viață, trebuie să iei tot ce îți lipsește, dar să nu acoperi momentul, să lași unele rezerve pentru viitor. De acord ?

— Nu te înțeleg.

— Nu vrei să înțelegi ! De ce am studiat și despre flori, mai ales despre medaliile antice unde acestea sînt reprezentate ? Fiindcă meseria mea, ca medic, cere să fiu uman, să fiu sensibil la tot ce pare frumos și sigur.

— Sigur ?

— Exact. Un tratament aparte în medicină, o descoperire de senzație cere multă muncă și un noroc enorm. Dacă s-ar ști cu precizie că se ajunge la un rezultat excelent, atunci fii sigur că toată lumea ar îmbrățișa cercetarea. Așa însă, trebuie să aranjezi ceva de care să fii sigur, care să-ți garanteze o oarecare situație. De pildă aici. Ce poți face ? Să strîngi bijuterii, aur. Este fără îndoială ceva original. Dar cere bani și efort ulterior la valorificare. Prezintă chiar o nesiguranță...

— Vorbe. Crezi că eu nu m-am gîndit la așa ceva ? Fii convins că m-am gîndit.

Doctorul Comșa se opri brusc. Privi lung spre Marius, dar apoi treptat se înseninâ.

— Ei, nu lua totul ușor.

— Dar nici nu este vorba de așa ceva.

— Bineînțeles că am glumit. Totuși sînt convins că nu lași viața să-și depene zilele la întîmplare. Te preocupă ceva. Ceva serios, spun, ca de pildă, tezaurizarea.

— Nu pricep. Nu vrei să fii mai clar ?

Ajunseră lîngă Roua Cerului, în termeni de specialitate, Drosera Angelica, un prea frumos nume dat acestei

plante carnivore, care ademenește insecte. Micile vietăți se prind în boabele strălucitoare, înfipte în frunze.

— Vezi de pildă această specie, una din cele 3500 de plante cu flori de la noi ? Trăiește ucigînd.

— Bine, dar aceasta este o lege a naturii. Este însăși viața.

Brusc, doctorul Comșa schimbă aparent subiectul.

— Într-un timp m-am apucat să colecționez obiecte de artă. Cît mai vechi cu putință. Din metale prețioase. Apoi, paralel, am îndrăgit pictura pe sticlă. Desigur veritabilă. Chiar am achiziționat și unele tablouri, puțină numismatică, cîteva timbre valoroase și rare. Ce mai, un colecționar de toate, și de aleasă pretenție...

— Acum mai ai ceva ?

— Bineînțeles. În seara asta vroiam să-ți arăt colecția, să-ți ofer ce vrei din ea.

— Pentru ce ?

— Nu sîntem neamuri ? Ce este frumos aici este prețuit oriunde...

— Dar nu este nevoie. În fond am venit să-mi revăd țara. Colecția ta este munca ta, strădania unor zile, a unor eforturi financiare.

— Așa este. Însă dacă o să-ți placă ceva, și cu siguranță că o să-ți placă, atunci nu ai decît să alegi. Cît despre despăgubire... Nu ai decît să mă chemi pentru un con-

cediu în Franța sau ceva asemănător și te plătești cu prisosință de tot.

— Crezi că este posibil ?

— Fără îndoială. Totul este posibil. Totul.

— Să nu crezi că în altă parte viața este pe roze. Se muncește mult, se cere mult. Și mai este ceva care te omoară. Singurătatea și dorul. Numai departe de țara ta poți înțelege aceasta. Dacă știam că totul va fi așa de greu nu plecam. Dar atunci...

— În fond aveți tot ce vă trebuie. Însă ai nevoie de orice lucru care îți întărește siguranța de mîine. Eu vreau să vă ajut. Voi la rîndul vostru mă ajutați pe mine.

— Și pe Emilia.

— Desigur, pe amîndoi. Vreau să studiem în străinătate, să ne perfecționăm.

— Au fost destui oameni mari, de renume mondial, care au studiat numai în țară.

— Tu, de ce ai preferat să pleci în Franța ? De ce ?

— Fiindcă am crezut că tot ce zboară se mănîncă.

— Aiureli. Erai convins atunci, ca și acum dealtfel, că acolo te vei ajunge. Așa-i ?

— Poate și acest lucru. La mijloc a fost cu siguranță însă dorul de aventură. Și acum revăd povestirile de odinioară în care apăreau insulele pierdute, Oceania franceză, acele insule ale fericirii uitate în Marea Sudului, Raroia,

Tahiti, Arhipelagul Marchizelor, Polinezia. Construiam în gînd colibe din frunze, din trestie de bambus, cu plase dese, să nu intre ţînţarii. Aşteptam alizeul, colindam pe poteci şerpuite la vale în zigzag, în curbe abrupte, iar seara o aşteptam să mă odihnesc la lumina unei lămpi de gaz ce pîlpîie. Alteori îmi imaginam că prindeam noaptea creveţi de rîu, umblînd prin întuneric cu făclii, suliţe, şi plase. Şi cîte altele. Îţi aminteşti că celebrul pictor Gauguin i-a scris soţiei sale, aflate în Danemarca, şi care îi reproşa lipsa de grijă faţă de copii, că va veni o zi cînd copiii lor vor putea să se prezinte oriunde şi oricui, şi datorită numelui tatălui lor să ajungă cineva şi să fie luaţi în seamă ? Aşa gîndeam atunci. Aşa visam. Realitatea însă este crudă. Dacă am rezistat apoi — fiindcă nimic din visuri nu mi s-a împlinit — a fost că am dat peste Marie. Soţie ideală şi prietenă adevărată. Şi îţi mai spun ceva. Am pus mîna pe un volum scris de Lucian Blaga. Poate te plictisesc, dar un vers îl reţin şi mă urmăreşte dintotdeauna. Ascultă : „fiece sămînţă-înalţă / de pe un mormînt o piatră. Suferinţa are-un cîntec / şi nădejdea are-o vatră / ". Mă crezi ? A fost hrana mea spirituală. Îţi trebuie acolo mai mult ca oriunde. Pentru că acolo nu mai ai cu cine vorbi despre casa ta, care este aici, şi singurătatea te ucide.

— Încerci să prezinţi lucrurile de aşa manieră ca şi cum aici ar fi totul altfel, grozav.

— Așa și este.

Doctorul Comșa l-a privit mirat, gîndind că Marius vorbește de fapt despre ceea ce nu-l mai privește, apoi a spus din vîrful buzelor, lipsit complet de convingere :

— Da.

Nu era altceva decît încuviințarea de a face un hatîr cuiva, de a-i da dreptate pur și simplu pentru a-i face plăcere. Dealtfel, nici nu avea de gînd să-l contrazică pe Marius. Acesta simțea însă nevoia să se destăinuiască.

— Ascultă. Acolo ți se uită repede numele. Devii doar o arătare, umblînd zilnic și mereu în căutare de tot ce nu te reprezintă. Și veșnic ești nemulțumit. Întîlnești și oameni care spun că îți trebuie timp ca să reușești și chiar se miră cît de repede ai ajuns, dar toți știu că viața nu face la nimeni cadouri.

Marius l-a privit pe doctor în ochi, adînc, pentru a surprinde efectul vorbelor sale, apoi continuă :

— Văd un surîs. Surîsul scepticilor ! Orice s-ar zice, cînd vii din străinătate în țară și vorbești în limba țării tale, cînd ți se pune în piept o inimă tricoloră, îți produce o impresie neobișnuită. Și îi plîng pe cei care nu varsă lacrimi adevărate. Acum ca și altădată, numai eu sînt de vină. Am stăruit să vin aici exact ca o vedetă care sosește în mijlocul programului, într-un spectacol fără importanță, la care oamenii nici nu se uită. Și nu se uită fiindcă

nimeni nu intuieşte durerea mea, chinurile mele. Un singur om, acesta a fost tata, mi-a oferit la venire un buchet în formă de inimă, un buchet legat cu o planglică tricoloră şi format numai din flori albastre, galbene şi roşii. Mi l-a atîrnat de gît şi m-am dus aşa în camera părăsită cu ani în urmă, acolo unde copil am petrecut ore de neuitat. Camera a rămas neschimbată, mobila la locul ei, cărţile aşezate la fel, însă eu nu vedeam decît buchetul oferit de tata. Mi l-am amintit pe tata cum totdeauna mi-a vorbit cu voce blîndă, cu gesturi măsurate şi chiar cu timiditate. De la el am învăţat multe şi am auzit multe despre ţara noastră, pe care o iubesc. Am plecat însă fără a mă putea apropia de el... Sînt fericit că l-am regăsit aşa cum mi-l închipuisem în aceşti ani de depărtare. Vocea nu a fost în stare să articuleze nimic, dar inimile noastre s-au recunoscut. Aş fi vrut să-i dăruiesc multe. Multe cadouri. Dar totul îmi lăsa o impresie de neputinţă. Puteam să exprim astfel tot ceea ce simţeam, ce doream ? Am făcut cum m-am priceput mai bine. I-am sărutat mîna, şi lacrima fierbinte a tatei a însemnat iertarea. Apoi, văzîndu-mă încordat, a încercat să mă facă să rîd, dar, dimpotrivă, au început să-mi curgă şiroaie de lacrimi. Îl auzeam vorbind, dar nu ştiu ce. L-am văzut mişcat pînă în adîncul fiinţei sale. L-am privit lung, lung, fără să fiu în stare să spun ceva. Apoi liniştea s-a aşezat între noi. Am petrecut împreună ore de neuitat...

Aleile grădinii botanice se pierdeau sub paşii molatici, opriţi la întretăieri de vise, de culori rare ; ici colo un păienjeniş argintiu, din care rămînea în urmă aroma discretă a oleurilor volatile. Pe o spinare abia formată din pămînt reavăn, se cătăra blana vegetală a fineţei, pătată din loc în loc de lujeri, care săltau tot mai înalt din împresurarea verde a ierburilor. Frunzele volburii de nisip sînt duioase şi catifelate ca nişte urechi de pisici, iar florile... da, florile par o neasemuită întruchipare a candorii. Şi mai erau...

Doctorul Comşa mergea tăcut, cu capul plecat, gîndind pentru sine :

„Iată-l că plînge, că suspină. Micul corupt e gata să se predea. Şi cînd te gîndeşti că toată această dramă cabotină, învăluită în cuvinte duioase, s-a consumat şi se consumă între doi oameni în toată firea !..."

— Te gîndeşti la ceva anume, doctore ?

Înainte de răspuns, doctorul Comşa i-a strîns mîna ceva mai tare şi înghiţind saliva, după puţin răgaz, spuse :

— Sincer vorbind, te găsesc mult mai inteligent şi mult mai dotat decît mine. Eşti o adevărată dezlănţuire de entuziasm.

Şi izbucnind în rîs, adăugă :

— Văd că lucrurile se desfăşoară din ce în ce mai bine. În ce mă priveşte cred că am cîştigat bătălia. Despre

asta, nu mai este nici o îndoială. Sînt mîndru că am un cumnat ca tine.

— Despre ce bătălie este vorba ? Să fi uitat eu un lucru atît de important ? !... Este imposibil.

— Ţi-aş propune o formulă ambiţioasă şi primejdioasă, prefer să bat fierul cît e cald, cu atît mai mult cu cît sînt sigur de reuşita planului meu. Prevăd că va fi o lovitură senzaţională...

— Nu ştiu la ce te referi, dar vorbele tale mă emoţionează. Oricum, nu doresc să intru într-o poveste în care nu aş fi tratat deloc cu blîndeţe. Şi uitîndu-se la ceasul brăţară, un Waterproof Stainless cu 19 rubine, îl privi atent pe doctorul Comşa.

— Oare nu trebuie să mergem să ne întîlnim cu soţiile ? Pare să fie momentul...

Spre un Renault 12, roşu, se apropiau Emilia şi Marie. Aveau mîinile ocupate cu plase şi pachete.

— Corneliu, Marius, vă rog fiţi drăguţi, veniţi pentru o clipă. Ajutaţi-ne. Mă enervează să stăm aici două femei.

— Imediat draga mea.

Urmează cîteva momente de tăcere. O secundă, Corneliu o privi pe Emilia, apoi pe Marie. Tîrziu se întoarse spre Marie şi mîrîi ceva neînţeles. Emilia continuă :

— Veniţi să ne ajutaţi. Marius dragă, te rog să nu te miri, însă soţul meu nu face nimic în gospodărie. Aşa se obişnuieşte între medici.

Şi apoi grăbită, urcă în maşină alături de Marius.

— Mergem acasă ?

— Nu.

Marius a condus maşina departe, oprind la dreapta, lîngă o poartă cu două trepte albe.

— Mergem aici. Este o grădină restaurant grozavă, mi-o amintesc. De acord ?

— Eu nu cobor. Am treabă la spital. Sosesc acasă ceva mai tîrziu.

— Corneliu, se poate ?

— Se poate, Emilia. Uite că se poate.

De această dată a intervenit Marius.

— Lasă-l. Ştie el mai bine ce face.

Erau coborîţi deja cu toţii pe trotuar. Marie privea contrariată nu de invitaţie, ci de retragerea lui Corneliu, cînd Emilia exclamă :

— Marius, uite-l pe Caton, colegul tău. El este.

Şi către necunoscut :

— Caton ? !

Bărbatul necunoscut o privi mut, fără a se opri, mergînd cu paşi legănaţi, depărtîndu-se.

— Cu siguranţă este Caton. De ce nu mi-a răspuns ? ! A venit şi el în ţară ?

Marius o privi pe Marie involuntar, zăpăcit, descumpănit.

— Nu știu. Nu poate fi el.

Doctorul Comșa rîse. Emilia îi cuprinse mîinile. Erau reci ca de moarte. O transpirație de gheață îi umezea fruntea.

De data aceasta, renunțînd la tot, Corneliu propuse:

— Să mergem în grădină. Cu toții. Haide, Marius, oamenii sînt foarte ciudați uneori. Uneori.

Capitolul XIII

Erau patru. Trei civili, dintre care unul procurorul, și unul îmbrăcat militar, cu gradul de căpitan de miliție. Liftul fiind defect, urcau cu greutate scările, ca sub povara anilor, dar de fapt era apăsarea clipei dinaintea cercetărilor. Un apartament la etajul IV, cu numărul 18, din strada Cicoarei, la ușa căruia o placă de alamă amintea că acolo, spunem noi acum, a locuit col. (r) Oroniu Virgil. Cititorul cunoaște deja interiorul apartamentului.

Cei patru au fost izbiți de mirosul specific încăperilor neaerisite, de atmosfera grea ce domnește, poate o impresie, în camerele mortuare, acolo unde cu puțin timp în urmă s-a întîmplat o crimă. Primul, procurorul, Mihai Manea, un bărbat în jur de patruzeci de ani, blond, cu ochii

albaștri, fața ovală, pielea destul de fină și prea albă, avea cărarea specifică celor care sînt aproape de o chelie incipientă. Îmbrăcat elegant, chiar prea elegant, căutat-costumul maro cu dungi fine albe, o croială de ultimă modă, pantofii gen sport, cravata prezentată probabil ca unic model la contractările din comerț, toate puneau în lumină un om plăcut la prima vedere. Urmau apoi căpitanul Ion Dinu, locotenentul Neagu, pe care cititorul l-a mai întîlnit, și un alt locotenent, în civil, Ion Liță, destinat să caute și bineînțeles să afle tot ce oamenilor de rînd nu le este dat să găsească.

Cu cîtva timp mai înainte, procurorul s-a confesat aproape în șoaptă, ca și cum ar fi fost un secret, că mare lucru nu speră să găsească la această nouă percheziție, ceva care să schimbe în bine situația.

— Ce situație, se apăra, mai mult ca să zică ceva, căpitanul Dinu, în timp ce cu toții intrau în apartament. Nu o să-mi iert niciodată. Trebuia de la început să răscolim totul. Totul, chiar dacă dura zile și nopți. Cît despre... vor trage ei poncasele... și pe merit. Nu mai avem voie să greșim sub nici o formă.

Trecînd voit peste dialog, procurorul zîmbi, cu privirea pierdută, ca apoi să continuie.

— Ei, da... La vîrsta victimei toate sînt prea clare. Pensia bunișoară îi ajungea să trăiască destul de bine. Con-

fortul îl avea asigurat. Nu înțeleg ce l-a apucat la bătrînețe să înceapă adunarea atîtor obiecte, adevărate colecții. Maniac. Dacă avea măcar un urmaș. Pentru nepot ? Așa însă, la ce dracu... Procurorul se opri brusc, nu pentru cuvîntul din urmă, ci la vederea unui anume obiect, care-l făcu să vorbească aproape în șoaptă :

— Nu pricep la ce îi trebuiau toate acestea.

Și descriind cercuri cu mîna, puncta uneori, în opriri scurte, vasul cu flori aranjat în stilul Ikebana, fotoliul rococo, ca să se oprească cu privirea și mîna suspendată într-un punct aievea, poate chiar asupra brocartului ce reprezenta o scenă de fabulă.

— Splendid. O piesă rară și, deși va fi greu să umblăm sub broderii, trebuie. Nu avem de ales. Așa-i căpitane ?

Răspunsul nu a fost dat. Căpitanul a înregistrat însă totul trebăluind continuu. Tîrziu, preț de minute, se întoarse, îndreptîndu-se cu greutate, prea multă greutate, iar silueta a revedenit dreaptă.

— Cam așa-i, tovarășe procuror. Eu vreau să mă ocup pînă atunci de ceasornicul ăsta vechi. Se pare că dă și altora bătaie de cap...

— Crezi că iese ceva din rabla aia ?

— Dacă nu iese nimic, măcar îl pun în funcțiune... merită. Dacă iese, atunci altă viață, aur. Ei drăcie. Asta ce mai este ? Statuetă, zeu ? În procesul-verbal — în acest timp răsfoia un dosar — a fost trecut „ceasornic vechi cu

statuie în cap". Ulterior a fost clasificat ca ceasornic în formă de statuetă, reprezentînd pe zeul Mercur, montat pe soclul fix de marmură albă, probabil construit în secolul al XVIII-lea în Franţa, fără ca maşinăria să funcţioneze.

Căpitanul Dinu îşi frecă agale bărbia şi gînditor, cu privirea pierdută undeva în podea, murmură :

— Mă interesează al naibii de mult. S-ar putea să se ascundă ceva aici.

A fost momentul ca procurorul să intervină.

— Da, căpitane, şi eu te aprob.

Apoi către restul echipei :

— Ei băieţi, să facem treabă bună. Dar ce s-a întîmplat ?

Locotenentul Neagu prezentă procurorului o mapă de piele neagră în care erau aşezate, în cea mai deplină ordine, foi de hîrtie scrise cu cerneală violetă, fără ştersături, cu un scris mărunt, pe care procurorul îl descifră la început cu greutate.

— Văd că aveţi şi dumneavoastră de lucru. Trebuie să conlucrăm. De acord, tovarăşe procuror ?

— De acord, căpitane.

Apoi către locotenentul Neagu :

— Lasă-le. Vreau să le citesc.

Lucrul, la început pornit din interes, a devenit apoi curiozitate şi plăcere, mai ales că răposatul aşternuse în

clipe de răgaz şi bucăţi literare, compoziţii scurte, nu lipsite de un anume farmec. Frecventarea cenaclurilor literare, atunci, la tinereţe, este opera de azi ?

„Era atunci, în zilele calde, un anotimp al dracului de depărtat, cînd juram răzbunarea poporului şi lozinca era purtată ca o măciulie de cioclu. Atunci, ceream dreptate pentru închipuiri de copil, într-un joc periculos, de care astăzi îmi vine să rîd. Nu ştiu dacă repetam o experienţă de viaţă sau era o lansare în joc de clovn. Sau poate deveneam numai repetent la examenul cel mare."

Mihail Manea se opri. Gîndurile se adunau metodic în cristale aprinse de puternice străluciri ale curiozităţii. Urmă o nouă pagină cu acelaşi scris mărunt, cu aceeaşi culoare violetă, pe o hîrtie de un alb aparte, ireal.

„Vezi tu, doamne, în seara aceea de ce nu m-ai lăsat să plec ? Nu-ţi cer niciodată mai mult decît alţii. Eram la aceeaşi cafenea din colţ, la aceeaşi masă. Eram doi şi discutam despre viaţă. Crezi că numai despre viaţă poţi discuta ? În definitiv la masa aceea eram doi. Numai doi. Mă pregăteam să gust paharul. Da, sticla aceea cristalină cu gust de ciob. Ce fel de gust ? Are importanţă ? Partenerul vorbea de dragoste. Ce fel de dragoste ? Oare avem canoane după care să vedem ce este bine şi ce nu ? Un singur lucru este clar. La masă eram doi şi discutam... Despre ce ?"

„Pe Cristina am lăsat-o pe peron cu ochii plini de lacrimi. O cunoscusem cu un an în urmă, cînd am împlinit 35 de ani, şi de atunci ne întîlneam zilnic.

Ne-am despărţit greu. Mi-a dat un pachet pentru drum şi un caiet cu notiţe. Proză scrisă mărunt. Nu era scrisul ei. Se descifra greu, aşa că am renunţat.

Revederea locurilor copilăriei m-a emoţionat. Mama nu se schimbase cu nimic. La masă am adus vorba de Cristina, cum am cunoscut-o şi hotărîrea mea de a mă căsători în curînd. A tăcut. După masă mi-a dat un caiet cu însemnări. Am tresărit. Era acelaşi scris ca cel din caietul Cristinei.

— Citeşte-le. Le-a scris tatăl tău pe front, puţin înainte de a muri. Avea atunci douăzeci de ani.

Nu-l cunoscusem pe tatăl meu. Dar foile conţineau sfaturi pentru viitorul lui copil, pentru copilul care ştia că este al lui şi spera să-l facă fericit. Erau sfaturi date de un adolescent la jumătatea vîrstei mele. Lectura a continuat pînă la miezul nopţii. Mă întrebam de ce pînă acum mama nu mi le arătase. Cînd am terminat ultima pagină, am aflat. Acolo tatăl meu se adresa mamei, rugînd să o ierte deoarece dintr-o legătură din fragedă tinereţe are un copil. O fetiţă. O cheamă Cristina. Era Cristina pe care o iubeam. Ce-am făcut ? În caietul dat Cristinei nu era nimic deosebit. O nuvelă sau schiţă scrisă de tatăl meu, al

ei, al nostru. Am luat caietele și pe coperta unuia am scris cu greu : Adio Cristina, scumpa mea... Cînd a revenit, mama s-a uitat lung la mine și m-a îmbrățișat tăcut. Nu știu ce gîndea. Poate nu voi afla niciodată..."

. . . . . .

„— Octav ! Și omul-copil a răsărit din pămînt. Strigătul acela surd, repetat la intervale scurte, cu ascuțiș din buze strînse, îl cunoștea. Îl auzise de la mătușa Maria și de la mătușa Olga și de la unchiul Jean, dar cel al sorei mijlocii îi străcura dintotdeauna o teamă. Aseară visase iazul morii, unde amurgeau zilele, la scocul din spate. O întîlnise pe mătușa Clara și ea îl dojenea pentru lecțiile acelea la aritmetică, ca o ceață, lăsate neterminate. Atunci, cealaltă mătușă îl lua sub vorba ei oblăduitoare, ca o catifea, și asta pentru că întotdeauna a fost un băiat cuminte, a îngrijit iepurii de cîmp și floarea de ricină din grădina bunicului. Bunicul a trăit o sută de ani, a apucat, de mult în tinerețea lui, isprăvile acelea cu haiducii și povestea mereu despre codri, codri... Cînd sora mijlocie intra în vacanța de primăvară, scara se pitula după vișini, cu o umbră alături. Și cînd întîlnea umbrele, tremura. Ascundeau copilăria. Nu a blestemat niciodată. Numai tristețea îl înconjura uneori ca o mreajă de clipe mute. Atunci a cunoscut-o și pe Lotus, dar sora mijlocie îl striga pe numele mic și Octav se furișa tăcut în casă. Numai atunci

încorda brațul, pieptul, fiindcă nu-l mai chema nimeni și zilele treceau, timpul... Era o zi înaltă, în august. Avioanele acelea *cădeau vertical, cădeau vertical, cădeau...* Erau șuere lungi, vaiere. Atunci casa veche, cu cerdac spuzit de floare, a crăpat ca o coajă de harbuz și a strivit umbrele, toate umbrele. Și sora mijlocie parcă se subțiase într-un strigăt și după asta i-a mîngîiat inelele blonde de păr neatinse de mîna unui iubit, și i-a părut rău, sincer, pentru prima oară, că nu-l mai chema de lîngă Lotus, că nu-l mai chema... Și parcă și bunicul venise atunci, ascuns după vișin, ivindu-și golul alb-crud al falangelor sfărîmate centimetru cu centimetru la Oituz, într-un alt august.

— Și a fost război...

— Octav...

Cînd a deschis ochii a fost izbit adînc de soare, amintirile s-au pitulat în anotimpurile cu ecou al unei vîrste trecute și deodată îl podidiră fluxurile unei zile cu țipete de copii...".

Un arc de mecanism fin se destinse cu zgomot. Procurorul tresări. Alături, căpitanul Dinu meșterea ceva. În rest liniște. Prea multă liniște. A ridicat leneș capul, a plimbat agale cîteva secunde privirea, apoi se cufundă din nou în lectură.

„Vezi tu... Nu știu cum să încep pentru a fi înțeles perfect. În seara aceea era o lungă așteptare. O frămîntare de

dragoste şi ură cum de mult nu se mai întîmplase. Poate că nici atunci. Dar ? Ei, aici începe adevărata poveste. Fiindcă undeva a rămas tot o poveste. Cu o fată minunată, cu nişte zile senine şi cu convingerea că pămîntul de sub tine şi omul de lîngă tine îţi aparţin. Şi era aşa de frumos totul şi zilele şi nopţile treceau uneori fără să ştii, fără să le numeri, iar orele... Erau ore de dăruire şi undeva uitarea privea în viitor. Dar vezi a fost suficientă o clipă, o clipă plină de raţiune ca totul să se năruie. Cădeau atunci nu ziduri, ci visuri. Şi spulberarea visului a cuprins omul. Şi tristeţea a devenit apăsătoare. Simţeam atunci că plutcam, că nimic nu-mi aparţine, că de fapt exist totuşi undeva în spaţiu. Undeva... Sus ? Jos ? N-are importanţă. Nimeni în fond nu a observat nimic. Omul de lîngă tine devine vid şi vidul cerea... Înlocuire ? Ce brutal spus ! E groaznic cît de răi sîntem. Adevărat să fie ? Nu amintesc jurăminte, nu amintesc de noi. E tare greu să înregistrezi peste timp că totul nu a fost decît... Că tu rămîi... Aseară am încercat să mă întîlnesc cu Serco. S-a aplecat cu brutalitatea cunoscută şi m-a consultat. Iar ceva în neregulă. Poate cu digestia. De la un timp am un gust de... Cocleală să fie ? Va dispare ? Azi, mîine ?... Va observa peste zile omul de lîngă tine ? Va reveni ? Cine ?"

„Oare, gîndi procurorul, răposatul a avut talent literar? Sau totul a pornit de la o experienţă de viaţă sau poate

mai ştii, tocmai de la neîmpliniri, cînd simţămintele sînt puternice, devin tării, crez sau ură."

— Ce l-a determinat să pună totul pe hîrtie ? Ce ?

Căpitanul Dinu întrerupse lucrul, roti privirea de la ceasul desfăcut la procuror şi cu siguranţă gîndi că necazurile nu vin niciodată singure. Azi, ei da, azi, procurorul se simte rău. A început să vorbească singur. Aşa să fie oare ?

Şi parcă ghicindu-i gîndurile, procurorul adăugă :

— Hai, căpitane, vino mai aproape, te va interesa cu siguranţă lectura.

— Nu mă lăsaţi să continui ? Este în folosul tuturor. Lucrurile merg mai repede.

Apoi către tovarăşii de echipă :

— Ceva nou, băieţi ?

O voce răspunde mecanic :

— Răbdare.

Ca apoi să adauge brusc :

— Nimic pînă acum, tovarăşe căpitan.

— Gata băieţi. Să continuăm. Intervenţia era a procurorului. Şi fără a aştepta confirmarea se apucă din nou de lectură.

„Şi soneria asta ! Trebuie să mă ridic din scaun. Defect sau vreun nătărău care calcă prea tare nervii. Dar nu ! Este lăptarul, omul cu şorţ alb şi mocasini gri ca o pînză

de păianjen. Întotdeauna netuns, ras cu un centimetru mai puțin, dar privirea vioaie și blîndă. Lăptarul pare a fi un miel. O, în nici un caz un miel adevărat. Are destulă minte să priceapă că numai cu iarbă nu poți trăi. Nu. Nu-i posibil să creadă că este un miel adevărat. Nu a crezut nici mai tîrziu, chiar atunci peste ani, cînd se revărsau apele în luncă și grîul a pierit înghițit de clipocit. Se liniștiseră broaștele, se oprise concertul. Seara era grea, neagră, nespus de grea, de neagră, de tristă. Număram pînă adormeam. Atunci, atunci știam, în vis totul era clar. În viață greșeam. Adunam fals, nu voit. Nu știam ce să fac ? Da. Ce să fac ? Mi se hotărîse soarta. Oare voi ști să rîd ? Voi ști ? Se zice că aș fi mai bun în alt loc și mă îngrijorez că nu am învățat Sonata în mi bemol major. Concertul, fastul se apropie. Întotdeauna îl căutăm noi. Altfel, nu ai de ce să chemi ziua ce vine, nu ai de ce să scaperi amnarul. Nu ai...

Iar sună la ușă. Păcat. Trebuie să mă ridic din scaun... să merg la ușă. De la un timp fac mereu așa. Pentru ce ? A, pentru..."

Procurorul căzu pradă gîndurilor. Tîrziu murmură :

— Cîtă actualitate. Nu, pare imposibil ca acest om să fi avut dușmani. Nu i-a putut crea. Sau dacă da, timpul i-a liniștit. Și totuși...

Întoarse pagina următoare.

„Grigo a venit să mă întrebe ce mai știu despre Grig. Probabil am răspuns exact, sau nu mai știu ce. Uneori am impresia că cei doi, deși îi socoteam apropiați, mă dușmăneau. Țipau simple vorbe, chiar la cronica aceea plastică, dar modelată după contemporani. Pictori moderni, culori vii, penel aruncat din talente uitate sau voit îndrăznețe. De ce i-am apărat atunci ? De ce am crezut că vorbind de bine și în bine, mă voi face înțeles. Greșeală. Mare greșeală. Articolul totuși a apărut. Cîțiva au surîs. De ce ? Bine, rău, ceilalți nu mă cunoșteau. Nu mă vor cunoaște nici de aici înainte. Și cel puțin să fi scris pentru ei. Chiar Grig a doua zi m-a felicitat, dar nu a uitat să strecoare, în treacăt bineînțeles : «Ar fi bine totuși să apreciezi culorile. Ziua, atunci cînd tonurile sînt calde, adevărate, reale. Și apoi, trecînd la consolare : Mă bucur că te-ai gîndit la mine. Cronica mi-a plăcut. Mă văd mai talentat decît sînt. Nu au exagerat...» Mereu lăsa fraza neterminată, voit neterminată, întocmai ca fetele de liceu, în ceasurile inserării. Și era să uit. Da, chiar l-am uitat pe Grigo. Dar azi a venit din nou. A apreciat totul : și poezie și artă și desen. Dar mi-a strecurat tot discret : «Trebuie să ții seamă de culori. Trebuie să le privești seara, cînd tonurile sînt calde, adevărate, reale. De ce să scrii despre același tablou în același ceas al săptămînii ?»

Zilele trec. Atunci ? Da. Am răspuns simplu, gînditor. Zilele trec. Culorile se închid, treptat. Ochii... Care ochi ?

Atunci a sunat telefonul. Atît. Nu am răspuns la prelungire... Nu știam ce să fac. Nu eram gata și am început să roșesc."

Mihail Manea cîntări în palmă manuscrisul, apoi poate înecînd un oftat sau un început de plictiseală reluă lectura.

„Era numai murmur și rar zgomotul răzbea. Se legăna uneori, iar omul din colț mîngîia catifeaua roșie a vagonului de clasa întîi. Ieri, pare că ieri nu-ndrăzneai să încerci norocul. Poate nu-l visai sau mai știi ? Un pui de om, apucai de-abia colțul băncii de lemn și mulțumeai stelelor, albastrului, cînd erai așezat la geam. Îți fugeau gîndurile, peste ani, cînd vei crește și vei... Cîte gînduri nu veneau. Cîte au venit... Ei ! Tu, omule, de atunci... A fost atunci. Acum un anonim pasager de clasa întîi, alături de... De ? Fără să vrei depeni anii, în pasul traverselor de beton. Îi numeri rar, apoi din ce în ce mai repede, apoi... Logica dispare, fiindcă de fapt... De fapt asculți conversația. Politicos ? Nepolitico ? Are neapărat importanță clasificarea ? ! Poate cel dăruit cu multă stăpînire visului, cel cu mustață și chelie, ăl de sforăie și tresare, ăl de s-a urcat la Bîldana, ca o stafie, ca o păpușă de plastic umflată sălbatic, balon și nacelă amestecat într-un vagon, ăl de... Poate că acum face tabele, așează pioni. Pioni de lemn, pioni de hîrtie, pioni de... Om. Numele lui este Om. Așa îl striga femeia lăsată pe peron sau umbra aducea ecoul copilului pierdut în zare ?

Acum moțăie, doarme, calculează. Mîine îl revezi la bară, dezbate lungi procese, recită paragrafe... Acum ? Ce naiv pare. Joc de copii. Se apropie iarna, va ninge, va deveni alb. Totul va deveni alb. Vor ninge fulgi albi peste pămîntul negru. Se vor acoperi petele. Se vor acoperi... E fraged totul, prea fraged. Acoperiș de lumi. Amăgire sau vis. Petele nu se acopăr, nu se șterg. Apar numai imagini și Om visează, se zbuciumă cînd nu-i ies toate pe plac, mișcă larg brațele în semn de... Acum pare cucernic, acum... Atarul îi este străin pentru jertfă fiindcă nu a înțeles niciodată decît plăcerea trupului. Nu. Nici ca schelet nu contează. Deformat, coșcovit, de greutate și grăsime, de paragrafe, de date trecute și repetate cu îndemînare. Tresare. Zîmbetul era parcă zîmbet de prunc. S-a retezat, apare grimasa. Vine realul. Strînge mai mult fularul și atinge vecinul. E simpatică dînsa. Se simte jenată, așteaptă amabilități care refuză să vină și timidă ridică de pe măsuță o cărțulie. E în limbă străină, are un titlu sonor, voit sonor. *San Antonio* sau așa ceva. Răsfoiește atentă, foarte atentă.

Zilnic se urcă în același vagon, este veselă, poartă... Ce ? Are importanță ? Da, nu ? Predă literatură la un liceu de provincie. Se plînge de lipsă de timp, de muncă, de elevi miopi, nu la vedere, asta ar mai lipsi, și tot vagonul cunoaște acum povestea. Cînd apare cineva, o în-

trerupe. Numai atunci, fiindcă peste o oră se opreşte singură. «Vai, dragă, filmul X este ceva colosal, dar ultima apariţie în librării, cartea Y ! Ce bine scrie tipul. Îi merge mintea. Să o citeşti, tu». Şi repetă acelaşi lucru toată dimineaţa.

Ceasul merge groaznic. Un minutar încet, lălîu. Poate într-o clipă de tăcere am visat. Poate..."

„Nimic nu va fi pus la îndoială — gîndi procurorul. Toate absolut toate au intrat acum în amintire. Ceea ce este important însă trebuie să dovedim dacă acest scris este sau nu al victimei."

Şi adresîndu-se căpitanului Dinu :

— Pînă la o expertiză grafică, văd că avem şi nişte scrisori neexpediate. Apoi vom găsi cu siguranţă, în arhivele fostei unităţi unde colonelul a activat, procese-verbale scrise de mînă. Opinez cu multă convingere că acest om nu putea să aibă duşmani.

— Dar este sigur că nu s-a sinucis ?

— Sigur. Sigur.

— Aş vrea să vă întreb ceva tovarăşe procuror. În cazul nostru, ne ajută sau nu identificarea scrisului la ceva ?

Fără a răspunde direct, procurorul continuă.

— Apartenenţa acestor mici creaţii literare ne va indica o nouă faţetă a victimei. Dar să vedem această scrisoare, ultima probabil, neexpediată.

„Dacă vreodată aceste rînduri vor ajunge să fie citite de cineva, dacă vor găsi o apreciere sau ură, atunci să-l lăsaţi pe cel care le-a compus în umbra sa. Îi aparţine totul : şi lauda şi respingerea. Numai cine îl va urî şi urmări continuu îl va învinge. Îl va învinge numai aici, în acest loc..."

— Scrisoarea este neterminată. Nu este semnată. Scrisul pare să fie acelaşi. Ce zici de asta, căpitane ?

— Nu mai spun nimic. Aveţi dreptate. Mi-amintesc că de fapt expertiza grafică a documentelor datează încă din antichitate, poate chiar a fost cel mai vechi mijloc de probaţiune cu caracter tehnic la care s-a apelat în procedurile juridice.

— Bineînţeles. O lege a împăratului Constantin, aproximativ din anul 300 era noastră, cuprinde un capitol special consacrat falsului, în care se indică printre mijloacele de aflare a adevărului compararea scrisurilor, ca mai tîrziu, în anul 539, Justinian să citeze în novela 73 o eroare judiciară cauzată de faptul că experţii declaraseră un act fals, dovedit ulterior a fi autentic. Dar primele studii privind scrisul, axate în special pe descoperirea legăturii dintre caracteristicile grafice şi personalitatea omului, se situează în secolul XVII şi aparţin lui François Demello, în 1609, Camillo Baldo, în 1622, Jacques Raveneau, în 1666, şi Etienne de Blégny, în 1699. Cunoşteai aceste lucruri căpitane ?

— Așa și așa. Știam că dintre specialiștii români în materie, cunoscuți pe plan mondial, care s-au ocupat printre altele și de problema scrisului, a fost, la începutul secolului nostru, Ștefan Minovici, Gh. Marinescu, Ulic, C. I. Parhon și în special Henri Stahl, fost profesor la Școala superioară de arhivistică și paleografie.

— Exact. Ați studiat și așa ceva ?

— Și. Apelăm deseori la acest gen de expertiză și fără voie te documentezi.

Procurorul îl privi scurt și fără a reține replica, continuă dialogul.

— Ceasul este gata ? Merge ?

— Lipsește ceva. Am crezut și eu că aparține secolului XVIII, dar mai este ceva.

— Te ocupi de mult de ceasornice ? Vreau să spun că ai pasiunea asta de ani de zile ?

— Cu ani în urmă am descurcat o afacere pe „picior mare" cu ceasornice și bijuterii. A trebuit să studiez mult. De la primele ceasuri, evoluția construirii acestora, din secolul al XVI-lea, de la ouăle de Nürnberg, primul ceas cu mecanism de buzunar, construit cam pe la 1500 de ceasornicarul Henlein, pînă la extraplatele de azi. Piesa ce o vedeți aici a fost construită de ceasornicarul englez Ralph Gout în 1693, cum este notat și pe acest capac al primei cutii de închidere din baga, alte două cutii de în-

chidere fiind de argint. Mă surprinde însă faptul că una din cutiile de închidere, aceasta — și căpitanul o arătă — are pe partea exterioară motive florale executate prin puncte de argint, deși acest mod de execuție este cunoscut mai tîrziu, după 1800.

— S-a înșelat specialistul atribuindu-l unor meșteri francezi ?

— Bineînțeles. Și aceasta s-a datorat faptului că la noi în țară deja se cunoaște, și din colecții, un ceas de buzunar din 1680, lucrat manual de francezul Benjamin Balber, tot cu trei capace, două din argint și cel de-al treilea, cum cerea moda vremii, din baga.

— Are importanță ?

— Pentru rigoarea științei da.

— Desigur, desigur. Dar ceasurile elvețiene... ?

— Apar tîrziu, în secolul XVIII-lea, însă reputația lor crește rapid și devine fantastică în secolele XIX și XX. Interesant este însă un episod din istoria ceasului. În 1856, cînd la noi se intensifică lupta pentru Unire, s-au confecționat ceasuri de buzunar din argint și aur pe capacele cărora artiști de seamă au gravat capul de bour și vulturul cu două capete, din stemele Moldovei și Țării Românești, așezate alături, ca un simbol al Unirii. Mai tîrziu, muncitorii au folosit ceasul ca mijloc de transmitere a mesajelor proletare. Pe piese de argint gravau cunoscutele lozinci

ca „8 ore de lucru, 8 ore pentru a ne instrui și 8 ore repaus", iar în secolul XVIII, enciclopediștii foloseau și acest mijloc în lupta lor anticlericală, arătînd, cu multă artă, adevărata față a unor înalți prelați.

— Interesant.

— Toate sînt bune pînă aici. Stăpînul ceasului, adică răposatul, cunoscător al acestui gen de colecție, a ales un loc foarte sigur de a-și păstra comorile.

— Comorile ?

— Da, fiindcă — și căpitanul rămase descumpănit o clipă, ca să revină imediat — în fapt sînt două probleme distincte. Statueta aceasta a ceasului care îl reprezintă pe zeul Mercur adăpostește cinci dinari de argint — moneda a circulat în Țara Românească în vremea lui Vlaicu și Radu I. Asemenea monede fac parte din lista de piese numismatice trecute în patrimoniul nostru cultural. Nu au fost declarate, am verificat acest lucru, deși proprietarul era obligat la aceasta.

— Proveniența ?

Căpitanul Dinu încercă să dea un răspuns :

— În orice caz nu a intrat în posesia lor de mult timp. Acestea fac parte din primele monede ale Țării Românești fiindcă Vlaicu Vodă a bătut pentru prima oară monedă în 1365, la Argeș. Toate sînt de argint, însă după mărime și greutate reprezintă trei grupe!

— Colonelul Teodoru v-a obligat să studiaţi totul. Şi bine a făcut !

Căpitanul Dinu tăcu.

— Nu spui nimic ?

— Ştiu şi eu. S-ar putea ca totul să fie inutil. Ar fi totuşi o şansă. Şi încă una mare, dacă am pune mîna pe întreaga bandă. Dar am impresia că am mers pe o pistă falsă. Parcă voit falsă.

— ? !

— Mai ştim că aceste monede au un diametru de 18—21 mm. şi o greutate medie de 1,05 g. Mă refer la prima categorie, pentru că acestea — şi căpitanul le măsură — aici se încadrează. Au fost emise după un sistem care are la origine moneda de argint bătută la Veneţia în anul 1202, denumită iniţial ducat, apoi gros sau matapan. Baza metrologică a acestor emisiuni era reprezentată probabil de o unitate ponderală denumită marcă, în greutate de 210 g. Dintr-o asemenea cantitate de argint se băteau 200 ducaţi sau 300 dinari sau 600 bani, ceea ce corespundea cu practicile monetăriilor feudale ale altor ţări. Sistemul monetar al Ţării Româneşti, în această structură, se menţine şi în timpul domniei lui Radu I, care bate, la fel ca predecesorul său, ducaţi, dinari şi bani. Ei bine, şi totuşi nu acesta este punctul nevralgic... Nu în asta constă totul...

— ? ! Te ascult... La ce te gîndeşti ?

— Tovarăşe procuror, vedeţi aici zeitatea asta care îl reprezintă pe Mercur ? ! Ştim că printre altele a fost şi zeul factorilor poştali, al filateliei.

— Ei, şi ? !

— Am găsit înăuntru o marcă poştală reprezentînd pe...

— Mercur.

— Nicidecum.

Şi căpitanul Dinu îi arătă procurorului un timbru românesc de format 42/54 mm, cu valoare de 2,75 lei, reprezentînd autoportretul pictorului Ion Andreescu, şi treizeci de bucăţi de timbre româneşti ştampilate, „Principatele unite", tipar de mînă de trei parale. Ce spuneţi, îl deranjăm pe profesorul universitar Iosif Micu ?

— La ora asta ?

— Nu se supără. Este doar colaboratorul nostru, expertul filatelic.

— Atunci, sună-l.

Explicaţiile au venit imediat :

„Aceste mărci au apărut în anul 1862, la 1 mai, imprimate cu presa manuală, în trei valori : trei, şase şi treizeci de parale, nedantelate. Sînt primele mărci care au putere de francare şi circulaţie pe întreg cuprinsul ambelor Principate unite. Valoarea lor nominală nu este mare. În jur de una mie lei".

— Tovarăşe profesor, vă mulţumim. O să vi le expediem de urgenţă pentru expertizare. Ne scuzaţi pentru deranj...

— Oricînd vă stau cu plăcere la dispoziţie. O ştiţi voi mai bine. La revedere...

— Oare zeul Mercur, patronul filateliştilor, care a divulgat taina, cel puţin parţial, nu ne poate duce mai departe ?

— Bine, dar marca cu Andreescu este de dată recentă !

— Tocmai. Aici este totul. De ce l-a pus acum şi mai ales pe Andreescu ? Şi unde ? În interiorul zeului Mercur. Oricine, mă refer la avizaţi, putea să-l găsească cu uşurinţă.

— Vezi, tocmai asta este. Numai cei avizaţi. Poate fi valabilă însă ipoteza că timbrul a fost ascuns în zeul Mercur, în vechitura aia de orologiu, tocmai cu scopul ca cel care ar căuta aici să-l găsească cu uşurinţă. Cine ar putea fi acela ? Şi mai ales pentru ce l-ar interesa timbrul respectiv, care nu valorează mai nimic ? E sigur că nu pentru ceas. Pe ăsta l-ar lua cu totul. De acord ?

— De acord, tovarăşe procuror. Dar dacă intenţia domnului Onoriu a fost ca „mesajul" să-i parvină sigur celui căruia probabil îi era adresat, în acest fel, totuşi nu înţeleg de ce atîta complicaţie, cînd lucrurile puteau fi concepute mai simplu. Îi transmitea, indiferent pe ce cale, ascunzătoarea şi...

— Adevărat, căpitane. Ai perfectă dreptate. Nu monedele erau căutate, deşi să fim drepţi, valorează şi ele destul. Altceva este la mijloc. Dar ce ?

Pauza impusă de gîndire a fost întreruptă de locotenentul Ion Liţă.

— Bănuiţi, tovarăşi, că în spatele acestui brocart roşu se afla un tablou ? Asta-i. În carne şi oase, cum se spune. Uitaţi-vă, pata aceasta de mărime 36,5/45,5 cm. — după ce o măsură cu rigoare — a fost lăsată de un obiect care a stat mult timp acolo.

Să fi fost un tablou ? întrebară aproape în cor.

— Fără îndoială, fiindcă altceva nu lăsa acest semn.

— Drace. Asta mai trebuia. Dar unde o fi ? Unde ?

Liniştea coborî greoaie, stînjenitoare. Minutele treceau şi fiecare se frămînta, în tăcere. Impasul începuse...

Căpitanul Dinu cerceta cu atenţie timbrul găsit în vechiul ceas. Pe spate, scris direct pe gumă, fin, notaţia : MA, şi dedesubt, probabil o semnătură. Apoi un microclişeu în culori, care mărit s-a dovedit a fi un tablou reprezentînd o fîntînă cu cumpănă, un peisaj de ţară, tot mai rar întîlnit azi, purtînd semnătura... Pare a fi Andreescu. Lupa şi microscopul nu au redat alte amănunte.

— Oare ce o fi însemnînd MA ? Un nume prescurtat ? De ce ? De persoană ? De localitate ? De ce ?... De ce ?

— Fii calm, căpitane, calm !

Procurorul scoase cu un gest leneș din raftul bibliotecii, ghidul Galeriei Naționale, un volum apărut în 1965.

— De mult îl privesc. Poate ne ajută la ceva. Dar stați puțin. Uite și un volum, chiar despre Andreescu.

Și răsfoind alene paginile, spuse încet, dar gînditor.

— Oare literele MA nu înseamnă Muzeul de artă ? Oare această fotografie, în mărime naturală, nu reprezintă tabloul intitulat „Cumpăna satului", aflat acolo ? MA poate însemna însă, tot așa de bine, și Muzeul Andreescu. Există așa ceva ? Ei bine căpitane, verifică. Verifică tot și vom vedea rezultatele. Pînă atunci...

Și întrerupîndu-se, întrebă :

— Băieții au terminat ?

— Terminat.

— Atunci procesul-verbal și...

— Și ne așteaptă de-abia acum greul.

— Asta-i meseria, căpitane.

— Tovarășe procuror, trebuie să raportăm tovarășului colonel și să hotărîm împreună cum vom acționa. Ne însoțiți ?

— Desigur.

Apoi către echipă :

— Dați-i zor. Asigurați pază severă. Supraveghere continuă, discretă. De acord, căpitane ?

— Ca întotdeauna.

Apoi cu dezinvoltură :

— Ce ziceți de o cafeluță ?

— Nu strică.

— Și o bere rece, la grădina din colț.

— La „Bucur". N-ar strica, dar regulamentul ce spune ?

— Este drept, spune, dar și căldura asta afurisită trebuie combătută, și mai ales cu multă tărie.

Răspunsul aduse zîmbete pe fața încordată a tuturor.

— Să vedem mai întîi ce mai avem de făcut aici ca totul să iasă bine.

Căpitanul, scuzîndu-se, formă numărul de telefon al inspectoratului.

— Tovarășul colonel ne cheamă cu rezultatele, spuse el în final. Berea o lăsăm pe altădată. Spre seară vă caut, tovarășe procuror, să vă pun în temă cu restul.

— Așa că luăm viața de la început. Dacă ne-am ales meseria asta, încheie procurorul.

Și după o mică pauză :

— Eu mai am o idee, căpitane. Și adresîndu-se apoi tuturor. Poate o veți considera îndrăzneață. Luați-o numai ca o supoziție. Dacă totul este numai un joc care să ne inducă în eroare ?

— Cu ce scop ? Doar colonelul nu prevedea că va fi asasinat, că noi vom veni aici...

— Că va fi asasinat, nu. Dar şi-a luat din timp măsuri de prevedere. De aceea a conceput planul ăsta misterios.

— Nu văd logica.

— Şi dacă MA înseamnă altceva sau nimic ? Dacă tabloul nu există ? Sau dacă există şi este dat aiurea ? Lui MA. Caută pe dracu în toată capitala sau chiar în întreaga ţară. Sau poate fi un străin, adăugă procurorul.

— Imposibil.

— Adică imposibil ce ? Să scoată tabloul din ţară ?

— Da ! Tovarăşi, vreţi să ne aşezăm puţin, să repetăm şi să hotărîm ? !...

Capitolul XIV

Necazul a început în dimineaţa zilei de joi. Hotărîse să meargă la ştrand, să petreacă o dimineaţă fără a fi urmărit de problemele de serviciu. Dar abia îşi făcuse planuri, cînd locotenentul Neagu fu trezit la realitate de un telefon. Fratele îl ruga să-i rezerve două locuri pentru vineri la avionul de Constanţa, iar în seara asta să-l aştepte la orele 19, ora sosirii rapidului de Timişoara, după care îşi vor pregăti o seară cum ştiau ei. Dar ca şi cum asta nu era de ajuns, un alt telefon, de la serviciu, îl anunţa

imediat despre executarea unui ordin. Parcă mai era nevoie de justificări pentru răpirea zilei sale libere ! „Trebuie să fie ceva foarte important, din moment ce este chemată întreaga echipă", gîndea Neagu. Și după felul cum i s-a vorbit, locotenentul a înțeles că trebuie acționat cu mare grijă și cu multă prudență. Oare mai era necesar să i se repete acest lucru ? Gîndurile deja urmăreau schema pe care și-o proiectase, în timp ce conducea Dacia 1300, mașina de serviciu, cu număr obișnuit, spre strada Licoarei, la numărul 118. Auzi nume ? Strada Licoarei, Cicoarei, Licoarei ? ! Cicoarei mai merge. Dar Licoarei ? Oare de ce nu l-a chemat pe bătrîn în altă parte ? Nu, este mai bine așa, gîndi locotenentul Neagu, șeful are dreptate. La el acasă se simte bine, în largul lui. Acolo lîngă o cafeluță și un păhărel de coniac, gîndurile se așternd domoale, ordonate, ca într-un clasor.

A fost nevoit să oprească la intersecție, la un semnal de „atenție", a dat întîietate unui camion cu remorcă ce nu se mai termina și pornind cu viteza întîi și-a continuat drumul, ațintind ochii la numerele caselor. A oprit chiar la poartă, discret. În fond, nu aveau nici un rost precauțiile. Își amintea de învățăminte, că niciodată măsurile suplimentare de securitate... Zîmbi aievea și fără voie admiră căsuța modestă, retrasă în fundul unei curți pline de vegetație. Liliac, peri pitici, viță ridicată pe o boltă im-

provizată, cîțiva brazi mărunți, împrăștiați voit haotic, și în plus, tot felul de „buruieni" cum numea locotenentul florile, care deși îi plăceau, plantate la un loc îi crea impresia de înghesuială și dezordine. Un cățeluș, o bijuterie, ar fi exclamat unii, căruia cu toată bunăvoința nu i se putea recunoaște obîrșia, legat cu un lanț destul de lung, mîrîi puțin, apoi se gudură bătînd aerul cu lovituri de coadă...

— Cuțule, stăpînul îi acasă ?

Înțelegînd parcă limbajul ofițerului, se alintă singur scheunînd.

— Pe cine căutați ?

Locotenentul Neagu privi bătrînelul din fața sa ivit parcă din pămînt.

— Bună ziua.

— Bună, tovarășe. Sînt pensionar și locuiesc singur. Nu am nimic de închiriat și nici de vîndut.

— Nu-i nimic. O să găsim noi altceva. Dar să nu uit. Sînt locotenentul de miliție Neagu Ion și cu bunăvoința dumneavoastră vom îndrepta greșeala. Și în același timp, locotenentul înmînă legitimația pensionarului Aurel Dinescu, care o cercetă atent, o răsuci, ca după cîteva minute să o înapoieze.

— Cred că este în regulă. E mai bine așa. Să nu fie cu supărare, dar se mai întîmplă destule chiar azi. Așa-i ?

„Bătrînul are dreptate, multă dreptate", gîndi ofiţerul.

— Aşa-i, tovarăşe Dinescu.

— Păi, dacă începutul este făcut, cum se spune, nu aţi vrea să ne aşezăm la vorbe colea sub umbrar ? Sau nu, mai bine poftiţi în casă. Este puţin cam răcoare. Şi aruncînd tinereşte ochii spre cer, continuă. Azi e vreme închisă. Plănuisem să-l scot pe Pufi, rotofeiul de colo, la plimbare.

Că nu era rotofei, ci mai degrabă o jigodie, căţel de casă, cum îl numea locotenentul, era clar.

— Şi cine mai păzeşte casa ?

— Păi ce, am averile lui Noe ? Nu tovarăşe...

— Neagu.

Bătrînelul zîmbi complice.

— Încercam memoria, tovarăşe locotenent Neagu. Cu vîrsta asta a mea, uitarea este la modă. Nu ?

Locotenentul trebuia să intre cît mai mult pe sub pielea bătrînului. Avusese, este drept, nu atît de des, prilejul de a preţui astfel de oameni. Un cuvînt spus nelalocul lui şi totul se năruie. Intervine muţenia, şi apoi apucă-te să afli ceva...

— Bătrîneţea, la dumneavoastră, văd că face casă bună. Vă... nu ştiu bine cum să spun, dar vă priieşte. Sînteţi, ce să vă mai spun, un bătrîn tînăr, tare simpatic.

Locotenentul Neagu spunea adevărul, Aurel Dinescu era un bătrîn plăcut. Fără voie îl asemănase în gînd cu

Jean Gabin, artistul veşnic tînăr al cinematografului. Aceeaşi înfăţişare, bătrînelul nostru însă mult mai slăbuţ şi, în plus, cu o mustăcioară albă, lăsată cu intenţie nepotrivită la colţuri, fiindcă în rest totul trăda multă ordine în felul în care se prezenta.

— O cafeluţă şi un coniac ? Să nu vă fie cu supărare, eu prefer însă apa minerală. Orice marcă, pentru că ştiţi cum este. Cînd te obişnuieşti mai bine cu Borsecul, te trezeşti la Alimentara că îţi aduce tot felul de etichete şi nu ai încotro, iei ce găseşti.

Deşi erau aşezaţi comod în două fotolii-stil, la o măsuţă din micul hol de primire al casei, bătrînul, fără să mai aştepte răspunsul, cu paşi uşori, cu o agilitate neînţeleasă la o asemenea vîrstă, se duse să pregătească cafeaua.

— Cînd eram tînăr — vocea venea din bucătărie — umblam toată ziulica pe jos. Am fost inspector financiar şi ştiţi cam ce făceau aştia. Atunci mergeam să fac impuneri la meseriaşi şi negustori particulari. Asta mai mergea, dar trebuia apoi să-i încasezi. Şi erau unii al dracului de răi. Calici. În special negustorii. Dar crezi că le mergea cu mine ? Aşi !... O vreţi cu caimac ?

Locotenentul Neagu, ascultînd, aşteptînd, privea la o barcă-bibelou executată în sidef, aşezată cu gust pe o mică policioară a unui dulap vitrină şi tocmai se întreba de unde o fi avut-o bătrînul, cînd trebui să răspundă.

— Să fie cu caimac şi nu tocmai amară, dacă se poate.

— Se poate, frate, cum să nu. Să nu mă deochi, dar zic eu că preparatul cafelei a devenit a doua specialitate a mea.

— Prima nu o ştiu.

— Prima a fost de mult. Nu o spusei ? Profesia de inspector financiar.

Parcă îl vedea pe bătrînel, nu putea explica de ce, că visase odată să se facă marinar, dar o pasiune descoperită odată cu adolescenţa sau, mai ştii, simpla întîmplare l-a determinat să ajungă inspector financiar, un obscur şoarece de birou, gîndea locotenentul, un conţopist.

— Ei, da. Este gata cafeluţa. Şi un coniac pentru dumneavoastră. Îl am de multă vreme. Mi l-a adus un nepot, de ziua mea, acum vreo trei ani. De atunci nu l-am mai văzut.

— Nu vă vizitează nimeni ?

— Cîţiva foşti colegi.

Şi oftînd :

— Ei tinere, dacă nu te îngrijeşti de toate ca să-ţi asiguri bătrîneţea, suferi. Dacă aveam copii... Şi puteam să am. Dar nu a vrut nevastă-mea, dumnezeu să o ierte. Aşa este cînd te iei după muieri. Capul bărbatului este cap.

— Este.

Locotenentul Neagu vorbi automat, gîndindu-se la cele ce vor urma.

— Erau atunci vremuri grele. Nu se găseau chiar de toate, totuşi...

— Sînteţi de mult timp pensionar ?

— De zece ani. Dar nu mă plictisesc. Pensia îmi ajunge, nu am luat servici din nou, că am dreptul, aşa că mă ocup şi eu cu agricultura.

— ?

— Am în spatele casei un loc măricel. Pun de toate. În curtea din faţă am flori, le las aşa cum le-aţi văzut. De la moartea soţiei...

Locotenentul îi zări ochii înlăcrimaţi, poate chiar o lacrimă alunecînd pe obraz, dar nu putea privi cu insistenţă.

— Trece timpul, ce mai. În plus, activez în cartier în comisia de înfrumuseţare, la organizaţia de bază, cu destule probleme.

— Sînteţi...

— De mult, tovarăşe. Am intrat în partid din anul 1946, cum se zice, cam în prima promoţie legală.

Locotenentul servi cafeaua, pradă gîndurilor. Apoi, timid :

— Ştiţi, m-a trimis la dumneavoastră tovarăşul colonel Teodoru. Vă roagă să-l scuzaţi pentru faptul că nu a venit personal...

— Ai impresia tinere că lumea nu are destule pe cap ? Mai ales un colonel. Eu am crezut că discut cu cineva de

la miliție o problemă care poate interesează, adică vă interesează. Am dat un telefon, așa am hotărît noi, și ne-a îndreptat la tovarășul colonel... Constantinescu, de la securitate.

— Ați hotărît dumneavoastră ?

— Da. Fiindcă ce discutăm aici, că de asta cred că aî venit, mai știe și colegul meu, tot un pensionar, Nicolae Paicu.

Și ghicind gîndul ofițerului, reluă imediat :

— Nu-l putem chema. Azi dimineață s-a internat la spital. L-a luat cu Salvarea. Avea cam de mult o anghină pectorală. Pesemne că pilulele alea de nitroglicerină nu-și mai făceau efectul. După-amiază o să-l vizitez, dacă se va putea. I-am spus de multe ori să lase munca mai ușor fiindcă și efortul de la o vîrstă... uite ce înseamnă.

— Dumneavoastră nu munciți tot timpul ? Grădinărie, activitate obștească...

— Le fac planificat.

— Așa este bine. Deci cu tovarășul dumneavoastră nu putem sta deocamdată de vorbă.

— Deocamdată. Sau mai știi dacă va fi nevoie. Poate ce vă spun eu să nu vă intereseze cine știe ce și atunci v-am mai pus și degeaba pe drumuri.

— Este de datoria noastră să ascultăm tot, să ne aplecă cu grijă la sesizările oamenilor, mai ales că dumneavoastră, trecut prin multe, cunoscînd în viață atîția oa-

meni, aveţi deja o experienţă. Şi nu cred că v-aţi înşelat atunci cînd aţi socotit că este momentul să vă adresaţi nouă.

— Da. Ei, ce să-i faci. Să zic că nu m-am ramolit.

Apoi, cu ochii la masă :

— Coniacul nu merge ?

— Nu prea. Sincer să vă spun, nu beau niciodată. Nici măcar un păhăruţ.

— Nu-i rău. Asta îmi place. Şi eu cînd eram în activitate nu beam. Şi tentaţii erau destule. Îţi închipui, ca inspector financiar...

— Depinde şi de om.

— Fără îndoială. Asta-i totul. Şi cum îţi spuneam...? Dar mai bine prefer să fiu întrebat.

Locotenentul Neagu lăsă voit o pauză, ca apoi, frecîndu-şi bărbia, să-l privească pe bătrîn drept în ochi.

— Nu credeţi că este mai bine să-mi povestiţi dumneavoastră totul ? Dacă voi avea nelămuriri...

— De acord, tinere. De acord. O ţigară ? Eu nu fumez.

— Mulţumesc, nici eu.

Şi luînd o poziţie comodă în fotoliu, după o mică ezitare, începu.

— Cum vă spuneam sînt singur. Cîţiva colegi, prieteni, acum toţi pensionari, vin uneori, tot mai rar, să de-

pănăm de toate, în special amintiri, fiindcă de proiecte nu mai poate să fie vorba. În ultima perioadă m-am întîlnit mai ales cu Nicolae Paicu. De aceea l-am numit adineauri.

Apoi căzînd pradă gîndurilor :

— Oare ce face ? Nu cred să se mai facă bine.

Locotenentul Neagu, aştepta. Calm, cu ochii pierduţi, dar atent la toate. Nu după mult timp, bătrînul reluă :

— Aici, în spatele casei, la vreo două sute de metri, avem un mic părculeţ unde dimineaţa, în zilele călduroase, petrecem cîteva ore. Mai un ziar, mai un comentariu, ca să ne aflăm în treabă. Acum zece zile, era într-o luni, eram ca de obicei instalaţi pe o bancă. Eu şi Paicu. Discutam aprins despre toate. Nimicuri. Deci, cum vă spuneam, discutam, cînd Paicu, cît mai discret cu putinţă, mă face atent. În faţa noastră, la cinci-şase metri, pe o bancă, s-a aşezat un bătrîn. În vîrstă. Să fi avut cam şaizeci şi cinci de ani. Ce mai, era impozant şi avea o barbă albă, de patriarh. Este drept, trebuia să observ şi eu. Dar, mai ştii... Gîndeam : un pensionar ca şi noi. De întîlnire nu putea fi vorba, chiar dacă era din provincie şi aştepta pe cineva. Ce mai, gîndeam fel şi fel, cînd Paicu spuse : „Mă, aici nu este ceva curat. Să mă ierte dumnezeu, însă dracu şi-a vîrît coada". Cum de bănuia el ceva nelalocul lui, nu ştiu. De fapt începeam şi eu să mă gîndesc la fel. Şi cum vă spun, Paicu uitîndu-se pe ziar, îngînă mai mult, că slavă domnului cu auzul stăm perfect şi, de ce să mînii, şi

cu văzul tot așa, deși noi ca scriptologi toată viața ar fi trebuit...

— Depinde și de firea omului, de constituție...

— Desigur. Ei, și ce-mi spune. „Îl vezi, ăsta este tatăl unui mare legionar care a trăit în orașul T." Am uitat să vă spun că Paicu a fost tot inspector financiar, dar numai ultimii ani înainte de pensionare a lucrat în capitală. În rest, a lucrat în orașul T., capitală de județ, și probabil că acolo l-a cunoscut. Deci să revin la ce-mi spunea. „Băiatul lui care era mai mare ca mine — adică decît Paicu, că el povestea — cu patru ani, a intrat în Legiune în iarna lui 1932—1933. Atunci în județul D. nu era nici un fel de organizații legionare. Îl ține minte fiindcă încerca chiar și la clasele mici, inferioare, cum se numea, să facă propagandă și să organizeze cuiburi în mijlocul colegilor de școală. Ce a făcut, ce a dres, fapt este că a reușit ca în primăvara lui 1933 să înființeze frăția de cruce „Mihai Bravu", pe care a condus-o pînă la terminarea liceului. În ajunul alegerilor din același an, înființase o garnizoană legionară și multe cuiburi în comunele vecine, dar în același an, Garda de Fier este dizolvată și fiind reperat a trebuit să dispară."

Aurel Dinescu se opri. Răsuflă puțin apoi... parcă scuzîndu-se.

— Caut să-mi rememorez totul, fiindcă Paicu nu va fi în stare să vorbească curînd. Deci să-mi amintesc ce mi-a

mai spus. Cînd Paicu trecuse în cursul superior al liceului, în mai 1935, l-a văzut pentru ultima dată pe Vifor, care revenise în orașul T. și cînd se lăuda că a căpătat pentru curajul și vitejia sa, în echipele morții și în alte crime, cea mai înaltă distincție de atunci a ălora, „Crucea Albă", și că la înmormîntarea nu știu căror capi legionari a ajutat la organizarea poliției legionare și a condus garda personală a Căpitanului în tot timpul ceremoniei. Dar nici poliția de atunci nu sta inactivă, astfel că a fost nevoit curînd să dispară din nou, fiind chiar arestat de cîteva ori.

— Bine mă Paicule, îi spun eu, ce legătură au toate astea cu bătrînul de vis-à-vis ?

— Tocmai asta este, măi Aurică — Paicu așa mă numește — că are. De aceea îți spun ce a fost atunci.

Și Dinescu încercă din nou să-și amintească vorbele lui Paicu. „Din pușcărie a scăpat, fiindcă avea rude cu influență la magistrații militari de atunci. Și știți cum era. A vrut să-l asasineze pe primul ministru, atunci era chiar Patriarhul, însă nu a reușit și a fost din nou arestat. A trebuit apoi să fugă la Berlin, unde probabil nu a făcut mulți purici, mai ales că așa cum am auzit ulterior era acuzat tot de ai lor că a venit în Germania pentru a trăda pe legionarii de acolo. Dar cum fiarele se sfîșie între ele, și acest Vifor, mare căpetenie, fruntaș legionar, a sfîrșit cum trebuia. A fost executat chiar la Jilava, la reîntoarcerea în țară, de aceeași foști camarazi ai săi, chiar dacă deținea

cea mai înaltă distincție legionară, «Crucea Albă». Și culmea, mă Aurică — îmi spune Paicu — l-au împușcat pe la spate, în 1940. La procesul din iulie 1941, intentat unora din vinovați, fiindcă majoritatea erau fugiți cu complicitatea naziștilor în Germania, am asistat și eu. Acolo l-am văzut și l-am cunoscut pe bătrînul din fața noastră. Caton nu era așa de bătrîn. Nu cred însă că m-a recunoscut. Atunci era de..."

— Cum spuneți că îl cheamă pe bătrîn ?

— Caton. Are importanță ?

Locotenentul Neagu nu și-a putut ascunde un zîmbet interior.

— Nu, absolut nici o importanță. Vreți să continuați ?

— Desigur, cu toate că pînă acum nu am amintit deloc ce anume ne-a determinat să anunțăm Miliția, fiindcă în fond ce am povestit...

Aurel Dinescu clipi des din ochi, se mișcă cu neastîmpăr în fotoliu, ca apoi brusc să reia :

— Și cum vă spuneam, asta s-a petrecut într-o zi a săptămînii, luni. Povestea spusă de Paicu m-a făcut atent. Bătrînul nu părea locuitor al cartierului și deci dacă venea la rude, atunci nu sta în parculețul acela micuț, de dimineață. Eu nu zic că la pensie ne omorîm cu treburile, dar nici nu lîncezim. E drept ?

— Absolut.

— Lucrurile ar fi rămas aici : curiozitate, nițică bîrfă, amintiri și gata. Cînd ce să vezi ? Paicu privea atent, îl

văd și azi, își pusese ochelarii, se foia vădit stingherit și ca un conspirator îmi șoptește : „ăsta care se apropie este fi-su".

— Fiul lui ?

— Da, Aurică. Fi-su.

— Ăla ? !

— A, nu. Ăla este mort. Al mai mic. Era și el în liceu. Mi se pare că o clasă mai jos. Era nedespărțit de fratele său, de aceea îl știu. Și semănau ca două picături de apă. Măi omule, ăsta nu s-a schimbat nicidecum. Vîrsta i-a stat pe loc.

— Și ăsta deci tot un Caton, intervenii eu.

— Tot. Dar stai puțin. Din cîte am auzit, știam că și ăsta a fost plecat sau mai este și acum...

— Măi, măi, poate nu-i chiar așa.

— Așa-i, mă Aurică. Ăștia au fost niște neoameni. Cînd mă gîndesc ce au făcut, cît rău și cîtă amărăciune, i-aș strînge de beregăți. Pedeapsa însă o dă tribunalul. Poate că trebuie și așa. Poate că este mai bine... Dar ce caută aici ? Și de ce aici. Să nu-mi spui mie pe nume dacă nu e adevărat ce am auzit. În fond, de ce se ferește. Ce au făcut s-a iertat de mult. Numai dacă... nu pun ceva nou la cale. Atunci sigur că trebuie să se întîlnească aici sau în alt loc ferit. Este ?

Locotenentul Neagu aprobă automat :

— Este.

— Așa a zis și el. Și de aceea ce credeam la început, așa și pe dincolo, ca ieșit din comun, acum s-a adeverit.

— Tovarășul dumneavoastră Paicu ce părere are ? A fost recunoscut sau nu ? De bătrîn, de fiul său, de amîndoi ?

— În nici un caz, ce a urmat ne-a demonstrat că nu l-a recunoscut. Și mai este ceva. În timp ce Caton, așa mi s-a spus, nu s-a schimbat cu nimic, Paicu da, a suferit mult. Este îmbătrînit, tras la față, a căpătat o culoare galbenă la mîini și la gît, este puțin încovoiat încît nici nu pot să-l compar cu fotografia pe care mi-a arătat-o, ca elev, și chiar imediat după absolvirea școlii. Au vorbit ce au vorbit, mă refer la tată și la fiul său, și apoi au plecat. Să fi durat dialogul lor cam cincisprezece minute. Primul a plecat tînărul, adică fiul. Apoi, la zece minute, a plecat taică-su. În direcții opuse. Este acest lucru un semnal de alarmă ?

Locotenentul Neagu gîndea altfel. De suspectat nu se putea suspecta toată lumea. Încurcătura era însă cu Caton, fiul, dacă era într-adevăr fiul cel mic, plecat din țară cu mulți ani în urmă.

— Aveți perfectă dreptate. Trebuia să vă alarmeze. Dar și acest fiu a făcut politică ?

— Paicu spune că nu.

— L-ați întrebat ?

— Păi, altfel cum. De unde să fi știut eu ? Și, deci v-am spus că toate acestea s-au întîmplat luni. De urmărit

ce rost avea ? Înclinam chiar să lăsăm totul baltă, deşi Paicu zicea că nu strică să-i spunem sectoristului toată tărăşenia. Nici nu mai ştiu bine cum a fost.

Locotenentul înghiţi în sec, căuta să fie cît mai calm, deşi povestea lungită îl agasa.

— Deci trecu o zi, luni, trecu a doua zi, marţi, şi vine miercuri. Noi nu am mai luat legătura cu sectoristul şi ca să fiu sincer, începusem să cam uităm.

Bătrînul Dinescu se opri, privi pe sub sprîncene la ofiţer şi parcă cu reproş, adăugă :

— Sigur că nu am făcut bine. Dar omul este ca omul. După ce se înspăimîntă şi ţipă, poate să fie îmblînzit cu două vorbe sau cu timpul. Că şi timpul ăsta iartă şi şterge multe... Ce e drept e drept, v-am chemat cam tîrziu, dar v-am chemat.

Ofiţerul zîmbi.

— Da, vă înţeleg perfect, aţi procedat în modul cel mai firesc.

— Asta a fost. Deşi totul s-a întîmplat luni, noi am anunţat abia miercuri. Atunci ne-am decis să anunţăm miliţia. Ne-am gîndit că poate nu este nimic rău la mijloc, poate este o alarmă falsă din partea noastră şi asta ne-a făcut să mai aşteptăm, dar ne-am gîndit şi că alarma poate fi... Să ne fie cu iertare tovarăşe miliţian. Dar noi am socotit că nu este bine şi nici cinstit să ascundem aşa ceva sau să ne facem că nu ştim nimic. Este ?

— Este. Şi pentru aceasta vă mulţumim în numele tovarăşului colonel. Dacă este posibil, să vă mai gîndiţi. Poate totuşi vă mai aduceţi aminte de ceva care acum a scăpat. O să luăm legătura şi cu spitalul, cu medicii, să vedem dacă prietenul dumneavoastră, tovarăşul Paicu, nu s-a înzdrăvenit, să ne povestească şi dînsul, deşi — şi aici locotenentul făcu o mică pauză — cred că ne va spune acelaşi lucru.

— Cum ştiţi dumneavoastră. Asta este meseria dumneavoastră. Procedaţi în consecinţă.

— O ultimă întrebare. La întîlnirea din parc v-au recunoscut ?

— Exclus. Erau atît de grăbiţi şi de supăraţi, poate pentru că au fost deranjaţi, poate şi din alte cauze încît nici n-au aruncat măcar o privire spre noi. Cu siguranţă că nu ne-au recunoscut.

— De unde aţi tras concluzia că erau supăraţi ?

— Ei, cunosc şi eu niţel la oameni. Printre ei m-am învîrtit toată viaţa. Paicu la fel. Şi el a ajuns la aceeaşi concluzie. Parcă îl aud : „Ia te uită, mă Aurică. Sînt năuciţi rău".

— Adică băuţi, nu ?

— Nu. Adică supăraţi. Arătau ca nişte oameni cărora nu li-s boii acasă. Ce mai, altfel arată omul cînd nu are necazuri !

— Vă mulţumesc încă odată, tovarăşe Dinescu. Mîine mai trec pe la dumneavoastră şi vă rog mult, gîndiţi-vă

bine. Poate aţi scăpat ceva acum în povestire, de care între timp vă amintiţi. Pentru noi orice amănunt în plus nu numai că nu strică, dar ne foloseşte foarte mult. În cazul de faţă, poate reuşim să preîntîmpinăm răul.

Locotenentul Neagu vîrî carneţelul în buzunar, deşi nu notase decît cîteva nume, nişte linii, un cuvînt scris la repezeală şi pe care cu siguranţă nu-l putea descifra nimeni decît el, un număr, apoi liniştit se despărţi de bătrîn.

Maşina lăsată în stradă era un adevărat incubator din cauza căldurii exagerate, voia bună a dispărut imediat, şi în locul ei a apărut o mică indispoziţie.

„Şi cîte mai am de făcut astăzi. Să recapitulăm deci... Unu..."

Un noruleţ fin, ca o boare de parfum de piersici în pîrgă, părea că se destramă deasupra asfaltului încins. Strada era aproape pustie, ca în după amiezile de vară cînd căldura stăpîneşte totul şi omul se ascunde la umbră.

Capitolul XV

Rînduri de pomi, barieră vie, etalau frumuseţi de necrezut, odinioară cu parfum romantic şi de vis. Plopii foşneau în adierea vîntului de dimineaţă încet, domol, legă-

nîndu-se în figuri de balet cu grație divină. Totul în jur amintea de pămîntul bătut de ploile repezi ale verii, după care s-a instalat liniștea, ca suprem omagiu al odihnei omenești. Gîndurile însă nu se pot odihni.

Bătrînul Andrei Mavrea așezat pe un scaun pliant, alături de fiul său Marius, privea în depărtare, urmărindu-și propriile-i gînduri, cînd deodată acesta îl întrebă brusc :

— Tată de unde se cunoaște Corneliu cu Caton, colegul meu cu care am părăsit țara ?

— Eu nu-l știu pe Caton. Nu știu ce răspuns să-ți dau.

— În urmă cu cîteva zile, cînd ne aflam la grădina botanică, l-am văzut pe stradă pe Caton. Pe Caton cel cu care am fugit. Nu a recunoscut la început că este el. Corneliu Comșa întîlnindu-l nu a făcut nici un gest deosebit, dar știi, nu pot să-ți explic cum am ajuns la această concluzie, că se cunosc. Și se cunosc bine. Tocmai aceasta este un mare mister pentru mine. De unde ? Fiindcă de ani el este plecat din țară. Chiar în străinătate, după puțin timp, ne-am despărțit, ca să ne mai vedem de două ori, și aceasta cu totul întîmplător. Nu știu pe unde a umblat și ce hram poartă. Ca acum să-l revăd chiar aici, la noi în țară.

— Ești sigur că este același om ?

— Absolut.

— Și că se cunoaște cu Corneliu ?

— Fără îndoială.

— Au vorbit ?

— O, nu. Dar asta n-are nici o importanță.

— Bănuiești ceva ?

— Da. Ceva nu este în regulă. Caton nu-i un om care să treacă prin viață fără să lase urme. A urmărit tot timpul vieții ceva. Și acum sînt convins că urmărește. Ce ? Nu știu.

— Poate te urmărește pe tine ?

— Imposibil.

Marius căzu pradă gîndurilor. Cu privirea pierdută, pironită undeva departe, în zarea încinsă de soare și căldură.

— Nu văd de ce să mă urmărească. Nu văd rațiunea. În străinătate m-a lăsat. Întîlnirile, cele două, au fost absolut întîmplătoare. Chiar dacă a urmărit ceva, s-a convins cred, de mult, că nu are nici un sens să persevereze.

— Atunci, poate, întîlnirea a fost întîmplătoare.

— Dacă nu aș fi surprins un gest, din care rezultă că se cunosc, între el și Corneliu, aș mai putea crede. Considerăm și eu că la mijloc e o simplă întîmplare. Ții minte cît de mult ne omorai cu proverbele noastre ? „Munte cu munte se întîlnește dar om cu om." Totuși nu este așa. Caton este calculat, un om care judecă totul cu măsură, această rigoare și disciplină cu care tot timpul a urmărit ceva mă obsedează și, mai mult, mă îngrozește. Dacă a venit aici să pună la cale cine știe ce ?

— Marius, nu cumva ai așternut pe hîrtie sub formă de memoriu tot ce s-a întîmplat atunci, la început ?

— Da. Cum de ai bănuit ?

— Este rîndul meu să fiu iertat. Cînd te-am vizitat la Paris, nu m-am putut abține. Am citit tot. Ai dreptate. Este un om periculos.

— Înțeleg perfect totul.

— Eu te am numai pe tine și pe Emilia. Nu am avut nici un moment îndoiala că tu vei deveni alt om decît erai. Tot timpul și depărtarea și suferința au fost groaznice, am visat totuși clipa cînd vom fi împreună. Ascultă-mă ce vreau să-ți spun. Trebuie să știi totul. Nu sînt convins, dar cumnatul nostru, doctorul Comșa, vrea neapărat să părăsească țara. Cum ? Nu știu. De aceea te îndrăgește. Este posibil să-l cunoască și pe Caton, deși nu văd cum. Un lucru este sigur, și cred că nu se mai poate face nimic. Emilia este bolnavă. Nu știu de ce boală, dar bănuiesc că are cancer. Ca medic radiolog...

— Nu cred...

— Nu știi ce vreau să-ți spun. Nu ca medic radiolog a căpătat această boală. Nici eu nu sînt sigur că are cancer. Dar stările ei mă neliniștesc.

— Se comportă ciudat ? Suferă ?

— Acum nu-ți pot explica mai mult. Vezi că vine Marie. Dar să nu uităm să mai discutăm altădată, cînd vom fi singuri.

— Da, sigur că da...

Capitolul XVI

Căpitanul Ion Dinu, venit cu zece minute mai devreme la consfătuire, a deschis larg ferestrele, inspirînd de afară adierea vîntului de seară. Fiind singur, putea să se gîndească în voie la firul logic al expunerii. „Dacă nu va sintetiza șeful totul, atunci, gîndi căpitanul, sarcina va trece asupra mea. Oare nu s-au adunat destule dovezi ca să fie arestați vinovații, să nu scape de judecata dreaptă, să fie lovit fără milă cel care ucigînd un om, primejduind viața altora, a încercat să lezeze și să înstrăineze bunurile poporului ? Finalul oricum se apropie. Și nu se poate să nu fie un final..." Căpitanul Dinu a tresărit.

— Să trăiți !

— Noroc băieți !

Băieții erau subalternii săi, căpitanul Preda Aurel (falsul Onoriu), locotenenții Ionescu, Neagu și Liță. Cînd a intrat colonelul Romulus Teodoru, totul era în ordine.

— Bună seara !

— Să trăiți, tovarășe colonel.

— Cred că se apropie toamna băieți. O simt că vine prin oase. Ce-ți este și cu vîrsta asta ! Presimte aproape totul din natură. Dacă ne-ar ajuta și în meseria noastră ar fi foarte bine. Dar să ne așternem pe lucru. Ai ceva împotrivă, căpitane Dinu, dacă încep eu să prezint problemele ?

— Nu, tovarăşe colonel.

— Ei bine, să reluăm totul de la capăt. Cunoaşteţi că sîntem sesizaţi printr-o anonimă că în ziua de zece aprilie 197... *un străin sau mai mulţi, deghizaţi în turişti, vor* veni în ţară pentru a lua un obiect de artă. Poate că este mai bine, şi nici colonelul făcu o mică pauză, să recitim documentul respectiv. Colonelul Teodoru desfăcu mapa din faţa sa şi răsfoind cîteva hîrtii, reţinu un plic albastru de format mijlociu din care scoase o coală albă umplută cu un scris ordonat.

— Ascultaţi : „Stimaţi tovarăşi, este pentru prima dată cînd mă adresez unor organe oficiale, respectiv miliţiei. Nu pot spune deocamdată cine sînt, fiindcă ceea ce vreau să vă relatez se poate să nu fie verificat de dumneavoastră şi atunci onoarea mea de fost militar va fi ştirbită. La data de 10 aprilie 197... cu expresul Danubiu, într-un vagon de clasa întîi, va veni în ţară un străin, nu ştiu dacă este bărbat sau femeie, şi pe care eu va urma să-l întîlnesc. De fapt mă va căuta respectivul agent. Cum, încă nu mi-e cunoscut. Este sigur că trimisul respectiv va solicita un lucru de preţ. Un tablou şi monede vechi, poate şi altceva, fiindcă de la un timp am colecţionat multe lucruri deosebit de valoroase, care azi fac parte din patrimoniul cultural naţional. Mă veţi întreba totuşi de unde ştiu data şi cum va veni străinul. Toate acestea le cunosc dintr-o scrisoare banală pe care v-o anexez în acelaşi plic. Un lucru este curios. Scrisoarea este expediată

din țară și așa cum o să vă convingeți singuri, nu scrie mare lucru : «vino la Timișoara de unde vei lua în ziua de 10 aprilie 197... expresul Danubiu, clasa întîi, spre București. Cel care-ți scrie te va găsi. Vino neapărat fiindcă este în joc viața ta. Vei primi provizia de medicamente și în special mialgin, pentru zece ani». Ceea ce mi s-a părut curios este că în ziua cînd am primit-o, și nu uit această imprudență, m-a vizitat un doctor — de la un timp sînt mereu suferind — un anume Corneliu Comșa, care mi-a prescris unele medicamente străine foarte greu de găsit, printre care și mialgin. El este singurul care cunoaște existența scrisorii — i-am arătat-o — m-a sfătuit să o ard, dar să mă duc totuși la întîlnire, spunîndu-mi că este unica ocazie de a căpăta medicamentele de care am neapărată nevoie și pe care altfel nimeni nu poate să mi le procure. La propunerea mea de a trimite pe nepotul meu, căpitan, s-a cam opus. În mod normal trebuie să mă duc eu. Sînt nevoit să mă duc. Totuși, deoarece sănătatea mea nu-mi permite nici un risc, și mai mult, fiind aproape sigur că aici nu este un lucru curat, am îndrăznit să mă adresez dumneavoastră. Vă veți întreba, poate, cum am devenit bănuitor. Simplu, faptul că în scrisoare se vorbește despre mialgin — pe care mi l-a recomandat chiar în aceeași zi doctorul Comșa. S-ar putea deci să existe o legătură între scrisoarea primită și această persoană. Însă, nu este exclus să fie și o simplă coincidență. Tocmai de aceea nu pot merge cu bănuiala pînă la capăt. Nu sînt

laș, dar pentru motivele arătate la începutul scrisorii, nu mă semnez. Poate dumneavoastră veți afla ceva și veți stabili adevărul. Sînt sigur că o să mă găsiți. Vă mulțumesc anticipat. O"

— Ei, băieți, după cum bine știți, l-am găsit, dar mort. Colonelul în rezervă Virgil Onoriu a plătît scump o ezitare, amănuntele le cunoașteți. Fiindcă noi orice am fi făcut, timpul extrem de scurt și scrisoarea anonimă nu ne-au dat posibilitatea să îl salvăm. Un simplu telefon era de ajuns ca omul să fie acum în viață. Cîte greșeli pot comite unii oameni... Scrisoarea fiind primită chiar în ajunul sosirii persoanei cu expresul Danubiu, s-a hotărît să-l trimitem acolo, în casa colonelului, pe căpitanul Preda Aurel, respectiv omul nostru devenit Onoriu Răducu. Logic ar fi fost să trimitem un om mai în vîrstă, nu pe unul tînăr. Tot pe logică am scontat însă să îl trimitem pe nepotul colonelului, căpitanul de intendență Onoriu Răducu, de existența căruia știa și doctorul Comșa. Identificîndu-l, i-am dezvăluit modul cum am acționat și a consimțit să „dispară" în concediu, timp în care căpitanul nostru a devenit întru totul Răducu Onoriu. Toate au fost aflate tîrziu, cînd în grabă i s-a și amenajat un apartament într-un bloc nou, unde locatarii veniți de cîteva zile nu aveau cum să se cunoască bine. Dar să continui. Urmărindu-i pe Luigi-Iuliana, căpitanul și noi am ajuns la concluzia că indivizii știu foarte bine să dejoace urmăritorii, să mascheze lucrurile.

Să urmărim cum a fost îndeplinit planul nostru de acțiune. După cum știți, pe Onoriu în cauză l-a depistat căpitanul Preda care a sosit însă la adresa respectivă puțin timp după ce colonelul a fost asasinat. Acest lucru nu l-am putut preveni pentru că nu știam atunci adresa colonelului Onoriu, descoperită de căpitan ulterior. Căpitanul Preda ne face cunoscut că Virgil Onoriu, fostul colonel în rezervă, este asasinat cu un pumnal de vînătoare marca Rostfrei Solingen, fabricat în Austria chiar în anul 197... deci este adus de către cineva de peste graniță. La prima vedere se pare că tot de Arudt Luigi. Să nu uităm că el și Iuliana au fost văzuți cu puțin timp înainte la domiciliul lui Onoriu.

Toate aceste pregătiri dificile, adaptarea rapidă a căpitanului a făcut ca la descinderea, în apartamentul său, a lui Arudt și a Iulianei, aceștia să fie convinși că identitatea creată de noi este adevărată. Plăcuța de la ușă, deși nouă, ca dealtfel locuința, a fost desigur un puternic element de convingere. Nu știu cum s-a descurcat căpitanul Preda cu prietenii, mai ales cu arhitectul Spiru, spune colonelul încercînd să îmbine lucrurile serioase cu gluma. dar văd că totul a mers bine. Să nu uităm că ne-a ajutat și timpul care îi presa grozav pe musafiri.

Ce urmăreau cei doi ? Ne-am dat repede seama că nu sînt decît o momeală pentru noi, că sînt folosiți ca mijloc de diversiune, că îi interesează de fapt numai să „lucreze" bine, și mai ales, să fie plătiți bine. Că nu cunosc exact

scopul pentru care sînt folosiţi, rezultă din aceea că nici n-au ştiut ce vor. Clişee ? ! Căpitanul Preda a căutat să afle de la ei ceva, dar nu s-a putut. Noi am ştiut de la început că umblă după monede vechi, dar am ajuns curînd la concluzia că urmăresc şi un tablou de Andreescu. Despre aceasta o să discutăm niţel mai pe larg.

Aici colonelul a făcut o pauză plină de semnificaţii...

— Cum am stabilit, le-am dat clişeele cu monede vechi şi o reproducere după un tablou de Andreescu. Nu au fost mulţumiţi, dar nici nu puteau să ia atitudine pe loc. Luigi trebuia să întrebe mai întîi şeful. Cine este acesta ? Se pare că îl cunoaştem. Cert este că i-au convenit clişeele primite, că şi-a dat seama de faptul că noi am prins jocul şi intenţionat s-a complăcut în jocul nostru. Realitatea a demonstrat că şeful intenţiona să-şi însuşească bogăţiile aflate la colonelul Onoriu. De însuşit, şi le poate însuşi fără prea multă bătaie de cap, însă aici, la noi în ţară, nu le poate valorifica sub nici o formă. Cele mai multe sînt declarate bunuri naţionale. Toate acestea l-au făcut pe omul nostru să ia o serie de măsuri. A acţionat deci de aşa natură ca totul să pară că vine din afară, că este legat de sosirea în ţară a lui Arudt şi a Iulianei. Un singur lucru nu a putut să ştie, că răposatul colonel Onoriu ne-a anunţat prin scris despre un eventual pericol, că a pomenit un nume. Iniţial, numele doctorului Comşa nu prezenta nici un pericol, noi nu aveam de ce să ne alarmăm în legătură cu el. Alarma a venit mai tîrziu. După documentarea noas-

tră serioasă am aflat cu stupefacție că Luigi nu este Luigi, ci un altul, și că Iuliana este o fostă româncă, fata unui inginer pensionar.

— Care trăiește.

— Exact. Între timp lucrurile s-au deslușit mai bine fiindcă oameni cinstiți ne-au ajutat și de această dată. Să amintim pe bătrînul pensionar Aurel Dinescu, pe Nicolae Paicu. Am aflat ceva nou. Probabil că va trebui să înlăturăm o nouă crimă. Am apelat deja la specialiști, să sperăm deci că vom dezlega în curînd misterul și vom salva la timp pe doctorița Emilia Comșa. Este internată în spital cu un diagnostic nedefinitiv încă, dar se pare că este vorba de iradiere. Vom vedea. Pînă atunci a trebuit să aflăm altceva.

Colonelul făcu iarăși o pauză.

— Am aflat că Luigi-falsul, bineînțeles, umbla nu după numismatică, acesta fiind un joc gratuit, ci după un tablou, de existența căruia era informat. Știm precis cine l-a informat că tabloul se află în casa colonelului pensionar Onoriu, dar între timp acesta l-a predat, pentru o expoziție temporară, muzeului din municipiul B. unde Andreescu a lucrat mult timp, fapt pe care Luigi-falsul nu l-a mai știut. Ne-a răpit destule ore ca să aflăm toate astea, dar odată tabloul găsit, pînza autentică, am început să descurcăm ițele. Înțelegeți că pentru a stabili autenticitatea autorului a trebuit să apelăm la expertiza criminalistică a scrisului. În acest scop ne-am ales ca prim

obiectiv semnătura, imaginea grafică a numelui, fără a neglija că pe parcurs, concomitent cu consolidarea stereotipului dinamic al mişcărilor de scriere, se formează şi semnătura, care prezintă numeroase particularităţi de ansamblu şi detaliu, de unde calitatea de a fi strict individuală. În afară de individualitate, obiceiul de a executa semnătura într-un anumit fel este atît de stabil, încît din momentul în care s-a format, deci de la începutul perioadei de maturitate, se înregistrează prea puţine modificări evolutive. Dar semnăturile, ca şi scrisul în general, pot fi variabile în timp, depinzînd şi de moment. Variabilitatea în timp este determinată nu atît de micile transformări pur evolutive, ci de modificările legate de starea sănătăţii titularului, stare care poate afecta în mod serios execuţia semnăturii. Aceasta însă nu influenţează morfologia literală, în timp ce variabilitatea de moment înseamnă faptul că semnătura n-are niciodată o conformaţie absolut identică. Semnătura variază apoi şi în funcţie de natura suportului, de poziţia scriptorului, de starea de repaos sau de mişcare în care se află acesta, şi în mai mică măsură, de felul instrumentului scriptural folosit. Pe baza tuturor elementelor expertizei criminalistice a scrisului, specialistul a trebuit să stabilească dacă semnătura în litigiu este autentică sau falsă, dacă aparţine titularului respectiv sau dacă este contrafăcută de o altă persoană. În acest ultim caz, ar fi trebuit să ştim şi cine anume a contrafăcut semnătura, deşi un asemenea lucru este imposibil.

— Citisem undeva, tovarăşe colonel, că semnăturile pot fi falsificate prin copierea directă, indirectă, transpunerea semnăturii model prin presiune...

— Ei băiete, află că s-au întrebuinţat toate aceste metode şi chiar unele de care nu se vorbeşte încă în lucrările de specialitate.

Deci aceste metode şi multe altele, ca falsificarea semnăturilor prin aplicarea unei parafe, prin maşini de copiat, prin imitaţie servilă sau liberă, ne interesează mai puţin. Experţii şi-au făcut datoria şi au răspuns cum trebuie.

Nu putem spune că din acest dosar nu am avut multe de învăţat. Deceniile al treilea, al patrulea şi al cincilea au aruncat pe piaţă sute de falşi Andreeşti, fiind identificaţi azi peste şapte sute. La un Andreescu autentic, pe pînza rară de sac, sprijinită pe suporturi de lemn rudimentare, reprezentînd drumuri şi care de ţară, margini de sat, păduri, flori, semnăturile erau cînd clare, cînd zgîriate în pastă, şi nu era omisă chiar ştampila de expoziţii, uneori, pe verso, se aflau dedicaţii. Au fost executate variante începînd cu perioada de debut şi pînă la maturitate, de la Buzău pînă în Franţa, unele avînd chiar girul unor „experţi" care acopereau negustorii necinstiţi, întreaga industrie de falsuri. Şi totuşi un anumit public le cumpăra, fiind adevărată sentinţa că nu ar fi existat tablouri false dacă n-ar fi existat şi falşi amatori de tablouri. Şi slavă domnului, foştii industriaşi, moşieri, mari negustori arun-

cau banii nemunciți pe nimic, și fie vorba între noi, puțini dintre ei erau în stare să deosebească o pictură de Andreescu de una, să zicem, aparținînd lui Sava Henția sau chiar de unele lucrări executate de studenții Școlii de arte frumoase, care se străduiau să-l copieze. Așa s-a ajuns ca numai un negustor din București să arunce, într-o perioadă de aproximativ treizeci de ani, pe piață, în jurul a 200 de falși Andreești. Dealtfel, în aceeași situație au fost și 16 Grigorești falși, expuși chiar la Expoziția comemorativă Grigorescu, deschisă la Pinacoteca municipiului București, în 1938, dar descoperiți la timp. Munca experților în toate aceste cazuri a fost cu atît mai grea cu cît expertul a trebuit să-și însușească o cultură plastică specială — privind ansamblul creației artistului —, ceea ce presupune continuitatea de contact cu opera acestuia, un studiu aprofundat al ei și o cultură plastică, cu caracter general, atît pe planul artei naționale, cît și pe cel al artei europene. Domeniul cel mai dificil este cel al lucrărilor de debut, iar din punct de vedere tematic, cel al portretului și al figurii umane în general.

Acum știm cu precizie ce a determinat începutul acțiunii în afacerea Arudt Luigi. În anul 197..., statul român a decis achiziționarea unui tablou Andreescu, oferit de un colecționar particular din străinătate, cumpărare care a fost condiționată de certificarea prealabilă, în țară, a autenticității operei. Munca experților a fost imensă. Dacă vreți, puteți să vedeți raportul la dosar. Pînă să se ajungă

la concluzii sigure, s-au studiat nenumărate fotografii mărite ale tabloului, aproape o sută de fotografii ale semnăturilor aparținînd pictorului, luate de pe tablouri autentice, apoi scrisori originale scrise și semnate de pictor, monografii asupra lui, constatările fiind extrem de interesante.

Din măsurătorile efectuate, conform raportului de expertiză criminalistică, rezultă că tabloul aparținînd colonelului Onoriu, „Cumpăna", este semnat în colțul de jos, în dreapta, semnătura avînd o lungime de 7,5 cm., litera incipientă fiind înaltă de 1,5 cm., iar parafa finală de 5 cm. Semnătura prezintă o execuție naturală extrem de dinamică și multă siguranță în mînuirea penelului. Urmele lăsate de penel demonstrează că semnătura a fost executată în pastă, utilizîndu-se o vopsea de culoare roșie. În acest sens pledează și combinarea culorii roșii cu culoarea alb-gălbuie a fondului tabloului în porțiunea respectivă. Urmele lăsate de penel se văd și pe crestele marginale, mai proeminente, ale trăsăturilor componente și la striațiunile interioare ale acestora. Expertiza constată că semnătura nu conține nici un indiciu de contrafacere (tremurul mîinii, nesiguranță, întreruperi neoportune, reluări, retușuri). De fapt Andreescu a utilizat pe tablouri trei procedee de semnătură : semnături-aplicate, care sînt cele mai multe semnături zgîriate și în pastă, cum este și a tabloului în discuție. Această semnătură este prescurtată sub forma „Andres", încheindu-se cu o parafă coboritoare,

sensul semnăturii fiind ascendent, unghiul ascensiunii fiind aproximativ 40°. Semnătura este dusă pînă la marginea tabloului, parafa aproape iese din cadru. Expertiza a conchis că semnătura de pe tablou a fost executată de pictorul Andreescu.

— Deci, un tablou autentic.

— Exact. Foarte exact.

— Atunci, probabil că tabloul ce ni-l oferea străinătatea era un...

— Un fals. Asta este. Un corespondent fals. În timp ce opera adevărată era aici. Acum înțelegeți desigur totul. Dar pentru asta a trebuit să pierdem un om...

Oricum autocritica nu ne-ar mai folosi decît în viitor. Acum să concluzionăm. Mă ascultați cu atenție ?

Colonelul Teodoru începu înainte de a primi răspunsul subalternilor :

— Pe baza tuturor detaliilor descoperite de noi sau stabilite și cu sprijinul substanțial al unor oameni cinstiți, am ajuns în stadiul cînd putem să tragem concluzii, respectiv să stabilim vinovățiile. Deci, Arudt și Iuliana, o pereche semnalată nouă din timp, ne pică în vizită. Se întîlnesc cu omul de legătură și, ce să mai lungim povestea, îi cer clișeele. Ce clișee ? Aici a fost enigma. Fiindcă nimeni nu căuta nici un fel de clișee. Totul a fost inventat și bineînțeles, la început, ne-a dus și pe noi în eroare. Mai mult, ne-a determinat la o nouă percheziție, bineînțeles cu puține elemente noi. Chestiunea aceasta a cli-

ştelor este interesantă. Doctorul Comşa ştia de existenţa tabloului. Aflase desigur şi că cineva din străinătate a oferit la un moment dat acelaşi tablou. Atunci a conceput totul. Şi-a pus imediat problema care dintre ele era fals. O verificare amănunţită a tabloului în casa colonelului Onoriu era imposibilă. Cu atît mai mult, cu cît între timp tabloul dispăruse de aici. Unde ? Se impunea să afle urgent. Probabil era informat că bătrînul Onoriu a realizat o fotografie a tabloului şi că o ţine undeva ascunsă. Ştim că era ascunsă în ceas, unde am găsit şi secretul ascunzătorii tabloului. Aşa se explică de ce omului său, alias Luigi, i-a cerut la început clişeul, bănuind că astfel ar afla secretul unde este tabloul. Dacă cel care a căutat clişeul în casa colonelului ar fi dat de ceas, de ceea ce este în el, povestea s-ar fi lungit pentru că ar fi aflat unde este tabloul. Noi am dat clişeele, dar Luigi abia mai tîrziu şi-a dat seama că aceste clişee, înmînate de căpitan, nu sînt cele căutate, şi prin aceasta s-a demascat. De fapt s-a demascat Răducu Onoriu. Întrebarea importantă pentru noi este cum de Luigi a putut să fie păcălit cu clişeele, cum de abia mai tîrziu şi-a dat seama că nu sînt cele căutate. Răspunsul nu poate fi decît unul singur : Luigi Arudt nu este Luigi Arudt cel adevărat, ci un altul, cu care seamănă.

— Oarecum.

— Bine, căpitane. Asta de fapt contează mai puţin. Interesant este altceva, că povestea a început chiar de la Luigi, falsul, apoi de la Caton, cel plecat din ţară în

194... împreună cu Marius Mavrea. Veniți de cîteva ori în țară — și sub acest aspect trebuie să insistăm altădată mai mult fiindcă nu am depistat din timp niște intenții — au vizitat bineînțeles și pe bătrînul Mavrea și pe soții Comșa, chiar dacă bătrînul Mavrea nu dorea să-i primească. Cum a putut Caton să treacă neobservat, să nu trezească bănuieli este un lucru de neînțeles, cum încă de neînțeles rămîne cunoștința dintre Iuliana — Luigi, Caton și mai tîrziu, doctorul Comșa. Dar să urmărim mai departe. Într-o vreme, erau la modă icoanele pe sticlă, foarte căutate în Apus, mai mult decît colecțiile numismatice, filatelice. Sustragerea acestora din țară, achiziționarea de la naivi sau de la cei dispuși să se îmbogățească cu așa numita „valută forte" trecută peste granită, puteau să fie speculate. Era însă nevoie de un vad. Caton putea oricînd să fie descoperit. În afară de aceasta, nu putea aranja nimic concret întrucît se rupsese de realitățile românești. De fapt Caton se ocupa atunci, adică înainte de a veni la noi, cu alte probleme. Cu spionajul economic. Este angajatul unei firme apusene care a creat o adevărată rețea în Europa, de care nu este scutită nici țara noastră. Dar el nu a venit la noi pentru așa ceva. Este destul de inteligent să priceapă că dacă ar fi făcut acest lucru, ar fi putut să-i fie fatal. Totuși între un concediu și altul nu renunță să ne viziteze, să tatoneze terenul, la gîndul că o înavuțire rapidă nu-i strică. Așa se explică de ce a intrat în această combinație, al cărei scop este să pună mîna pe diverse

bunuri din patrimoniul nostru național. În asemenea condiții, vă dați seama că oferta doctorului Comșa de a colabora cu el a fost primită fără rezerve. A luat-o părtașă și pe Iuliana...

— Toate aceste lucruri acum le știm precis.

— Desigur, le știm precis, fiindcă între timp bătrînul Mavrea ne-a scris cîteva lucruri zguduitoare în legătură cu fiica lui, doctorița Emilia Comșa, care fiind bolnavă grav, a simțit nevoia să i se destăinuie. Asupra acestui lucru vom reveni.

— Totuși spuneți-ne dacă doctorița a intuit ceva despre soțul ei de la început.

— Nu, locotenente Ionescu. Însă mai tîrziu și-a dat dat seama că a devenit doar o momeală pentru plecarea definitivă a doctorului Corneliu Comșa în străinătate. Vom vedea cum.

Deci, revenind, în timp ce Luigi și Iuliana își făceau planuri de îmbogățire rapidă și sigură, așteptînd în Franța un semn de la doctorul Comșa, acesta le trimite o scrisoare, codificată oarecum, prin care le cere să procedeze așa cum au procedat. Scrisoarea — puteți s-o vedeți — ne-a fost pusă la dispoziție prin Interpol de poliția franceză, fiindcă între timp, la domiciliul lui Caton de la Paris, unde în final a ajuns scrisoarea, s-au descoperit, în urma unui denunț, droguri. Știind că ne interesează problema, la cererea noastră... Veți întreba de ce doctorul a procedat astfel. Nu voia să fie implicat direct. Aflînd că pensionarul Onoriu are

printre altele un tablou autentic de Andreescu și știind că orice muzeu de la noi este amator oricînd să achiziționeze chiar și din străinătate un altul, doctorul și-a făcut un plan destul de complicat, punînd la cale totul. Pensionarul nostru, în ultima vreme, nu a mai apelat regulat la serviciile medicale ale doctorului Comșa, acesta nu a știut deci că tabloul a fost dat între timp statului cu împrumut. Doctorul este acela care scrie colonelului Onoriu despre medicamentele străine pentru a-l convinge să meargă la întîlnire, și vizita i-a făcut-o tot cu acest scop. A constatat, în același timp, că tabloul nu mai este. S-a gîndit că pensionarul îl ține ascuns. Și atunci s-a hotărît : cînd colonelul Onoriu va merge la Timișoara, la întîlnire, el va avea la dispoziție timpul în care va face să dispară tabloul și altele din casa bătrînului. Ce se va petrece în tren nu mai prezenta importanță.

De ce totuși, veți întreba, doctorul Comșa se dă pe mîna colonelului ? A contat probabil fie pe faptul că bătrînul nu va pricepe chiar totul, fie pe aceea că bătrînul nu va vorbi nimic, crezînd că doctorul Comșa îl sfătuiește de bine. Însă colonelul nu a plecat la Timișoara. Mai mult, ne-a anunțat pe noi. Comșa nu a știut. Aleargă la Timișoara, unde se convinge, fără să se fi întîlnit cu ei, că Iuliana și Luigi au venit. De Caton, la început, nu a știut nimic. Le trimite celor doi un bilet prin care-i anunță că în tren îi va aștepta cineva, el urmînd să se reîntoarcă la București cu avionul pentru a avea un avans de cîteva ore

față de tren. Se duce la locuința colonelului, și aici surpriză : colonelul se află acasă. Poate i-a destăinuit doctorului întreaga poveste. Cum a pătruns doctorul în apartamentul acestuia ? Simplu. Chiar colonelul îi dăduse cheile, ca unui medic curant, în care bolnavul are toată încrederea. I-a făcut obișnuita injecție, în doză dublă, care a produs bolnavului o stare de eufomanie. Între timp, a început să caute peste tot, dar nu a găsit tabloul. A venit astfel și ora fatală, de revenire a bolnavului. Orb de furie și mai ales îngrozit de faptul că planul său pregătit cu atîta minuțiozitate nu va fi îndeplinit, îl omoară pe colonel înfigîndu-i un cuțit. L-a obligat și teama că totuși colonelul, în momentele de trezire, și-a dat seama de tot ceea ce el face, și aceasta ar fi însemnat demascarea lui. De aceea nu numai că l-a ucis pe bătrîn, dar l-a ucis cu sînge rece, în somn sau aproape dormind, apoi a plecat, cu gîndul să-i trimită pe Iuliana și Luigi acolo, și astfel el va putea să iasă basma curată.

— Bine, dar de unde a luat cuțitul ?

— Bătrînul Mavrea l-a recunoscut ca fiind al lui, al doctorului. L-a avut cîtva timp pe biroul de lucru, acasă, apoi a dispărut. Poate că l-a primit cadou de la vreun pacient, poate că de la Caton, într-o vizită precedentă. Femeia care făcea curățenie în apartamentul colonelului l-a identificat că se afla pe biroul acestuia. Deci în ultimul timp, doctorul l-a adus aici. Acesta a fost un gest cu totul

necugetat din partea criminalului, deși tot atît de bine putea să îl ia cu el.

Mai sînt unele lucruri importante de clarificat. Mă refer la faptul că doctorul Comșa a ocolit sistematic să-l vadă pe Luigi și pe Caton. Or acest lucru a fost pentru noi o condiție esențială, jocul căpitanului Preda nu a fost descoperit imediat, deoarece Comșa știa că Onoriu are un nepot. De ce Comșa îl evită pe Caton ? Din cauze probabil bine precizate sau poate pur și simplu doctorul nu și-a dorit o întîlnire, scontînd că moartea colonelului oricum va fi pusă în sarcina altora. Cu toate astea, după cum am aflat mai tîrziu, ei s-au văzut în fața grădinii botanice, dar nu au discutat nimic. Aceasta înseamnă că doctorului nu-i mai convenea să ia legătura cu nimeni. Nici cu Luigi, nici cu Iuliana, și cu atît mai puțin cu Caton. Pentru că, în ultima instanță, spera că va rezolva totul singur.

Faptul că Luigi s-a dat drept Luigi vestitul, cel căutat de Interpol, își are explicația lui. Cred că tot doctorul a aflat de existența acestui Luigi — veritabil. Cum ? Destul de simplu. De exemplu din cartea lui Guy Isnard, un comisar de poliție francez care și-a scris de curînd memoriile. Poate a aflat și altfel. Nu are importanță. Cert este însă că Luigi-veritabilul avea intenția să vină aici. Dar l-a trimis pe Luigi-falsul sau mă rog, a fost o combinație între ei, din care a profitat doctorul. Problema cu adevăratul Luigi trebuie să stea oricum în atenția noastră, în viitor.

Prin urmare, este clar totul. Să trecem deci la ultima carte. Aici aveţi întregul plan. Îl vom pune în aplicare peste două ore. Pînă atunci ne vin mandatele procuraturii. Între timp căpitanul Preda nu mai apare. La ultima întîlnire cu Luigi şi Iuliana i s-a dat un nou răgaz, de o zi, în care trebuie să le aducă statueta din casa colonelului. O să le facem o surpriză !...

— Nu vă supăraţi, tovarăşe colonel, dar a rămas neclarificat un lucru.

— ? !

— Cazul doctoriţei Emilia Comşa.

Colonelul Romulus Teodoru a oftat.

— Da. Este un caz groaznic. Ascultaţi. Doctoriţa Emilia Comşa, cum se cunoaşte, este medic specialist radiolog. Ceea ce trebuia să reţineţi este faptul că protecţia medicului este realizată, în afară de echipamentul pe care-l poartă, confecţionat din cauciuc plumbat, şi de un ecran din sticlă plumbuită care reţine radiaţiile, ecran pe care apare şi imaginea radioscopică. Geamul este incolor, asemănător oricărei sticle. Ei bine, aici este totul. Geamul special a fost înlocuit cu un simplu geam şi operaţiunea a fost făcută de aşa natură că nimic nu s-a observat. Deşi medicul poartă permanent sub şorţul de protecţie un fotodozimetru, controlat lunar de laboratorul de specialitate, totuşi acesta nu a înregistrat un plus de iradiere, deoarece doza periculoasă a fost primită la cap şi la gît, şi deci, nu a trecut prin raza de percepţie a aparatului de control. Acum se ştie

acest lucru. Descoperirea a fost făcută la controlul periodic efectuat de specialiștii laboratorului de dozimetrie a radiațiilor, cînd brusc a apărut o cantitate enormă de raze în fața ecranului. Vă dați seama că cercetînd în amănunt totul, respectivii specialiști au constatat actul criminal. Ne-au anunțat imediat. Trecuseră cîteva luni, perioadă în care doctorița a primit toată doza de radiații a tuturor radioscopiilor efectuate bolnavilor. Ei băieți, la prima vedere pare curios acest lucru. De ce soțul doctoriței — fiindcă cel care a pus la cale totul și a realizat efectiv actul criminal a fost el —a făcut așa ceva ? Ce interes avea să o nenorocească în acest fel ? Aparent nici unul. Aparent. Dar criminalul s-a gîndit din timp la multe și și-a luat toate măsurile. Era sigur că-i va reuși planul de a pune mîna pe lucrurile de preț, inclusiv pe tabloul care valora milioane. Și bineînțeles, nu și-a închipuit că va fi descoperită operațiunea de înlocuire a geamului și de reînlocuire cu cel original. Și-a făcut socoteala, probabil, că de trecut granița singur cu aceste valori va fi mai ușor : între timp soția va fi bolnavă, și avînd o boală profesională putea să-i ceară o îngrijire specială, vor trebui unele medicamente străine, i se va aproba soțului plecarea dincolo. Sau conta chiar pe moartea soției sale. De ce nu și-a dat seama cît de greu este să plece definitiv, împreună cu obiecte de artă, este greu de înțeles. Paralel, doctorul și-a aranjat și varianta cu Luigi — Iuliana — Caton, care știm cum s-a terminat.

Reţineţi deci, ambele variante au fost concepute şi urmărite cu migală cu mult timp în urmă, cu aproape un an. Pregătirea a fost aproape perfectă. Aproape... Geamul de ecran înlocuit la aparatul Röntgen l-a demascat oricum mult mai repede decît se aştepta. Trebuie să fi existat motive destul de serioase care l-au determinat să repună geamul original la loc acum cîteva zile. Se vede, băieţi, că cei bătrîni au dreptate, oricît de banal sau de rafinat este dictonul că nu există crimă perfectă. În ce priveşte capătul de acuzare cu geamul de ecran, vă rog să citiţi declaraţiile asistenţilor de radiologie Ion Marin şi Geta Dănilă, care, puşi în gardă de către noi, au urmărit totul şi l-au surprins pe doctorul Comşa în plină activitate. Mai mult, „lucrul" său a fost şi imortalizat pe peliculă de către un amator din clubul „foto-sanitarilor", care a suprins atît de bine şi discret totul, că fără să vrei îi dai două calificative : de artist şi detectiv. De ce nu l-am arestat atunci ? Probe suficiente avem : asasinarea colonelului şi mutilarea soţiei. Am scontat că şi cei doi, respectiv Luigi şi Iuliana sînt complici. A trebuit să constatăm că nu au nici un amestec. Jocul lor a fost de altă natură. Sînt convins că se vor astîmpăra, cel puţin cît priveşte ţara noastră. Înainte de plecare nu le-ar strica un perdaf fiindcă pe Iuliana, de acuzat nu avem motiv. Căpitanul Preda, alias Onoriu a refuzat să se „plîngă" pentru atentat şi molestarea de per-

soane, așa că... Cît privește deținerea ilegală de arme, este un alt aspect.

Mai pot să vă dau unele amănunte în legătură cu iradierea. Rapoartele de expertiză medicală ne comunică date interesante, și triste în același timp. Iradierea cu doze depășind toleranța produce îmbolnăvirea organismului manifestată printr-o serie de simptome reunite sub numele de sindrom de iradiere sau boală de iradiere. În funcție de doza absorbită și de modalitatea de iradiere, sindromul capătă diverse grade de intensitate, după care, cu întîrziere, poate surveni moartea printr-un radiocancer.

— Cum adică, doctorița poate să moară ?

— Nu. Avem asigurarea că totuși se va însănătoși, dar cu mari sacrificii, cu mari eforturi... Declarația ei este un alt capăt de acuzare pentru doctorul Comșa...

O liniște grea coborî din noaptea care parcă strîngea toată durerea faptelor răscolite. La un moment dat, pe fereastra deschisă, a pătruns de departe zgomotul unei macarale de construcție, ca semn al vieții pentru viață.

— Și acum, băieți, să oficiem actul final. Pe Luigi-Caton-Iuliana îi va întîlni căpitanul... Răducu, dar în loc să le aducă obiectul cerut, le va oferi pașapoartele și invitația de a mai veni pe aici oricînd, dar numai ca oameni cinstiți. Pentru Luigi, avînd în vedere deținerea ilegală de arme, un mic popas nu-i va strica.

Cît despre doctor, căpitanul Dinu a luat toate măsurile de siguranță. Și încă ceva, la spital, la patul doctoriței, trebuie apoi să meargă cineva dintre voi. Să-i ducă măcar o floare... peste puțin timp va ieși însănătoșită din spital. Floarea pe care i-o veți duce voi va fi o adevărată floare pentru eternitate... pentru puritatea omului și a vieții, viață pe care fără îndoială și-o va reface cu ajutorul tuturor.

Lector : VIORICA CRĂCIUN
Tehnoredactor : AUREL BUCUR

Apărut 1977. Bun de tipar 29.09.1977. Tiraj 100 000 ex. broșate. Coli tipar 5,50.

Comanda nr. 70 434
Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii"
București — Piața Scînteii nr. 1
Republica Socialistă România

O FLOARE PENTRU ETERNITATE

LUCIAN penescu

Colecția Clepsidra

EDITURA EMINESCU

Lei 3,7